

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVÁ:
1862-ben

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1994.
június

CXXIX. évfolyam

A tartalomból

*Ismét miniszterelnök foglalkozott
szakmai kérdéseinkkel.*

165. oldal

Az erdőbirtokosságokról.

168. oldal

*A fa a jövő nyersanyaga,
amelynek mind a megtermelési,
mind a felhasználói ciklusban
jelentős előnyei vannak
más nyersanyagokkal szemben.*

170. oldal

Tisztelt Erdészek!

*Nem gondolják, hogy
új koncepcióra, új módszerekre
és új szövetségesekre
van szükség?*

182. oldal

Erdészeti Lapok
Az Országos Erdészeti Egyesület
folyóirata
CXXIX. évfolyam 6. szám
(1994. június)
HU ISSN 1215-0398

Szerkeszti: a szerkesztőbizottság. Tagjai: Agócs József, Apatóczy István, dr. Balázs István, dr. Bartha Dénes, Bolla Sándor, dr. Bondor Antal, Bús Mária, Gencsi Zoltán, dr. Gőbölös Antal, Gyöngyössi Péter, dr. Kárpáti László, Kertész József, Kovács Gábor, ifj. Páll Miklós, Pápai Gábor (a bizottság elnöke), Rakk Tamás, Sántha Antal, dr. Sonnenwend Imre, dr. Szikra Dezső, dr. Szodfridt István, Varga Béla, Wisnovszky Károly.

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Szerkesztőség: 1027 Budapest,

Fő u. 68.

Telefon: 2016-293

Felelős kiadó: Dr. Lelkes Lajos

Kiadóhivatal: 1163 Budapest,
Koronafürt u. 44.

Telefon: 183-6575

Nyomdai munkák: Pilisi Állami Parkerdőgazdaság nyomdaüzeme, Budakeszi. Felelős vezető: Borsi Rudolfiné.

A kézirat lezárva: 1994. május 25.

Terjeszti: a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkezelő postahivatalnál, a hírlapkezelőknél, a posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest, XIII., Lehel u. 10/a. – 1900 – közvetlenül vagy postautóvalnyon, valamint átutalással, a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra.

Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Kúlföldi Kereskedelmi Vállalat, 1389 Budapest, Pf. 149.

СОДЕРЖАНИЕ

Я.Немет: Дерево-сырье будущего 170

Е.Фюрер-Д., Баранка-Л., Хорват:
Уровень загрязнения
воздуха и его изменение 174

И.Д.Терек: Связь между ведением
хозяйства в пойменных
лесах и охраной природы
с точки зрения водного
хозяйства 184

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

Erdész Fórum (Boross Péter miniszterelnök beszéde)	165
<i>Helmut Stingl:</i> Európában át kell térni a konstruktív faépfítésre	167
<i>Varga Béla:</i> Az erdőbirtokossági társulatok „feltámasztása” halaszthatatlan környezetvédelmi, gazdasági és politikai feladat	168
<i>Németh József:</i> A FA a jövő nyersanyaga	170
<i>Herbert Köhlross:</i> A szövethazai erdő burgenlandi formája	172
<i>Arnódi Róbert - Juhász Lajos - Ruzsa János - Ifj. Szemerédy Miklós:</i> A Debrecen környéki erdők területi átszervezésének módszere	173

ERDÉSZETI KUTATÁS

<i>Führer Ernő - Baranka Györgyi - Horváth László:</i> Ökológiai bázisterületeken mért légszennyeződések nagysága és változása	174
<i>Dr. Somogyi Zoltán:</i> A kanadai „Modell Erdő”-program	176
<i>Gácsi Zsolt:</i> Balotaszállás 96/B erdőrészlet arborétumtelepítésének értékelése, avagy bükköt az Alföldre?	179
<i>Bordács Sándor:</i> Kandidátusi értekezés	181

A HÓNAP KÉRDÉSE

<i>Huraszthy László:</i> Erdőgazdálkodás kontra természetvédelem?	182
---	-----

TERMÉSZETVÉDELEM

<i>Török Imre György:</i> A hullámtéri erdőgazdálkodás és a természetvédelem...	184
<i>Dr. Bartha Dénes:</i> Alig ismert fajajaink V.	187

VADGAZDÁLKODÁS, VADÁSZAT

<i>Dr. Bán István:</i> Az erdő- és vadgazdálkodás szakmai szabályozási rendszerének...	188
ERDŐKERÜLŐBEN	190
KÖNYVISMERTETÉS	195
EGYESÜLETI HÍREK	196

INHALT

<i>Németh, J.:</i> Holz ist ein Zukunftrohmaterial	170
<i>Führer, E., Baranka, Gy., Horváth, L.:</i> Größe und Enderung der Luftunreinegung	174
<i>Török, I. Gy.:</i> Verbindung zwieschen Waldwirtschaft und Naturschutz am Wellengebiet vom Standpunkt der Wasserwirtschaft	184

CONTENTS

<i>Németh, J.:</i> Tree is a raw material for the future	170
<i>Führer, J., Baranka, Gy., Horváth, L.:</i> Air pollution level and its change	174
<i>Török, I. Gy.:</i> Linkage between silviculture in the floodplain forests and nature conservation related to water resource management	184

ERDÉSZ FÓRUM

Boross Péter miniszterelnök beszéde**Hetényegyháza
Nyíri Erdésház**

Köszöntöm az erdészársadalom képviselőit és minden kedves megjelentet.

Kedves Barátaim! Amikor a szors kegyetlen rendelése folytán nekem az elmúlt év végén miniszterelnökké kellettennem, akkor valamiféle programot készíttettem a különféle szervezetekkel, szakmákkal való találkozáshoz. Nem sikerült betartani, ezt előre meg kell mondanom. Ebben a sodró, rohanó, kavargó, váratlan kötelezettségekkel teli életben korábban szerettem volna kontaktust teremteni. Főleg azért korábban, mert most nem is egészen egy héttel a választások előtt már minden mondatnak más értelme is van. Pedig én azzal a tiszta szándékkal jöttem ide, hogy szembenézzek az erdészekkel, és elmondjam amit gondolok. Főleg azért, hogy elmondhassam - kérem ne vegyék rossz néven -, amit szubjektív kényszer hatására el kell mondanom.

Utalás történt a családomra. Én tavaly nyáron 97 éves korában vesztettem el apámat. Itt szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik az utolsó éveit - mint legidősebb erdőmérnöknek ebben az országban - oly figyelemmel vetétek körül, akiknek volt türelmük őt meghallgatni, akik műhelyt nyitottak, ahol elmondhatta olthatatlan vonzódását a magyar erdőkhöz. Tudom, hogy néha hosszabban - néha talán nem is odavalóan - az aggastyánkor vellejárója szerint. Mégis kötelességemnek érzem, hogy megköszönjem, hogy annyi sok minden után, amit az a generáció, többek között az az erdészgeneráció is átél, amelyhez ő tartozott, egy boldog utolsó esztendő után békésen mehetett el - tényleg az örök vadászmezőkre. Nem ez volt a döntő, csak az alkalmat ragadom meg, hogy mindenkinek, aki ebben közreműködött, ebben segített nekem, köszönetet mondjak.

A másik az erdő. Az erdő, a változások, az erdővel kapcsolatos dühök, indulatok, jogos felháborodások, szélsőséges vélemények, prós és kontra érvek és indokok, a vadászok, az erdészek, a tulajdonosok és az állami tulajdon, mindebben az egész vi-

ágban kavargó összes probléma. Átalakulás van ebben az országban. Példátlan méretű átalakulás. Ez a négy esztendő olyan mennyiségi jellegű átalakítási kötelezettséget jelent, amelyben sokszor nem érvényesültek a cizellált megoldások, az iránylatok. Sokszor nem kapott helyet olyan érvelés, amire talán figyelni kellett volna. Egy modellt kellett megváltoztatni, és az, mint minden ilyen átalakulás, magában hordozza a kevésbé ügyes megoldásokat, magában hordozza a sérelmeket okozó módszereket és sok minden mást.

Én sajnos emlékszem 1945-re is. Az erdők államosítására. Emlékszem az erdészek akkori aggályaira. Én emlékszem Lány Gézára, aki jelenlétemben mondta el, hogy ez az állami gazdálkodás, ez a tönkreteszi az erdőket. Igen, akkor zömében nagybirtokok kezelésében lévő erdőkről volt szó. Aztán emlékszem arra is, amikor az ötvenes években majdnem minden nagyon rossz volt. Sok minden érintett sokunkat, emberi tragédiákat okozva. És erdőtelepítések kezdődtek ebben az országban. Ha valaki összefüggésekkel tekint végig ezeken az évtizedeken, a katalizátorok, a katalizátorok utáni változtatásokon, a változtatások kényszerén, úgy hiszem, más dimenziókban láthatja mindazt, ami történt. En teljeseleg megértem az aggodalmat - hiszen ezt egy-két évvel ezelőtt még otthon is hallottam -, hogy mi lesz az erdővel, ha kikerül a szakszerű kezékből? A másik aggodalom évtizedes. Mi az, hogy jövedelmet kell az erdőből, minél többet - nyereséggel alapján - kiszedni?

Én azt hiszem, ha tudomásul vesszük, hogy mennyiségi feladat volt a szerkezetváltás, és most következik a finomítás, az értékek pontosabb elmozdítása, egy olyan időszak - nem csak erdészeti vonatkozásban -, amikor ezt a nagy átállás immáron egyes elemekben felülvizsgálva, a célszerű jó és mindenféle okos felismerésekkel kell módosítani. Korrekciós időszak következik.

Elmondanám azt is, hogy amikor a tulajdonviszonyokban az a változás

következett be, hogy az ÁV Rt. tulajdonába kerül sok ágazat, egyetemes volt a felháborodás. Az olajipar elképzelhetetlennek tartotta, hogy ne a szakterülethez tartozzon. Most sorolhatnám az összes többi, stratégiai fontosságúnak minősülő vagy annak minősített ágazatokat, melyek szakterülethez akartak tartozni. A dolog természetéből adódik ez, hisz négy évtized telt el az ágazati irányítás rendjében. Most még nem az erdészetről beszélek. Általános igazgatás-irányítási kérdésekről mondom, hogy ez az ágazati irányítási modell totálisan megbukott. Totálisan megbukott az összes diszharmonia, a preferenciás protekciók, a beruházási javaknál érvényesülő összhanghiány... és minden más... a politikai prioritások sajátos érvényesítése a gazdaságban. Nos, ez az ágazati súlyú érdekérvényesítés teremtette meg a borsodi ipart, melyről nagyon sokan tudták, hogy már telepítéskor is erősen megkérdőjelezhető Magyarország gazdasági viszonyai között. Azért villantottam fel ezt a képet, mert ne higgyük, hogy az ágazati irányítás mindig és mindenhol elfogadható irányítási-igazgatási modell lehet. Természetes dolog, hogy az erdészek körében ez a kérdés felmerül. Oda... vagy... amoda... egyik kérdés-ként. Másik kérdés-ként... odaadni magántulajdonosoknak vagy nem adni magántulajdonosoknak... mert mi lesz az erdővel, ha a haszonlelt érvényesül? Érvényesült korábban is ugyan, de most még jobban érvényesült...

Kedves Barátaim! Én azt hiszem, hogy ez az a pont, amikor meg kell állni, és józanul, előtérbe kerülnek nélkül megértést mutatóan és esetleges hibák iránt is. El kell dönteni, hogyan menjen tovább. Úgy érzem, elsősorban a tulajdon és az erdészeti felügyelet viszonyát kell tisztán látni, rendezni, és megfelelő jogi keretek közé helyezni. Milyen tulajdon az erdőtulajdon? Semmiképp nem lehet a korlátlan szabad rendelkezés állapota jellemző erre a tulajdonformára. Semmiképp nem. Mi következik akkor... Olyan jogszabályi keretek között, olyan kötelező szakembertartással kell az erdőgazdálkodást, a célszerű erdőgazdálkodás feltételeit megteremteni, mely kifejezi, hogy itt sajátos - többek között ökológiai - vagyónról van szó, amelyben korlátozott - más tulajdonnál jobban korlátozott - a tulajdonos lehetősége. A kérdés nem olyan egyszerű. Azt kell mondanom, hogy a teljes biztonságért el kellene jutni a 89-es Alkotmány

egy-két tulajdont abszolutilizáló rendelkezés. De addig is ez alapvető kérdés. A másik, hogy milyen módon történik tulajdonviszonytól függetlenül az erdővel történő gazdálkodás. Milyen üzemszabvány-készítési kötelezettségek vannak, azokat hogy kell beadni, azokat hol hagyják jóvá, és hol kontrollálnak. Gyermekkoromból emlékszem még, amikor kiszálltak kontrollálni. Emlékszem arra is, mikor a magántulajdonos földbirtokos nagyon kemény bírságot fizetett. Sőt, az összegre is emlékszem, mert 10 000 pengő volt.

Tehát most kialakult egy helyzet és ebben a helyzethez célszerűen alkalmazkodni kell. A magam részéről, aki úkapámig idetartozónak vallo magam, nem engedhetem meg, hogy ezzel a kérdéssel ne foglalkozzam úgy, ahogy érzelmeim is, de úgy hiszem a józan felismerés is ez irányba befolyásolnak. Úgy hiszem van egy állapot, ez az állapot tulajdonrendszer-sajátos. Ebben jelentős állami tulajdonlás van, ennek az állami tulajdonlásnak egyértelműen ki kell alakítani az arculatát. Hogy mi a nyereségérdekeltség egy vállalat vagy egy részvénytársaság esetében, és milyen lehet az érdekeltség egy erdőtulajdonnal rendelkező állami vállalat vagy részvénytársaság esetében. Meg lehet találni a módját. Ismerem az abszolút elfoglaltságok világát is, ahol mindig felpöröghetnek az indulatok és a viták. De azt nem tudom elképzelni, hogy ezzel a speciális kezelési móddal és igénnyel ne lehessen megtalálni a kialakult tulajdonviszonyok közepette, hogy milyen tulajdonlási elv érvényesüljön mind a magántulajdonnal, mind az állami tulajdonnal. Hogyan védhető meg legjobban a magyar erdővagyon. Amit én nagyon fontosnak tartok, az továbbra is az ország erdőösztésének folytatása.

Furcsa, ha azt mondom, de talán sokakat nem lep meg: sok a mezőgazdasági művelés alatt álló terület. Aki egy kicsit előretéknél és európai dimenziókban gondolkodik, az nagyon jól tudja, hogy van olyan termőföldhányad, amely a várható versenyben gazdaságosan nem művelhető. Mi történjen?

A tájékoztatás szerint mindössze 350 000 ha körül van parlagon. Azt kell mondanom, hogy ennél nagyobbak kellene – bizonyos gazdasági logikából kiindulva – parlagon lenni, kivéve most. De az elkövetkezendő években földminőségi verseny lesz, sok minden verseny lesz, és figyeljünk a túlsó oldalra, ahol némelykor azt do-

tálják, hogy ne műveljenek. Lehetetlen nem gondolni erre, akkor is, ha nálunk a viszonyok még tartósan mások, mint azok. Ugyanakkor adott a feladat, hisz oly régóta tudom, ha jól emlékszem 24–25% erdőösztésből Trianon 11%-ot hagyott.

Azután itt gyönyörű programok voltak. Sokat hallottam Kaán Károly nevét is, hogy a két háború között nemesszándékoktól vezérelve a magyar erdészet tekintélyét oly magasra emelte. **Nem érzem – lehet, hogy tévedek – a pálya presztízsének romlását, úgy vélem, hogy ez egy nagy súlyú pálya. Ha azonban a romlás alatt azt kell érteni, hogy a sajátos erdészeti érdekek képviselői a kormányzati munkában szereztek nem kapta meg azt a helyet, ami megillette volna, akkor hozzáteszem: még legalább ötven szakma él ebben a hitben.**

Ennek ellenére úgy hiszem, van mit tennünk. Erdészeti felügyelet, vagy felügyelőség legjobb emlékezetem szerint minden megyében volt – most nincs minden megyében. De nem csak az erdőfelügyelettel van probléma. A felügyelettel az egész országban probléma van. Létrejött modelljük hagyományos. Nem töltik fel a felügyeletet a megfelelő felügyeleti jogosítványokkal. A bankfelügyelet se, más felügyelet se. Ez az igazgatási modell reformért kiált. Számomra az egyik legfontosabb feladat az ellenőrző és a felügyeleti szervek jogosítványainak a megerősítése, mert az átalakulás folyamatában ez is elgyengült. A közeljövő feladata, hogy ebben markánsabb jogosítványokkal hatékonyabb működési formákat találjunk. Kell ehhez a szubjektív szándék is. Igazgatási rendszerünkben – tulajdonképpen korábban is a két háború közötti közigazgatásnak – az volt az ország szervező szerepe, hogy döntéseivel puvoár járult a végrehajtás érdekében. Ez szétesett, szétszűllött az elmúlt évtizedekben. Tehát itt van mit változtatni. Azt kell mondanom, lassan el is jutottunk a változtatás küszöbéhez.

Nos, ebben a helyzetben én úgy hiszem: a sokféle indulat, háborgás mellett elérkeztünk oda, hogy józan tanácsokat figyelembe véve úgynevezett finomítással az árnyalt jogalkotói munkával megteremtjük azokat a feltételeket, mely alkalmas az erdészettársadalom aggályainak csökkentésére. Itt még úgy tudom, egy küzdelem nem is

fejeződött be. A vadász meg az erdész közötti küzdelem. Minek van itt előnye? Itt vadászok is ülnek. Tudom, hogy milyen izmos társaság érdekérvényesítési képesség szempontjából a vadászttársadalom, de én nehezen tudom elképzelni a vadászat, erdészet szétcincálását és tartós szétválasztását. Azt hallani, hogy a vadgazdálkodásban elkövető beállási csalásokkal egy túltartás van, ami az erdők ökológiai értékét és minden mást rongál. Hallottam én erről. Nem tudom, hogy így van-e? Ha így van, akkor baj. Hogy mennyi az őz? Állítólag háromszor annyi, mint ami a beállásokban van. Azt tudom, hogy sok probléma származott abból, hogy a vadászni egyes helyeken elszaporodott, a mezőgazdaságnak is nagy kárt okozva. Mindenképpen meg kell teremteni a helyes arányokat, de hogy mi ez az arány, azt az erdőhöz értnék kell megmondani. Mert az erdőből indulunk ki. A vadtartó, a bérvadász természetes módon képviseli saját érdekeit. Ahol a vad az érdekeltség, ott végyük tudomásul, hogy ott az. Ahol az erdő mint meghatározó ökológiai érték szerepel az első helyen, ott nyilván az erdőlakó szerepének felmérése és reális meghatározása a döntő. Fontosnak tartom, hogy az erdő valóban erdőként, prioritásként szerepeljen a különböző döntésekben.

Kedves Barátaim! Egy rendkívül fontos kérdéssel van szó. Számomra a magyar erdők világa különösen kiemelt elsőléteget élvez az ügyek sorrendjében. Rövid időn belül legalább duplájára kell emelni azt a támogatást, ami erdőtelepítésekre rendelkezésre áll 1994-ben.

Befejezésül annyit: nagyon szép pálya a tiétek. Végtelenül sajnálom, hogy pont a mi családunknál szakadt meg az erdész dinasztia, de az ötvenes évek elején, a soproni főiskolán az volt az álláspont – és nyilván nem a főiskolán találták ki –, hogy ezeket az erdészgenerációkat nem szükséges tovább ápolni. Örömmel hallok, hogy többen a nehéz idők elteltével – akikben volt kitartás – mégis az erdészpályát választották. Azt az erdészpályát, melynek a magyar történelemben olyan szerepe is volt, hogy Sopron magyar maradt. Ha másképp nem – szakmai jelentőségén túl ezt a pályát, ezt a foglalkozást – az egykori soproni diadalért, ezért a nekünk maradt Magyarországról illeti az a kalapemelés és az a tisztelet, amelynek őszinte szándékával eljöttem ide.

Köszönöm a figyelmet.

HELMUTH STINGL

Európában át kell térni a konstruktív faépítésre

Föl kel fognunk, hogy másként halad az idő a politikában, az ökonomiában és az ökológiában. Ez utóbbi területeken oly honyoláltak az összefüggések, a kölcsönhatások olyan rejtettek, hogy a hagyományos gondolkodással, az arisztotelészi logikával nemigen tudjuk megközelíteni azokat.

A nemzetközi konferenciák alkalmasak arra, hogy Európa globális természeti problémái és a faépítészet között kapcsolatot keressünk és gondolatainkat ebbe az irányba tereljük. Természetesen az „európai gondok” kapcsán semmi esetre sem tulajdonítunk önmagunknak a politikai zsenik és a „nagy emberek” éleslátásához hasonló adottságokat. Viszont úgy véljük, hogy minél inkább aggóddó európaiként gondolkodunk, annál inkább illetékesek leszünk e kérdésben személyes jövőnk, gyermekeink és unokáink érdekében megszólalni.

A konstruktív szemlélet egy fajtája lehet az is, ha a problémák és a feladatok megoldását az országok, a nemzetek közösen végzik el. Egy ilyenfajta együttműködés jelentős feladata lehet Európának a jövőben az épités. Az alkotó építészeire gondolok, a legáltalánosabb értelemben vett építőművészeire, annak minden bonyolultságával együtt.

Az EKG egyik építési szakembere, K.H. Tauchmann találó kifejezése az „európai típusú építés”. Ettől az építési felfogástól távol áll a gigantomania vagy bármely meghökkenett, vaknővér megoldás, a tömegépítés is. Az utóbbi évtizedek építkezése már az emberek énytelen igényeikhez igazodik. Ez új igények megjelenését is jelenti. Úgy tűnik, hogy a jövő építészetében már nem az ezer évre garantált tartósság vagy egy korszerű építészeti formában való megjelenítése lesz a vezérlő elv, hanem talán a jövő iránti felelősség, a gondoskodás.

Valószínűleg mindannyian tudják, hogy az építészeti környezet és közérzetünk között milyen szoros az összefüggés. A szerencsésen tervezett, jól sikerült épületek serkentőleg hatnak az emberre. Ezzel szemben a rosszul sikerült forma, a lepusztult vagy igénytelen környezet, a térhatás hiánya kedvezőtlen benyomást kelt.

Az építésben közreműködő szakemberek, mérnökök, építészek és kézmű-

vészek a fenti részletek sikeres kialakításához bőséges kellékárral rendelkeznek. Ezek alkalmazásával szinte észrevétlenül tudják biztosítani azt, hogy egy épület a feladatának legjobban megfeleljen. És akkor ismét Európa. Tauchmann szerint: „Biztosítsunk Európának és a faépítészetnek a következő évtizedekben kiemelt szerepet”. Elemezve a mögöttünk álló évtizedeket, valóban kijelenthetjük, hogy nagy lehetőségeink vannak az építkezés terén. S nem csak gazdasági tekintetben, bár ezen vonatkozások az élet szigorú részletei, amit nem szabad elfelejtenünk.

Megkíséreltem pontokba foglalni az „európai típusú építés” fő szempontjait:

1. Flengedhetetlen az építmény és a környezet ökológiai összhangjának biztosítása

Ez egyrészt „kifelé”, az építési anyagok környezetbe való illesztését, másrészt viszont „befeelé”, az ember számára is alkalmas, megfelelő anyagok kiválasztását jelenti. Tudják-e Önök, hogy egy élő fa 1 m² levegfelülete - ami tüllevélre is átszámítható - a légkörből 1350 l CO₂-t köt meg és helyette oxigént bocsát ki? Kiszámítható, hogy 1 m³ faanyagban 1 milliliter normál levegő CO₂-tartalma található meg kötött formában. S vajon tudják-e Önök azt, hogy a cementipar a világ legnagyobb CO₂ termelője? Tudják-c, hogy ha 1 tonna acél felhasználása helyett szerkezetileg azonos értékű fa-konstrukciót alkalmaz valaki, akkor ezzel a légtörő 7 t CO₂-től óvja meg? Ezek elég komoly érvek a faanyag mellett.

Alumíniumot véve alapul, a viszony sokkal riasztóbb, mert 1 tonna Al előállításához 30 t CO₂-szennyeződést jelent.

2. Elővigyázatosan kell használni a természetes nyersanyagforrásokat

Alapanyagként tulajdonképpen minden vágásértett fa a rendelkezésünkre áll és helyette új fa ültethető, de

ez a „forrás” csak akkor működik folyamatosan, ha a kihasználása optimális. Ez a lényeg.

3. Szükséges a fajlagos energiafelhasználási mutató bevezetése és az erre alapuló összehasonlítások elvégzése

Ez szakmai indítással, de politikusoknak szánt feladat. Minden, a termékbe fektetett energiát - gyártás, szállítás, beépítés stb. - mérhetővé és megismerhetővé kell tenni.

1 m³ hecápitésre előkészített fa energiataralma pl. 8-30 kWh, míg az ezt pótló beton építőelem energiataralma 150-600 kWh, az alumíniumé viszont 800 kWh.

4. Az összes költség elve

Az épületek költségvetésében a hagyományos költség mellett meg kell jelenjen módosító tényezőként a várható élettartam, a fenntartási költség, egy esetleges bontás, újrafelhasználás vagy a megsemmisítés költségei is.

5. A synergia-effektus

Faépületeknél más építőanyagokhoz képest alacsonyabb lesz az energiafelhasználás (fűtés), és ezáltal is csökken a CO₂-kibocsátás.

6. Életminőség, közérzetjavulás

A faépítés más alapanyagú építkezéssel azonos ráfordítás esetén további, nehezen mérhető nyereséget kínál. Az épület környezetbe illesztésével, az alaprajzi elrendezés javításával, a funkciók pontos meghatározásával, a tér- és színhatás igényes megtervezésével nemcsak az épület minőségét, használati értékét javítjuk, hanem a benne lakók közérzetét is. Ez a humánnyereség.

Európában 132 millió ha erdő van, 18,6 milliárd m³ élőfakészlettel. A növekmény mindenes európai ember számára 1 m³ éventént. Ezt felmérve kell új dimenziók felé fordulni a kreatívabb és környezetbarát fafelhasználás végett.

Fordította:
Krisch János

Takarékossági intézkedésekre kényszerít az általános gazdasági helyzet Németországban is. Így például a bajor tartományban elhatározott 3000 főnyi állásmegszüntetést a többiek többsége még mérsékeltek is számít. Érinti ez természetesen az állami erdőgazdaságokat is. Kormányzati elhatározással az erdészkerületek kiterjedését átlagosan 1300 ha-ra kívánják növelni, egyenként 6000-7000 m²-es évi kitermelési feladattal és az eddigi hét helyett nyolcat egy erdőhivatal hatáskörébe tenni.

(AFZ. 1994. 8. Ref.: Jérôme R.)

Az erdőbirtokossági társulatok „feltámasztása” halaszthatatlan környezetvédelmi, gazdasági és politikai feladat

Átalakuló világunkban egyesületünk egyik legfontosabb feladata az erdészeti érdekek érvényesítése a törvényhozásban. Szomorú sorsunk, hogy a közelmúltban többnyire nem az alkotás öröme, hanem a rombolás megakadályozása vagy legalább fékezése volt az osztyáryrésünk. Nem ritkán kényszerültünk arra, hogy reménytelen helyzetben is kitarítón kapkodjunk a vesztett fejse nyele után. Ez történt az elképesztően dilettáns vagy bübös módon végrehajtott erdőprivatizálás következtében kialakult vészhelyzetben is. Nem volt egyszerű feladat a leköszönő Parlament túlszűfolt utolsó órában beprésélni az erdőbirtokossági törvényt és a legilletékesebb kormányzati tényezők mániákus ellenállásával szemben áterőszakolni egy-két módosító javaslatot. A módosított törvényjavaslatot, a ritka százszázalékos támogatással emelte előre a Parlament, megjelent a Magyar Közöny 49. számának 1744–1753. oldalán. Az alábbi írás az illetékes képviselőknek átadott egyetlen darabja.

A hön áhitott rendszerváltással járó mélyreható változásoknak csaknem minden téren megvan az ára. Nem ússza meg a számlát a magyar erdészet sem. A kérdés csak az lehet, hogy *kinek, mikor és mekkora árai kell érte fizetnie?* Az erdő esetében könnyű e kérdésre a válasz. Ha az ország területének szűk 18%-át borító erdeink minősége, stabilitása vagy netán a terület megcsappan, az ösztársadalmi érdekek sérül súlyosan, s emberöltők múltán a remélhetőleg már gazdag utódaink ajtaján fog kopogtatni a környötelen végrehajtott, de olyan számlával álm, amit egyszerűen nem lehet pénzzel kiegyenlíteni.

Az ebből fakadó, könnyen megérthető és átérzhető felelősség akár megnyugtató is lehetne, csakhogy a szegénység-születte szükség és az elődeink által felhalmozott kincs felélésének csábítása együttesen alighanem többet nyom a lathra, mint a felelősségérzet. Így volt ez mindig, mindenütt a nagy társadalmi megrázkódtatások idején. Ha nem is verték általában nagydobra, az erdőnek mindig volt afféle vésztar-

taléki funkciója – még stabil társadalmi- és tulajdonviszonyok között is.

Ma annyival veszélyesebb a helyzet, hogy a társadalmi-gazdasági megrázkódtatás a tulajdonviszonyok gyökeres átrendeződésével jár együtt. A több, mint negyven éven át szinte kizárólag osztatlan, nagyüzemi kezelésű állami és szövetségi erdők csaknem félre hamarosan magántulajdonba kerül. Máris 260 000 új erdőtulajdonos rendelkezik állagosan 1,7 hektár erdőbirtokkal úgy, hogy e terület sok esetben nem is egy tagban tekszik.

A privatizálás önmagában természetesen nem lenne baj, sőt, bizonyos mértékű, átgondolt, tisztességes végrehajtása vitathatatlanul korunk parancsa. Csakhogy a tulajdonváltás mértéke és gyakorlata aligha nevezhető átgondoltnak, vagy ha átgondolt, tudatos, akkor tisztességesnek semmiképpen nem mondható.

Igen súlyos következményekkel fenyegető, nehezen helyrehozható vétek, hogy az erdő faállományának értékét számításon kívül hagyta a szakmai és erkölcsi érvekre érzéketlen hatalom;

hogy jelentős területek kerültek „idegen” spekulánsok kezébe, miközben igen sok, csak az erdőre támaszkodható helybeli lakos hoppon maradt; hogy az évtizedeken, sőt, olykor évszázadokon át kialakult, osztatlanul kezelt erdőttestek igen sok esetben biológiai, műszaki, gazdasági és jogi szempontból is kezelhetetlen, működésképtelen darabokra szabdálódtak.

Mindez akkor következett be,
– amikor a magánerdőtulajdonlás – még annak nagy hagyományú társulások formája is – több mint egy emberöltőn át teljesen szünetelt;
– amikor a vidéki lakosság jelentős hányada a létminimum határán, teljes bizonytalanságban él;

– amikor a közérdekből korlátozásra ítélt magánerdőgazdálkodás jogi, intézményi, szervezeti, hatósági keretei, a szabályozásának, ellenőrzésének és elvárt működésének elemi feltételei is csaknem teljesen hiányoztak.

Ráadásul mindez olyan közegekben,
– ahol a rövid távú politikai érdek nem jó szemmel nézi, hogy a távolabbi, „kődös” közérdek oltárán akár egyetlen választópolgár egyéni érdeke is feláldozásra kerüljön;

– és ahol a büntildőző szervek az erdő sértő bűncselekmények iránt sorra érzéketlenek vagy tehetetlenek.

E tüfhetetlen helyzetből demokratikus jogállamban egyetlen kiút kínálkozik: *Az ésszerű, szakhatóságilag meghatározott esetek kivételével a magánerdőkben osztatlan, közös (társult) gazdálkodást kell folytatni.*

A közös gazdálkodás távolról sem újkeletű, és nem azonosítható a rossz emlékű, szovjet típusú szövetkezetekkel. Gyökerei évszázadokra nyúlnak vissza, ösztönösen felismert érdekből erdek és kiforrott, időtálló jogrendszerbe kapaszkodtak.

A feudalizmusban az erdőbirtokos nemek zárt, sőt nem darabolható ingatlanközössége (nemcsi közbirtokosságok) és a póránép „faizási joga” (az erdők korlátolt, saját szükséglet kielégítését szolgáló szabad használata) tesztette meg az erdők köztulajdon jellegét. A jobhagyfelszabadítás után az 1848. évi IX. tc., majd az 1871. évi LI. tc. kötelezte a földesurakat, hogy birtokaikból különítsenek el és adjanak

Az erdőgazdálkodás egymagában – gazdaságtalan

Ausztria Vorarlberg tartományában első ízben végeztek hat éven át folytatott adatgyűjtésből üzemágankénti eredményelemzést. Ez összehasonlító vizsgálat azt mutatta, hogy a fatermelés egymagában veszteséges, pozitív eredményt az üzem csak külső és belső támogatással érhet el.

Külső támogatást nyújt a szükséges mértékben az állam és más szervek az erdő egyéb szolgáltatásainak és az üzem életképességének megtartásáért. Üzemen belüli segítséget a párhuzamosan üzemeltetett ágakban elért eredményt jelent. Pozitív üzemi eredményt a vizsgálatban csak az összevonás adott. A középzemekben folytatott elemzés végül rámutatott ezen birtokkategória hátrányos helyzetére is – összehasonlítva a nagyüzemek gazdálkodási viszonyaival és azok elért eredményével.

(ÖFZ 1994. 4. Ref.: Jérôme R.)

át a volt jobbágyoknak, zselléreknek a tulajdonába elegendő erdőterületet. Az 1871. LIII. tc. a volt úrbéreszek tulajdonánál kihasított erdők oszlatlan közös kezelését és gazdálkodásuk hatósági ellenőrzését rendelte el. Az 1879. évi XXXI. tc. – az első magyar erdőtervény – mind a nemesi közbirtokosságok, mind az új erdőtulajdonosok (volt úrbéreszek) erdeinek kötelező közös kezelésének megerősítése mellett az üzenterv szerinti gazdálkodást és szakemberek (erdőtisztviselők, erdőőrök) alkalmazását is előírta.

Az erdészeti közigazgatás csúcsát jelentő 1935. évi IV. tc. – a második erdőtervényünk – 146–211. §-ában rendkívül körültekintően szabályozza a közös erdőbirtokokon folytatandó erdőgazdálkodást. Az oszlatlan, közös használatú erdőbirtokokat erdőbirtokossági társulatként egységesítette és a telepeseknek juttatott, „valamint külön hatósági rendelkezéssel közös erdőhasználatra kötelezett közös erdőben” új erdőbirtokossági társulatok alakítását rendelte el. A törvény szerint az erdőbirtokossági társulat legfőbb szerve az évenként legalább egyszer ülésesező közgyűlés volt, ahol a tagok – használati illetékességükkel arányban álló szavazati jogokkal élve – szótöbbséggel határoztak minden lényeges kérdésben. A közgyűlés határozata csak az elsőfokú erdőrendészeti hatóság jóváhagyása után emelkedett jogerőre.

Ezt a mély gyökerű, a szerves fejlődés során kialakult, az erdő természetének és a köz érdekeinek megfelelő gazdálkodási formát, ennek sorsát is megpecsételte az 1945-ben elkezdődött nagy „kísérlet”. Első lépésként a kitelepített és elmenekült erdőbirtokossági tagok erdei, valamint a 10 hektár feletti tagi tulajdonú erdők kerültek állami részarányként köztulajdonba (5600/1945. FM. sz.r.). Ezután – az egyenlőségi jegyében – a használati illetékességgel arányos szavazati jogot

szüntette meg a kormány (113/1949. sz. rendeletével). 1952-ben az erdőbirtokossági erdőklet miniszteri rendelet csatolta a szomszédos állami erdősétekhez – gyakorlatilag megszüntetve a társulatok önállóságát.

1956-nak köszönhetően a 39/1957. sz. korm. rendelet hatására egy rövid időre még feltápaszkodhattak az erdőbirtokosságok a padlóról, de a következő menetben, a mezőgazdaság „sikeres szocialista átszervezése” során már nem kerülhettek el a totális K.O.-t. Az 1961. évi VII. tv. elhantolta a tetszhalottat.

A már-már nem is remélt „feltámasztás” lehetőségét a totalitárius rendszer bukása teremtette meg, az erdőterületek nagyarányú privatizálása pedig a szükségsszerűségét idézte elő. A Magyar Köztársaság Kormánya által a törvényhozás elé terjesztett *törvényjavaslat az erdőbirtokossági társulatokról* a 24. óra utolsó percében bedobott mentőv.

A szervezeti erdőkből kiadott részaránytulajdonok és a kárpótlási jegyekért vásárolt erdők a birtokméret, térbeli elhelyezkedés és sok egyéb ok között a magánerdőkben folyó gazdálkodás jogi szabályozatlansága miatt a régi tulajdonos már nem, az új pedig még nem gazdálkodhat az erdejében. A törvényjavaslat minden eddigi törvényjavaslatnál kiérleltebb, alapos, elismerésre méltó munka. A benne megformált erdőgazdálkodó szervezet legjobb hagyományainkra épül, járható kiutat mutat a szinte már reménytelenül összekuszált helyzetből, figyelembe veszi az erdőgazdálkodás sajátosságait. Szakmailag megalapozott, szerkezete és nyelvezete egyértelmű, világos, szabatos. Jövőhagyásával a hazai viszonyoknak legjobban megfelelő magánerdőgazdálkodás kapna végre zöld utat. Az összességében kiváló tervezett egy-két részletében módosításra szorul.

1. Az erdőbirtokossági társulat megalakítását – nyilvánvalóan erősen vitatható politikai megfontolásból – csaknem teljesen az erdőbirtokosra bízta a tervezet. Pedig az erdő közérdeket szolgáló jellege, valamint az a tény, hogy az erdő faállománya *érték nélkül* került magántulajdonba, jogi, illetve erkölcsi alapot ad kényszerű társulás előírására is.

Enélkül természetesen azok az erdőtulajdonosok, akiknek a véletlen, vagy az ügyeskedés rövid távon nagy bevételt, magas hozamot ígérő erdőt juttatott, nem fognak senkivel társulni, hanem egyedül fogják kivinni az erdőből a hibás privatizációs gyakorlat következtében ölükbe hullott vágásérett faállomány bevételeit. Azok a tulajdonosok pedig, akik erdeikből bevételt csak évtizedek múltán várhatnak, vagy már ma is súlyos felújítási, fenntartási költségekkel terhelt erdővel rendelkeznek, nem tudnak működőképes társulatot létrehozni.

2. Az erdőgazdálkodás általános jóvelmezősségi viszonyai és a magán-erdők általános minősége megköveteli, hogy még a „jó” erdők kényszerű társulása esetén is rendelkezzen a törvény az erdőbirtokossági erdők támogatási rendszeréről.

3. Rögzíteni kell a törvényben azt is, hogy az erdőbirtokossági társulatok csak az erdőgazdálkodással szoros összefüggő területeken tevékenykedhetnek. (Erdőtelepítés, erdőfelújítás, erdőnevelés, erdővédelem, erdei fő- és mellékhaszonvételek.)

Egyéb tevékenységek üzése esetén ugyanis „megcsapolható” lenne az alaptevékenység elkerülhetetlen támogatását szolgáló forrás, és elviselhetetlen nyomást gyakorolna a kirablásra mindig csábító erdőkre az egyéb tevékenység nem kielégítő, vagy esetleg elmaradó haszna.

Varga Béla

A lucfenyő zöldnyesése

Az erdőtulajdon változása miatt talán a lucfenyő zöldnyesése is számításba jöhet a magán-erdő-tulajdonos számára, ezért érdemes megvizsgálni azokat az ajánlásokat, amelyeket az osztrák Hillgarter ajánl az erdészek figyelmébe. Eszerint érdemes és gazdasági eredményt szülhet a műveltet, a fában nem okoz kárt, értékét viszont jelentősen növeli. Csak jó termőhelyi minőségben élő lucfenyőkön ajánlatos végrehajtani, mégpedig ha-onkénti 200-300 db V-fán. A zöldnyesést akkor kell kezdeni, amikor a fa vastagsága eléri a 15 cm-t. Fontos, hogy szépen lesimított vágáslap keletkezzen a nyesést követően. Ajánlatos minden zöldnyesésről szakmai feljegyzéseket készíteni az eredmények későbbi értékelése céljából.

(Oesterreichische Forstzeitung, 1994. 2. sz. Ref.: Bidló András)

NÉMETH JÓZSEF

A FA a jövő nyersanyaga

A fával, mint ipari nyersanyaggal kapcsolatosan, egészen a közelmúltig meglehetősen ellentétes előjelű vélemények alakultak ki, amely vélemények kialakítása erősen függött attól, hogy a véleménynyilvánítók milyen szakterületen tevékenykedtek, milyen összefüggésben kerültek kapcsolatba a fával, mint anyaggal. Az erdészek-faiparosok közössége hangsúlyozza, hogy a fa megújítható erőforrás, amelynek „előállítását” nem károsítja a környezetet, a nyersanyagot produkáló erdő pedig gazdasági hasznán túlmenően fontos szociális funkciókat is ellát, amelyek létfontosságúak az emberek számára. Ezen túlmenően a fa megmunkálástechnikai tulajdonságai kedvezőek, a belőle létrehozható termékek köre szinte korlátlan. Ezzel szemben a fát felhasználók, főleg a szerkezeti célú felhasználók véleménye – nem vitatva az előzőeket – az, hogy pozitív tulajdonságait, „használati értékét” jelentősen lerontja az a tény, hogy inhomogén jellege miatt a felhasználást befolyásoló tulajdonságai változóak, szilárdsági, rugalmassági jellemzői szórtaak, egyszóval a *tervezhetőséget*, amely az alkotó mérnök munká alapfeltétele, korlátozottan teszi lehetővé.

Amíg pl. az acél, beton, műanyag anyagfeleségnek alapvető fizikai-mechanikai tulajdonságai ismertek és mérhetőek, az ezek alapján belőlük készült szerkezetek jól és bejáratott módon tervezhetők, a fa vonatkozásában ez csak nagy szórással valósítható meg. A különböző ipari nyersanyagok minősítése a „hagyományos” minősítési módszerekkel

– használható értékük alapján (hogy an teljessétek a tőlük elvárt funkciókat),

– értékük alapján ($E = \text{funkció}/\text{ráfordítás}$)

korrekt módon elvégezhető, meggyőződésem, hogy nem a fa kerül hátrányba, de ettől még nem lesz a jövő nyersanyaga.

A legutóbbi időkben a fa, illetőleg a belőle készült termékek javára olyan, feltétlenül számításba veendő minősítési tényező jelentkezett, melynek révén új megvilágításba került. Ugyanis általánosságban a *ökológiai színvonal* kedvezőbb, mint bármely más

nyersanyagé, az azokból készült terméké. Ez a tény indokolja azt, hogy a fát a *jövő nyersanyagának* jelöljük meg. Az ökológiai színvonal – leegyszerűsítve – azt jelenti, hogy a fának mint nyersanyagnak az előállítása, illetőleg a fából mint nyersanyagból készült termékeknek az előállítása hogyan, milyen mértékben terheli a környezetet. A környezetterhelést, amely döntően levegőkárosítást, vízkárosítást, talajkárosítást jelent, leegyszerűsítve a nyersanyagok megtermelésekor, kitermelésekor történő energiafelhasználással hozzák összefüggésbe, a kapcsolat közel lineáris jellegű. A termékek előállításánál értelemszerűen az előállításához szükséges energiafelhasználás a megfelelő jellemző.

Mivel a fa megújítható erőforrás, így a kitermelési energiaigényen túlmenően a megtermeléssel – erdősítés, nevelés – kapcsolatban is energiaigény merül fel. A megtermelési-kitermelési energiafelhasználás összemérhető más nyersanyagok, pl. fosztilis nyersanyagok energiafelhasználásával, így közelítőleg számítható a környezetterhelési mutató.

Van azonban egy olyan tény, amely a fa esetében egyedülálló és a környezetre gyakorolt hatását tekintve feltétlenül előnyt jelent más természeti erőforrásokkal szemben. Ez a fát adó erdők biológiai jellegzetességéből adódik: az erdők életműködésük során CO_2 -t kötnék le a levegőből, ezáltal hozzájárulunk az *üvegházhatás* csökkentéséhez. Az üvegházhatás kialakulásáért, mint ismert, a CO_2 , metán, ózon, klór, fluor, bróm légkörben történő növekedése a felelős, ebből meghatározó a CO_2 szerepe.

Orientáló jellegű számítások szerint $1 m^3$ fa kb. annyi CO_2 -t köt meg, mint amennyit 1 millió literes normál levegő tartalmaz. Más megközelítésben $1 m^3$ biomassa $0,25 t C$ -t – ez megfelelő $0,95 t CO_2$ -nek – köt le.

Nyilvánvaló, hogy az erdőtelepítések révén hasznosítható és környezetbarát nyersanyaghoz, fához juthatnak a nemzetgazdaságok, a fa felhasználása további – az emberi környezettel kapcsolatos – előnyökkel jár.

Hogyan jelentkezik ez a kérdés a fanyersanyag felhasználása, a fafeldolgozás, famegmunkálás esetében?

Amennyiben elfogadjuk azt a megállapítást, hogy a környezet terhelése arányos valamely termék előállításához szükséges energiamentességgel, úgy dr. Tóth Sándor kimunkálása alapján a következő arányszámokat kapjuk:

Az arányosítás alapja egy tonna fűrészáru gyártásának átlagos energiaigénye, amely $2090 MJ$. Ha ezt egy-egynek vesszük, akkor a különböző termékek energiaigénye a következők:

fűrészáru	1
faforgácslap	2 – 3,5
égetett tégl	3 – 4
cement	4 – 5
farostlemez	4 – 5
műanyagok	5 – 6
papíripari termékek	10 – 13
acél	11 – 23
réz	32 – 40
alumínium	126

Nem kell különösképpen bizonyítani, hogy egy azonos funkciót ellátó fából készült ablak előállításának környezetterhelése nagyságrenddel alacsonyabb lesz, mint az alumíniumablaké! A példákat az építőipar területén lehetne folytatni.

Az, hogy a fa a jövő nyersanyaga, az elmondottak alapján nem jól hangzó szlogen, hanem kemény lehetőség. Ha sikerül erdőterületünk bővíteni és bővülő fanyersanyagforrásunk új és új hasznosulási módját megtalálni, úgy ez a lehetőség rövid idő alatt valóssá válhat.

Az elmondottak alapján deklarálnhatjuk, hogy a **fa a jövő nyersanyaga, amelynek mind a megtermelése, mind a felhasználói ciklusban jelentős előnyei vannak más nyersanyagokkal szemben.**

A lehetőségek valóra váltása új, minőségileg más együttműködést igényel a fát termelők (erdészek) és a fát felhasználók (faiparosok) között.

Az erdész szakemberek között Európa-szerte élénk vita folyik az erdőgazdálkodás, az erdő funkcióinak finanszírozása tekintetében.

Az egyik álláspont szerint az erdők közjóléti funkcióit a költségvetésből kell finanszírozni, az erdei ökoszisztéma fenntartása, bővítése így kisebb részben a kitermelt fa értékesítési árbevételéből és nagyobb részben költségvetési támogatásból állana. A másik álláspont szerint az erdőgazdálkodás

sorsát a költségszökkentési lehetőség és főleg a fakereskedelemben elért árbevétel határozza meg, a közjóléti funkciók automatikusan teljesülnek (Kielwasser - Theorie). A két álláspont közötti elképzelhető olyan kompromisszum, hogy a CO₂-hatás miatti erdőtelepítések költségvetési forrásból, a közjóléti funkciók pedig megosztottan költségvetési forrásból és a fakereskedelem árbevételéből kerüljenek finanszírozásra. (Érdekes és megfontolandó elképzelés, hogy az üvegházhatás csökkentéséért végzendő többleterdőtelepítéseket a CO₂-kibocsátókra kivetett különadókból fedezzék.)

A fát felhasználók részéről feltehetően tudomásul kell venni azt a tényt, hogy a faárak a közeljövőben jelentősen emelkednek, amit új, környezetbarát termékek kifejlesztésével, új felhasználói területek kutatásával, ezen keresztül emelkedő termékárbevételekkel kell kompenzálni. Ma még felméretlenek azok az esélyek, amelyek egy ökológiailag orientált társadalom nyújt a faiparnak, de az esélyek realizálása mindenképp a faiparon belül valósul meg.

Amennyiben elfogadjuk azt az alapvetel, hogy az erdőgazdálkodásnak továbbra is egyik elsőrendű feladata lesz a faanyag megtermelése, úgy a fatermelőknek (erdőgazdálkodás) és a fafelhasználóknak (faipar) az eddigieknél jóval szorosabb együttműködésben kell élniük, főleg a fakereskedelmet és a fejlesztési kérdéseket befolyásoló kérdéseket illetően. Ez nemcsak a piaci kapcsolatokat jelentő problémák megoldása szempontjából fontos, hanem a közép- és hosszabb távú szakmai stratégiák kialakítását, egyeztetését kell hogy jelentse. Feltehetően ez a jobban artikulált és eredményesen működő szakmai szövetségek révén megoldható.

Végezetül röviden szólni kell azon kutatási feladatokról, amelyek megalapozhatják a fának, mint a jövő nyersanyagának érvényesülését. Véleményem szerint a hazai faipari kutatásnak a jövőben öt fontos kutatási területre kell összpontosítani pénzforszárait és kapacitását.

1. Anyagkutatás

Ahhoz, hogy a fa inhomogenitásából, instabilitásából adódó – a szerkezeti célú felhasználást nagymértékben befolyásoló – kedvezőtlen tulajdonságokat csökkenteni lehessen, a jelenleginél jóval többet kell tudnunk a hazai fafajok anyagtulajdonságairól. A jövőben új felhasználási területek meghatározásához fontos a fa-fizikai, fa-kémiai kutatások erősítése.

2. A fa nemesítésével, modifikálásával kapcsolatos kutatások

Az anyagkutatásokra alapozóan el kell végezni azokat az alkalmazott jellegű kutatásokat, amelyek az új felhasználási területek, gyártmányok által meghatározott funkciók teljesítéséhez szükségesek. Ezek jellemzően a faanyag nemesítésével, modifikálásával függnek össze.

3. A fa, a fatermékek használati élettartamának növelésére irányuló kutatások

A fa mint anyag, korrózióra hajlamos, biotikus és abiotikus károsodásnak kitett. A használati élettartam növelése egyrészt gazdasági kérdés, másrészt – visszatérve a CO₂ problémakájához – elsőrendű cél, hogy a fában megkötött C minél később kerüljön vissza a természetbe. Fentiekből adódóan igen fontos a komplex faanyagvédelmi kutatások folyamatos végzése. (Komplexitás alatt a szerkezeti, fizikai és kémiai faanyagvédelem értendő.)

4. A fa, a fatermékek újrahásznosításával, megsemmisítésével kapcsolatos kutatások

A funkciójukat már el nem látó, vagy egyéb okok miatt feleslegessé váló fatermékek kezelése világszerte problémát jelent két tekintetben. Egyrészt újrahásznosítása – mint potenciális alapanyagok újbóli bevonása – csökkentheti a primer alapanyag-igényt, másrészt megsemmisítése környezetvédelmi problémákat okozhat. Hazai viszonylatban is rendkívüli fontosságúnak ítélni lehet meg a téma kutatása.

5. Ökológiai színvonalvizsgálatok ökomérlegek alapján

Ahhoz, hogy a fát, illetve fatermékeket ökológiailag korrekt módon minősíteni lehessen – czáltal a piaci versenyképességet bővíteni tudjuk –, el kell végezni a fafeldolgozási folyamatok, illetve a fontosabb faipari gyártmányok ökológiai színvonalának minősítését. Ez kiindulási alapot jelent a fafeldolgozási folyamatok és a fatermékek ökológiai színvonalának emelése is.

A változó kutatási feladatok természetesen nem teljes körűek, de ezek elvégzése ahhoz, hogy a fa a jövő nyersanyagává váljék, elkerülhetetlen.

A kutatások elvégzésére – egyéb kutatóhelyek bevonásával is számolva – az Erdészeti és Faipari Egyetem és a Faipari Kutató Intézet véleményem szerint képes.

„LAZÁN”

„LAZÁN”, mi több, „LAZÁBBAN” fogjuk szabályozni a magánerdőben való gazdálkodást, mint ahogyan eddig szabályoztuk a köztulajdonú erdőben – mondotta ezt a Környezetvédelmi Minisztérium politikai államtitkára, országgyűlési képviselő, képesítésére nézve erdőmérnök, utolsó „civil” foglalkozása természetvédelmi főfelügyelő.

Részleteket nem tudhattunk meg a tervezett „lazításból”, ezért találhatók a gyűjteményünk utalva.

Aki ismeri az erdőgazdálkodás szabályozásának utóbbi évtizedeit, bőven volt alkalma a legkülönbélebb „lazításokat” megtapasztalni. Cserél is fel lehet újítani a gyertyános-tölgyes-csereseket, félhektáros foltok türesen maradhatnak, a gazdaságatlannak kikiáltott erdők nevelése elhagyható. Emlékszünk még a nem létező cellulóznyárasok „nullázására”, a sikertelen vagy a vad által tönkretett felújítások „kényszerbefejettként” való elfogadására. Már egyébként is ott tartunk, hogy az üzemtervtől csak az nem tér el, aki nem akar, csak azt végzi el belőle, amit mindenféle terv nélkül is elvégezne.

Milyen „lazítás”, milyen „lazábbítás” jöhet még ezután? Nem kell újítani az erdőt? Az ápolásokat elegendő a széleken elvégezni? Beljebb már nem mennek az ellenőrök? Az üzemtervi előírásoknak már az ellenkezőjét is lehet csinálni? Ráadásul a faanyag értékének figyelmen kívül hagyásával osztogatjuk továbbra is az erdőt a spekulánsoknak?

De nem történt itt valami végzetes tévedés?!

Hogy tudniillik az államtitkár-képviselő-úrnó véletlenül nem az UTOLSÓ ORSZÁGGYŰLÉSI FELSZÓLALÁSÁNAK, hanem az ELSŐ VÁLASZTÁSI KORTESBESZÉDÉNEK a szövegét vette elő az iratai közül, s olvasta fel az országgyűlés utolsó ülésének egyikén?

Reményfy László

HERBERT KOHLROSS

A szövetkezeti erdő burgenlandi formája

Burgenlandban 238 úrbéri közösség van, amelyek kerekén 26 500 ha-on, ebből 20 500 ha erdőben gazdálkodnak. Az erdőterület felét zálerdőként kezelik, a másik fele közép- és sarjerdő. Átlagosan egy úrbéri közösségnek 86 ha erdeje van, az úrbéri közösségek Mattersburgban és Rohrbachban átlag feletti erdő birtokló közösségek közé tartoznak.

Az úrbértől az úrbéri közösséghez

A XIX. században a hetvenes és nyolcvanas évekig az uradalmi erdőben jobbgytelkük földesurainak jobbgyai birtokolták a rájuk vonatkozó tűzifa- és épületfa-elővételi jogokat. Egy jegyzékben az „úrbériben” ezen osztalékok szabályozva voltak. A parasztság elválasztása a földesuraktól az 1852. évi császári pátenssel alapot teremtett az önálló erdőbirtok számára.

A faelővételi jogok megváltása egy erdőterületnek az uradalmi erdőből való leválasztása révén következett be. Az erdőterület olyan nagy volt, hogy azon évente tartamosan olyan sok fa volt kitermelhető, mint addig az elővételi jogok alapján. Minden jobbgytelk számára legalább 2 hold, maximum azonban 12 hold került kiválasztásra. A kiválasztott erdőterület tehát lényegesen nem a jogosultak között került kiosztásra, hanem összességében közösségi erdőként maradt vissza. 1879-ben törvénnyel gazdasági közzétételre került bevezetésre.

Az úrbéri közösség szerkezete

Az úrbéri közösség tagjai közgyűlést alkotnak. Szerve az igazgatási bizottság

és egy elnök, valamint pénztáros, jegyző és gazdaságvezető.

A tevékenységet az agrárhatóság felügyeli. 1971-ben a burgenlandi tartományi kormányzat előírásokat adott ki, amelyek meghatározták a közgyűlést, az igazgatási bizottság és az elnök tevékenységét. Szabályozták azonkívül a költségvetési és vagyoni eljárást, a sztrévk megválasztását, a tagok kilépését, valamint az úrbéri közösség felszámolását.

Erdészeti kérdésekben tanácsadás céljából a járási erdőfelügyelőségek, valamint a burgenlandi tartományi kormányzat hivatala áll rendelkezésre. A kötelezően előírányozott gazdasági tervek a hatóság dolgozza ki, melynek a költségeit a tartomány viseli.

Úrbéri közösség, mattersburg

Az úrbéri közösség 430 ha-t ölel fel, és ezzel átlag feletti erdőjük van. A birtokosok száma 182, akik 436 osztalékkal részesek az úrbéri közösségnél. Már csak kevés közöttük a teljes vagy mellékkeresetű paraszt. Ők lényegében a faelőállítás és a közelítést is végzik.

A fa eladása három elnökségi tag útján történik, akik a faártárgyalásokért, valamint a felmérésért és elszámolásért felelősek.

Az iparifát közösen adják el. A bevétel az osztalékjogosultak kapják. A fátél kibúzásánál az igényjogosult határozhatja meg, vajon átvíviszi-e tűzifáját a közösségi eladáshoz, vagy azt maga használja, és kereskedelmi áron megveszi. A fátél kibúzásánál minden úrbérestől 200 ATS összeget hajtának be, ami a közös-

ség pénztárába folyik be és amit a telepítési és tisztítási munkák költségeinek fedezetére fordítanak. Lényeges bevételeket érnek el a vadászat bércbeadása révén is.

Erdőfeltárás

A helyszínen különösen az erdőfeltárás került megvitatásra. Ez nemcsak a használat számára szükséges, hanem, ahogy az első tanulmányi kirándulási pontnál megállapítható volt, az előfeltelkint is szem elé tárul a célul kitűzött állományápolás számára. Összesen 29 km tehérgyökocsival járható út van, ami 67 fm/ha feltárási sűrűséget ad. A csak 71 ATS/fm-es építési költségek a kedvező geológiai anyagokra és a csak részben szükséges kavics-ágyazat lerakásra vezethetők vissza. A finomfeltárás még kiéptésre kerül.

Problémák a nádtérpánnal és a szederrel

A tanulmányi kirándulás területén elsősorban a fiatal kultúrák szenvednek az erős nádúpan- és szederkonkurenciától. Ahol az újratelepítés veszélyeztetett, bevált szernek a „Velpar” bizonyult. Ajánlják vagy a permetezést 1,5–2,0 kg/ha folyékony hatóanyaggal, vagy a 60–80 kg granulátum ráhordását hasonló területen. Sikeres küzdelem után az elegyes fajok nagy mennyisége jelentezik, elsősorban bükk, jegenyefenyő, erdeifenyő, juhar és vörösfenyő, amelyek a lucfenyő-kultúrákat hasznosan kiegészítik.

Megvitatásra kerültek továbbá az állománykezelés és a csülkősvad-gazdálkodás problémái.

Szervezet

Az erdészeti feladatokkal egy erdővédelmi szervezetet bíznak meg, amely az elnök javaslatára kerül kiválasztásra. Tevékenysége felőleli egy revírerdzés munkáját, és az erdőfitések és az összes ápolási munka felügyeletéből, valamint az erdőművelési tervezési közreműködésből áll a közös feladatlásig.

Minden úrbéresnek az őt megillető fátömeget tételként adják ki. A fátéttel kapcsolatban (tarvágás, végvágás, ritkító üzemmód kitermelése) a szükséges ápolási munkákat besorolási tétel szerint osztják ki.

Az ápolási munkákat kivétel nélkül maguk az osztalékjogosultak hajtják végre.

A fát minden jogosultnak külön mérki fel, adják el és számolják el. Közösségi feladás még nem történt.

Fordította:
Bogar Istvánné

A meszezés hatása a talajra

Németországban és másutt is észlelhető erdőpusztulásokat a talaj meszezésével próbálják megállítani és ezzel kedvező változást előidézni a pusztuló ék egészség állapotában. Az idevágó korábbi kísérleteket értékeli R.F. Huettl és H.W. Zoettl német erdészprofesszorok.

Megállapításaik közül az alábbiakat érdemes idéznünk. A meszezés hosszú távon képes javítani a talaj savanyúságának hátrányait, a talaj kationkicsérclők képességét, növeli báziseltelítettségét. Nem észlelték a szerves anyag lebomlásának gyorsulását a meszezés nyomán, sőt az altalaj némi savanyodását találták az ilyen kísérletek helyén. Serkentően hat a szelszín közeli talajrétegekben elhelyezkedő hajszálygyökerek növekedésére, ezzel viszont fokozza az aszály és fagy okozta károsodások lehetőségét.

A kísérletek fontos tapasztalata az, hogy az ilyen védelmi intézkedések megtétele előtt igen alapos talajvizsgálatot kell készíteni.

(Forest Ecology and Management, 1993. 3/4. sz. 325–338. o.
Ref.: Szemerey Tamásné)

ARNÓDI RÓBERT – JUHÁSZ LAJOS – RUZSA JÁNOS – IFJ. SZEMERÉDY MIKLÓS

A Debrecen környéki erdők területi átszervezésének módszere

A Felsőtiszai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság Hajdú-Bihar megyei területén jelenleg öt erdészeti gazdálkodási terület-nagyságukban és működésükben nagy eltérést mutatva. A jelenlegi gazdasági helyzet és az átrendeződő tulajdonviszonyok egyaránt indokoltá tesznek egyfajta területi átszervezést. Ennek szükségességét a vállalat vezetése felismerte és végrehajtását elhatározta. A vállalati biztos döntésének előkészítéséhez három fiatal erdőmérnököt és egy informatikai szakembertől álló csoportot bízott meg. Az elkészült tervezet bírálatát nagy gyakorlatú kollégákból álló csoport végezte. Az előterjesztés és a bírálat az OEE helyi csoportja által szervezett vitafórumon széles körű szakmai plénum elé került. Az ütköztetés során kialakított módosító javaslatokat, esetlegesen felmerülő új elképzeléseket a tervezetet készítő csoport részleteiben kidolgozza és a már elkészült változatokat összehasonlítja. A módosított, kiegészített tervezetet a vállalati biztos bírálja el. dönt annak megvalósításáról.

Alapadat-állomány kialakítása

Adatainkat az erdőfelügyelőségi adatár 1993. január 1-i aktualizált adatainak feldolgozásával nyertük. Az erdősítési adatok alapját az 1993. évi műszaki átvételeken készült jegyzőkönyvek képezték. A nevelővágásokat az érvényes erdőtervi időszakban tudtuk figyelembe venni. Hosszabb távon csak a véghasználati lehetőségeket vizsgáltuk a vágásérettségi korok alapján. A kárpótlási területek alapját a földkijelölő bizottságokkal egyeztetett helyrajziszámos listák képezték. A helyrajzi számok szerint az erdőtervi térségek segítségével beazonosítottuk a megfelelő erdőrészeket. Ezen részeket a további feldolgozáskor nem vettük figyelembe. Alapadat-állományunkba a kezelői joggal kapcsolatos bizonytalanság miatt az állami gazdasági erdőket nem vontuk bele.

Első lépésben kidolgozásra került egy olyan számítógépes program, melynek segítségével lehetőség nyílt akár erdőtervi mélységben is modellezni a munka folyamán felmerült elképzeléseket. Az erdőgazdálkodásban és -felügyeletben már jó ideje használt STEGA rendszerhez kapcsolódva a kialakított egység adatainak feldolgozásával működik nyílt az objektív összehasonlításra.

Áttekintő térképek alapján területkialakítási elképzelések leírása

Az azonos erdőültségű térségen belül azonos nagyságú, feladati és lehetőségű egységek kialakítása az ésszerű. A

területkialakításnál az erdők tömbösítési szemlélete volt az irányadó. Törekedtünk arra, hogy egy erdőtömb kezelést megosztás nélkül egy erdészettel végezzük. Több elképzelés közül három tartottuk részletes elemzésre érdemesnek. Ebből kettő a jelenlegi állapotoktól lényegesen eltérő új elképzelés, mely a jelenlegi erdészeti határokat jelentősen megváltoztatja, erdészeteket szüntet meg, újakat hoz létre. A harmadik variáció a jelenlegi területkialakításhoz leginkább hasonló, kis változtatással megvalósítható, öt, egymástól nagymértékben különböző erdészetet magában foglaló alternatíva.

Az adatállomány feldolgozása a kialakított elképzeléseknek megfelelően

A területkialakítási elképzeléseknek megfelelően kialakítottuk az erdészeti egységek erdőtervi és erdősítési alapadat-állományát. A következő feldolgozások eredményeit képezték az összehasonlítások alapját:

– **Részletes területkimutatás** község-határonként, tagonként.

– **Aktuális erdőtervi előírás**, amely megmutatja a hátralévő erdőtervi időszak egy évre eső felhasználási lehetőségeit. Ez a statisztika fajafonként és használati módokként területi és fatérfigadatokat tartalmaz. Az adatokból kiderül, hogy az érintett területen az elmúlt időszak gazdálkodása az erdőtervi előírásokhoz képest arányos volt-c.

– **Korosztálytáblákkal** vizsgáltuk az adott terület állományviszonyait. Ezen belül tanulmányoztuk a fajok által elfoglalt terület nagyságát, élőfakészletét, valamint a folyónövedék mértékét.

– **Vágásérettségi táblázat**. 30 évre előre mutató tábla fel fajafonként a vágáséretté váló állományok területét és várható fatérfigatát.

– **III-IV. mérlegstatisztika**. Az erdősítések műszaki állapotát mutatja be. Tartalma: erdősítés alatt álló területek nagysága, sikeresen erdősült területek célállományonként, hátralékok, üres területek, egy hektár befejezett erdősítésre fordított munka, átlagos átfutási idő.

A fenti adatokból egyéb, általunk fontosnak tartott mutatót is kidolgoztunk. Ezek a következők:

– **Egy hektár befejezett erdő létrehozására jutó fakitermelési lehetőség**: ez a mutató a jelenlegi gazdálkodási viszonyok figyelembevételével időben előre prognosztizál, segítségével az erdészeti működőképességét középtávon vizsgálhatjuk. Képzése: az összes köteleztetés alá vont terület és az egy hektár befejezett erdősítésre fordított munka szorzatának aránya – mely megmutatja, hogy a

jelen viszonyok között mennyi a ténylegesen elvégezhető erdőtervi erdősítés – a fakitermelési (árbevételi) lehetőségekhez képest.

– **Tartamossági mutató**. Fontosnak éreztük egy olyan vizsgálat elvégzését, mely az erdőtervi szerinti tartamos gazdálkodást elemzi. Számításának módja: az egy évre eső aktuális fakitermelési lehetőség és az összes képződő folyónövedék hányadosa, százalékos formában kifejezve. Ha ez a mutató kisebb mint 80%, akkor a tartamosság biztosított.

– **Átlagos véghasználati fatérfigogatás** (m^3/ha).

Területkialakítások értékelése, esetleges ésszerűsítések megtétele, tervezet átoldozása

A korábban már vázolt három tervezet közötti összehasonlításban az azonos nagyságrendű egységeket tartalmazó císo két változat esetében a döntés alapját a feladatok és lehetőségek erdészetenkénti kiegyenlítettségé képezi. A harmadik változatban továbbra is egymástól lényegesen eltérő nagyságú erdészetei maradtak, melyek magukban hordoznak az összehasonlíthatatlanság, a helyenként nagy vertikális szervezeti megosztottság, a lehetőségek és feladatok különbözőségének és az egyszemélyi felelősség hiányának hátrányát. Tehát ez a változat a jelenlegi problémáinkra nem jelent megoldást.

Javaslás megtétele

Az előterjesztő csoport a fentiek alapján egyöntetűen az általa kidolgozott változatok közül a kiegyenlített terület, eladati és lehetőségű, 5-7 ezer hektár nagyságú, hat erdészeti egységből álló tervezet megvalósítását javasolta.

○

Megfelelő informatikai rendszerek alkalmazásával már ma is lehetőség nyílik több erdőgazdaságnál egy hasonló jellegű és mélységű területkialakítási modellezés elvégzésére. Munkánk folyamán kizárólag szakmai szempontokat vettünk figyelembe. Természetesen egy teljes szervezeti átszervezésnél egyéb fontos szempontoknak is szerepet kell játszaniuk. Ilyenek például az infrastrukturális körülmények vagy a személyzeti és munkaerő lehetőségek, korlátok.

Remélhetőleg a jelenlegi nehéz gazdasági helyzetünkben is van mód arra, hogy egy szükségszerű átszervezés során a szigorúan vett szakmai szempontok juttassanak döntő szerepet. Hosszú távra így teremthetők meg a tartamos erdőgazdálkodás érdekeit leginkább szolgáló erdészetei.

FÜHRER ERNŐ – BARANKA GYÖRGYI – HORVÁTH LÁSZLÓ

Ökológiai bázisterületeken mért légszennyeződés nagysága és változása

Az erdők egészségi állapotromlásához bizonyos körülmények között hozzájárul a levegőszennyeződés is. Hazánkban e kérdéssel kapcsolatosan számos tanulmány jelent meg, melyek több esetben egymásnak ellentmondó eredményeket közöltek. Az ERTI és az OMSZ Légekörfizikai Intézete 1988-tól közösen üzemeltet három, az ország eltérő természetföldrajzi viszonyai között működő mérőállomást, ezeken telepített műszerekkel és folyamatos megfigyelésekkel a levegőszennyeződés mértékét és változását lehet nyomon követni. A levegőben lévő, károsnak minősített anyagok erdei fákra gyakorolt hatását nehéz valójában megítélni, mert a növényzet, esetünkben az erdei fák igen sokrétű szerepet töltenek be az ökoszisztéma anyagforgalmában. A fák különböző szerveződési szinteken reagálnak a légszennyeződéscsere, ezért az egyes betegségtüneteket közvetlenül okozókat összefüggésbe hozni a szennyező anyagok direkt vagy indirekt hatásával az esetek nagy többségénél nem lehet.

Savas ülepedés

A légköri savasodás területenként eltérő mértékben ugyan, de világviszonylatban megfigyelhető. Hazánkban erdészeti szempontokat szem előtt tartva Farkasfán (Órség), K-pusztán (Duna-Tisza köze) és Nyirjesen (Mátra) végzünk erre vonatkozóan méréseket. Ezek keretében a meteorológiai mutatók mellett meghatározzuk:

- a száraz ülepedés nagyságát és változását a légkörben előforduló gázok (SO_2 , NO_2 , HNO_3 , NH_3) és aeroszolok (NO_3^- , SO_4^{2-} , NH_4^+) koncentrációjának folyamatos méréseivel,

- a nedves ülepedés nagyságát és változását a szabad területen mért csapadékvíz mennyiségi és minőségi clemzésével.

Száraz ülepedés

A száraz ülepedés nagymértékben függ a levegő kén-dioxid- és nitrogén-dioxidgáz koncentrációjától. Az átlagos értékekből láthatjuk, hogy:

- SO_2 átlagos éves koncentrációja Farkasfán (Nyugat-Magyarország-Órség) a legalacsonyabb ($4,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$), K-pusztán (Duna-Tisza köze) ennek csaknem duplája ($7,1 \mu\text{g}/\text{m}^3$), végül Nyirjesen (Mátra) a legmagasabb ($12,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$), vagyis nyugatról kelet, északkelet felé haladva a kéndioxid-szennyeződés emelkedik.

- Eltekintve a 91-es évtől 1988-tól 1992-ig mindhárom bázisterületen a SO_2 -gáz fokozatos csökkenése figyelhető meg.

- A nagyobb energiafelhasználásnak megfelelően télen csaknem háromszor magasabb a SO_2 -gáz koncentrációja, mint nyáron.

- A nitrogén-dioxid-gáz éves koncentrációja az erdőstültebb vidékű Farkasfán ($4,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$) és Nyirjesen ($4,6 \mu\text{g}/\text{m}^3$) kevesebb, mint a mezőgazdaságilag jobban hasznosított Duna-Tisza közén (K-pusztán: $6,9 \mu\text{g}/\text{m}^3$).

- A NO_2 -gáz éves koncentráció-értékeinél 1988-tól

1992-ig fokozatos csökkenés tapasztalható, és télen az értékek magasabbak, mint nyáron.

A száraz ülepedés nagyságát – melyet a SO_2 - és NO_2 -gázokon kívül még az aeroszolok és egyéb gázok (HNO_3 , NH_3) is befolyásolják – a nedves ülepedéssel való összehasonlítás miatt is a hidrogén egyenértékben ($\text{H}^+\mu\text{g}/\text{m}^2/\text{év}$) szokás kifejezni. Az adatok mutatják, hogy:

- a többéves száraz ülepedés mérőhelyektől függően négyzetméterenként 65 és 111 mg H^+ között mozog. A legmagasabb értékeket Nyirjesen ($57\text{--}165 \text{ mg H}^+/\text{m}^2/\text{év}$), a legalacsonyabbakat Farkasfán ($46\text{--}78 \text{ mg H}^+/\text{m}^2/\text{év}$) mértük;

- Nyirjesen és K-pusztán a száraz ülepedés egyértelmű csökkenése figyelhető meg 1988-tól 1992-ig;

- a száraz ülepedésen belül a kén- és nitrogénvegyületek megoszlása bázisterületektől függően változik. Ezen arányszámok Farkasfán 37% és 63%, K-pusztán 46% és 54%, Nyirjesen pedig 64% és 36%; vagyis a kénvegyületek aránya nyugatról kelet, illetve északkelet felé haladva emelkedik;

- Nyirjesen, ahol az iparosodás mértéke a legnagyobb, a száraz ülepedés kéntartalma évente átlagosan 71 mg H^+ -ion egyenérték négyzetméterenként. Háromszor olyan magas, mint Farkasfán ($24 \text{ mg H}^+/\text{m}^2/\text{év}$);

- a nitrogénvegyületek mennyisége közel azonos, a legtöbb K-pusztán volt mérhető ($50 \text{ mg H}^+/\text{m}^2/\text{év}$).

Nedves ülepedés

A nedves ülepedés nagyságát a csapadékvízben oldott ionok (NO_3^- , NH_4^+ , SO_4^{2-}) koncentrációi mellett a csapadék mennyisége is befolyásolja. Ezért a humidabb területeken értéke általában magasabb, mint a szárazabb vidékeken.

Az adatok is azt mutatják, hogy:

- a legmagasabbak az értékek Nyirjesen ($125 \text{ mg H}^+/\text{m}^2/\text{év}$), majd Farkasfán ($99 \text{ mg H}^+/\text{m}^2/\text{év}$) és végül a K-pusztán ($79 \text{ mg H}^+/\text{m}^2/\text{év}$);

- egyértelmű és csökkenő tendencia a nedves ülepedés változására vonatkozóan csak Nyirjesen figyelhető meg, a többi állomáson évről évre eltérő irányba mozognak az értékek;

- a kén- és nitrogénvegyületek aránya más, mint a száraz ülepedésnél, mindegyik állomáson közel azonos, 35/65 körül mozog. Tehát a nitrogénvegyületek szerepe a nedves-savas ülepedésen belül jelentősebb, mint a kénvegyületeké.

Összes ülepedés

A száraz és a nedves ülepedés összege az összes ülepedés nagyságát adja meg. A mért adatok mutatják, hogy:

- értéke öt év átlagában Farkasfán $64 \text{ mg H}^+/\text{m}^2$, K-pusztán $171 \text{ mg H}^+/\text{m}^2$ és Nyirjesen $236 \text{ mg H}^+/\text{m}^2$, vagyis egyértelmű növekedés figyelhető meg északkelet irányába;

- az összes ülepedésen belül a száraz ülepedés nagysága a szárazabb K-pusztai területen 54%, a csapadékosabb Mátarában (Nyirjes) 47% és a legnedvesebb területű Órségben (Farkasfa) már csak 40%;

– a kén- és a nitrogénvegyületek mennyisége Nyirjesen közel azonos (S: 115 mgH⁺/m²/év, N: 121 mgH⁺/m²/év), K-pusztán kevesebb, (S: 71 mgH⁺/m²/év, N: 100 mgH⁺/m²/év), Farkasfán pedig feleannyi a kén, mint a nitrogén (S: 57 mgH⁺/m², N: 107 mgH⁺/m²);

– földrajzi értelemben a térségi változatosság a kénnél jellemző, nyugatról kelet, északkelet felé jelentősen emelkedik a mennyisége, a nitrogénnél ez nem figyelhető meg.

A mérések értékelése

Az egyes légszennyező anyagok a fák fiziológiai folyamataiba egyrészt a levegőből – a korona szűrő hatásán keresztül –, másrészt az ásványi talajból – a gyökerek felvételén keresztül – kerülnek. Egy ökológiai rendszer légszennyező anyagok növekedésére történő reagálása a kérdéses faktor más tényezőkhöz való viszonyától is függ. Éppen ezért az erdőkárokkal kapcsolatos ok-hatás kutatások nehézségei abban mutatkoznak meg, hogy kellő szinten nem ismerjük a fák anyagforgalmán belüli kicserélődési folyamatokat.

Ökológiai bázisterületeken végzett folyamatos megfigyelésekkel bővíthetjük ismereteinket, bővíthetjük és közelebb juthatunk a légszennyeződés és az erdők egészségi állapotromlása közötti ok-okozati összefüggések feltáráshoz.

Az Erdészeti Tudományos Intézet és az OMSZ Légtörfizikai Intézet közös vizsgálatai alapján egyértelműen mondhatjuk, hogy hazánk a közepesen szennyezett európai országok közé tartozik. Sem a kéndioxid-, sem pedig a nitrogéndioxid-gáz koncentrációja nem haladja meg azt a kritikus értéket, amely a fákra nézve káros lehet. SO₂-gáz esetén a kritikus szint éves átlagban a 30 µg/m³, a 24 órás kritikus szintnek pedig a 70 µg/m³-es mennyiséget kell tekinteni. A bemutatott 5 éves átlagadatok mindhárom bázisterü-

leten 30 µg/m³ alatt voltak és 24 órai, megengedett értékén felüli mérésre csak néhány esetben, kizárólag télen került sor.

A nitrogéndioxid egyedi szennyező anyagként kevésbé fitotoxikus hatású. Kéndioxiddal és ózonnal közösen azonban már kisebb koncentrációban is levélkárosodáshoz (nekrozishoz) vezethet. Ebben az esetben az éves átlagban a kritikus szint a 20 µg/m³-es koncentrációérték, míg egyedüli előforduláskor nyáron 60 µg/m³, télen pedig 40 µg/m³ értékhatárt kell annak tekintenünk. Méréseink értékei mindhárom bázisterületen jóval az említett határok alatt mozogtak.

A hidrogénion-egyenértékben kifejezett összes savas ülepedés kritikus szintje Magyarországon 280 mg/m²/év. Ennél csak Nyirjesen volt több 1988-ban (328 mg/m²/év), a rá következő években – vélhetően a kelet-európai szennyezőanyag-kibocsátás csökkenése miatt – az ülepedés értékei kisebbek.

Magyarországon a légköri szennyeződés direkt hatása az alacsony gázkoncentráció-értékek miatt nem valószínűsíthető.

Mindhárom mérőhely körzetében előforduló erdeifenyvesek 1992. évi egészségi állapotfelvételei azt mutatták, hogy legnagyobb a károsodás Nyugat-Dunántúlon (2+3+4 kárfok: 27,6%), ezt követi Mátra 12,1%-kal, végül a Nagyalföld 9,0%-kal. **Az elmondottak is alátámasztják azt a megállapítást, hogy az erdők nagy kiterjedésű egészségi állapotromlása nem hozható összefüggésbe az adott területen uralkodó gáz alakú légszennyezőanyagok koncentrációjával.** Nem szabad azonban a légszennyeződés indirekt, talajon keresztül érvényesülő hatásairól megfeledkezünk. Ez utóbbi körülmény az erdészeti kutatás soron következő, legfontosabb feladatai közé a nitrogénháztartás feltárást emeli.

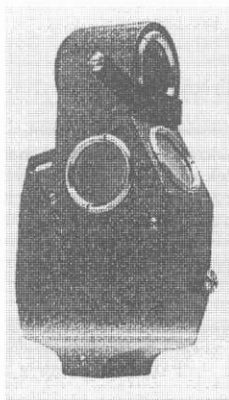
TÜKRÖS-RELASKOP®
TELE-RELASKOP®
DIAL-DENDRO®
nélkülözhetetlen
az erdőbecslésben,
erdőtervezésben,
tudományos kutatásban.

FOB
Feinmechanische
Optische
Betriebsges. m. b. H.

MAGYARORSZÁGI KÉPVISELET:
Gáspár Hantos Géza
1121 Budapest, Árnas út 15.
(1) 176-1630

INTERFORST '94
MÜNCHEN
1994. július 5-10.
23. csarnok, B 09.

DR. SOMOGYI ZOLTÁN

A kanadai „Modell Erdő”-program

A kanadai szövetségi kormány 1990 decemberében átfogó környezetvédelmi akciótervet dolgozott ki. A terv neve: Kanadai Zöld Terv Az Egészséges Környezetről. A programra hat év alatt mintegy hárommilliárd kanadai dollárt költenek, nyolc stratégiai környezetvédelmi témában. Ezek egyike „Kanada megújítható erőforrásainak tartamos használata”, amely magában foglalja az erdőgazdálkodást, a halászatot és a mezőgazdaságot. Az erdőgazdálkodás vonatkozásában a Zöld Terv célja „Kanada erdőgazdálkodásának továbbfejlesztése a tartamos (fá-)hozam elvűl a fenntartható fejlődés irányába”. E cél érdekében körvonalaztak egy „Partnerség az erdők fenntartható fejlődéséért” elnevezésű programot, amelynek főbb részei a következők:

- nagyléptékű, működő tartamos erdőgazdálkodási modellek hálózatainak létesítése Kanada valamennyi nagyobb erdőrégiójában;

- környezetvédelmileg ésszerű gazdálkodási technikák és stratégiák kifejlesztéséhez vezető, kiterjesztett és felgyorsított erdészeti kutatási program megvalósítása;

- a kanadai erdészeti adatbázis és minden, az erdőkkel kapcsolatos információ mennyiségének növelése, beleértve az erdő egészségi állapotának megfigyelését és más környezetvédelmi adatbázisok fejlesztését az erdők sokféle értékének jobb leképezésére, valamint a jobb döntés-előkészítés céljából.

A „Partnerség az erdők fenntartható fejlődéséért” elnevezésű programot úgy tervezték, hogy az meggyorsítsa a „fenntartható fejlődés” szemléletének a gyakorlatban való megvalósítását az erdőgazdálkodásban. A fenntartható fejlődés gyakorlati értelmeben azt jelenti, hogy az erdő valamennyi értékét tekintve egyensúlyt kell találni gazdasági és környezetvédelmi érdekek között. Ezért, habár a faanyagellátás továbbra is nagy fontosságú marad, elismrik az erdei erőforrások egyéb értékeit és az azok tartamossága iránti igényeket is. Ezek természetesen térben és időben változnak; közzük a leggyakoribbak:

- a munkalehetőségek tartamossága;
- a vízellátás és -minőség tartamossága;
- az üdülési tevékenységek és lehetőségek tartamossága;
- a genetikai erőforrások tartamossága;
- az emberi behatásoktól mentes ökoszisztémák tartamossága;
- a vadgazdálkodás tartamossága.

Egyre gyakrabban jelennek meg tápanyaghiány-tünetek erdeifenyőn. Az Észak-Német Alföldön az erdeifenyő-állományok vitalitása egyre rosszabb. Ennek oka, többek között az, hogy a megnövekedett nitrogénülepedés miatt bekövetkezett nitrogéntelítődés következményeképpen foszforban, magnéziumban, vasban, kalciumban és káliumban relatív hiány lép fel.

(Ernährungszustand von Kiefern mit Nadelvergilgungen im nordwestdeutschen Flachland, Forst und Holz, 1993. december, 48 évf. 23. sz. 667-671 p. Ref.: Bidló András)

Mivel ezek az értékek szinte valamennyi erdőben megtalálhatók, a kihívás nem annyira az, hogy egy adott esetben kiválasszuk ezek közül a „helyes” értéket, hanem, hogy az egyes esetekben (erdőkben) milyen fontosságot tulajdonítsunk az egyes értékeknek a többihez viszonyítva. Az erdőben folytatandó gazdálkodással kapcsolatos döntés korábban azok kezében volt, akik közvetlenül az erdőben tevékenykedtek. Mára az az igény alakult ki, hogy

- állapítsuk meg a fenntartandó értékeket;
- adjunk hozzáértéssel támogatott valamennyi érdekeltnak a döntéshozatali folyamat idején;

- érjünk el konszenzust a célokat illetően, továbbá alakítsunk ki mechanizmusokat a különbségek és félreértések feloldására;

- alakítsuk ki mindezek szervezeti kereteit azért, hogy a jövőben ez természetes módja legyen a döntéshozatalnak, a feladatok megvalósításának és az ellenőrzésnek.

Éppen ezért a program lényeges eleme, hogy az erdőben értéket találók közötti partneri viszonyra épít. Nem kevés az erdőben értéket találók száma; közöttük találhatók a tartományok (megyék), az ipar, az önkormányzatok, a hivatásos szervezetek, a nem kormányzati természetvédelmi szervezetek, a beennsülöttek (indianok), a szövetségi hatóságok, a magánerdő-tulajdonosok, az egyetemek, főiskolák és más iskolák, valamint a nemzetközi szervezetek, és természetesen a magáncemberek.

A fentiek okán és céljából Kanadában ún. modellerdők hálózatai akarják létrehozni, ez segítené az erdőgazdálkodókat ökológiaiilag elfogadható, fejlett gazdálkodási módszerek bevezetésében és alkalmazásában. A modellerdők szerepe volna – nemzeti és nemzetközi szinten – annak bemutatása is, hogy miként lehet a fenntartható fejlődést megvalósítani az erdőgazdálkodásban a sokféle érték egyidejű figyelembevételével.

A modellerdők létrehozásának konkrét céljai az alábbiak:

- felgyorsítani a fenntartható fejlődésnek az erdőgazdálkodásba való bevezetését, különösen ami az integrált erőforrás-gazdálkodást illeti;
- új és innovatív megközelítéseket, eljárásokat, technológiákat és koncepciókat alkalmazni az erdőgazdálkodásban;
- ellenőrizni és bemutatni a legjobbat, a tartamosságot célzó gyakorlati módszereket, felhasználva a már rendelkezésre álló legkorszerűbbeket és a későbbiekben kifejlesztendőket.

A Kanadában létrehozott modellerdő-hálózat tíz erdőtestből áll. Ezek közül legalább egy megtalálható az ország nyolc legfontosabb erdészeti régiójában. Így a Csendes-óceán melletti mérsékelt övi esőerdőktől a kontinens belsejének boreális erdein keresztül az Atlanti-óceán melletti fenyőerdőktől a legjellegzetesebb, legtipikusabb erdőben alakítanak ki modellerdőket. A modellerdők nagy termékenységgel (tipikus, tehát nem szélsőséges) termőhelyeken találhatók, tulajdonosi szerkezetüket tekintve is reprezentatívak az ország egészére nézve és természetesen sokféle érték található meg bennük a faanyagon belül, illetve az jóval felülmúlóan (vízgyűjtők, tavak, gazdag állat- és növényvilág, va-

dászható nagyvadak, őserdők stb.). Tekintettel a biológiai és gazdálkodási szempontokra, a modellerdők nagyságrendjét Kanadában 100 000 ha-ban határozták meg.

A modellerdők kezelésének szempontjai:

– meggyőző hosszú távú elkötelezettség a fenntartható fejlődés iránt a mindennapi ügymenetben, a modellerdő program befejezése után is;

– speciális célok utáni, környezetvédelmi és gazdasági hasznokért;

– faanyagtermelés;

– annak biztosítása, hogy az erdőben a faanyagon kívül még legalább egy olyan érték legyen, amelyre a gazdálkodás és a terveszés is figyelemmel van;

– a megfelelő erdőművelés alkalmazásán keresztül a „legjobb gazdálkodási gyakorlat”-ok támogatása;

– az erdészeti kutatások eredményeinek a gyakorlatban történő alkalmazása;

– az egyes beavatkozásokat és műveleteket publikált terv, erőforrás- és környezeti leltár, továbbá állandó megfigyelés keretein belül kell végezni;

– évenként egy beszámoló kell közzétenni a gazdálkodásról;

– valamennyi költséget regisztrálni kell;

– he kell mutatni a multidiszciplináris gazdálkodás számára nyíló lehetőségeket, amelyek magában foglal többféle erdőhasználatot (pl. fakitermelés, vadgazdálkodás, üdülés stb.), valamint többféle erdészeti és nem erdészeti diszciplínának – mint pl. biológiai, talajtan stb. – és a legkülönbözőbb kutatási tevékenységek együttműködését.

A modellerdőkben folytatott gazdálkodás szervezeti kereteire jellemző, hogy az információkat többféle szervezettől és hatóságtól (kormányzat, ipar, egyetemek és kutatóintézetek, tulajdonosok, természetvédelmi és egyéb szervezetek) szerzik be. A gazdálkodás irányítását egy ún. partnerbizottság végzi, amelynek tagja valamennyi érdekelt, akik az adott erdőtestben akár gazdasági, akár nem gazdasági érdeklőséggel bírnak. Az egész program folyamán biztosítva van bárki konzultációs, illetve hozzászólási, a döntésekben való részvételi lehetősége. Ugyancsak megteremtik a leltározás, kutatás, fejlesztés, monitoring és gazdálkodás szakmai feltételeit. A program lényeges részét képezi az összes érdekelt számára való rendszeres információs szolgáltatás, illetve kommunikáció. A „Partnerség az erdők fenntartható fejlődéséért” programra hat év alatt mintegy 100 millió kanadai dollárt szánnak. Ebből kb. 45 millió dollár jut majd a

modellerdő programra. Az egész programmal kapcsolatban Kanada erdészeti szervezete – a Forestry Canada – széles körű kutatási programot támogat. Ennek prioritásai közül a következők érdemelnek említést:

– A minél jobb, holisztikus, vagyis egységben gondolkodó gazdálkodási döntések meghozatala végett ún. döntéstámogató rendszerek (DSS) kifejlesztése. (Ez egy integrált rendszer, amely magában foglalja az ún. térinformatikai – GIS – rendszert, többféle távérzékelési eljárást, számítógépre alapozott erdészeti szakértői rendszereket és más csúcstechnológiákat.)

– Integrált erdővédelem.

– Erdészeti technológiák.

– Erdőökológiai kutatások, ezen belül – többek között – a nagyvad élőhelyének kutatása.

– Az erdő jövőbeni állapotának előrejelzése (modellezés) különféle erdőgazdálkodási rendszerek mellett.

– Statisztikai információk gyűjtése az olyan nem faanyag jellegű értékekről, mint a kulturális örökségek, esztétikai és rekreációs értékek.

– Bioenergia.

– Környezetbarát erdészeti termékek és folyamatok.

– Biomonitoring.

– Ökológiai alapú erdőterület-klasszifikáció.

– Gén- és magbankok létrehozása.

– Ökológiai (erdő-) rezervátumok.

Kanada – a '92-es riói „Föld Csúcs” konferencián – nemzeti programján túllépve támogatta azt az elképzelést is, hogy alakuljon ki a **modellerdők nemzetközi hálózata**. Modellerdő a világ bármely sarkában létrehozható; a kialakítandó modellerdőknek mindazonáltal reprezentálniuk kellene az erdők ökológiai diverzitását. Minden modellerdőt az érintett országnak kellene finanszíroznia. E modellerdőkkel szembeni kritériumok hasonlóak, mint a kanadaiakkal szemben támasztottak. Ezen túlmenően célszerű azokat beilleszteni az egyes országokban elfogadott nemzeti erdészeti politikai és földhasználat-stratégiai elképzelésekbe. Ez természetesen igényli a különböző szintű önkormányzatok és az állam támogatását. E nemzetközi programhoz először Mexikó csatlakozott, és már meg is kezdte két modellerdő létesítését. Kanadában remélik, hogy az ezredfordulóra minden országban lesznek modellerdők.

Néhány gondolat a kanadai modellerdő-program apropóján. Bizonyos szempontból talán azt lehetne gondolni, hogy a fentiek semmilyen új dolgot nem tartalmaznak, és

Fa alakú pillangósok szerepe az agroerdőgazdálkodásban

A fa alakú pillangósok szerepét a mezőgazdasági természetes keretei között az alábbiakban tartják előnyösnek:

1. Kiváló minőségű takarmányt képesek szolgáltatni a tenyésztett állatok számára.
2. Erőzítő ellen védelmet nyújtanak lejtős területeken.
3. Hosszú távon át védik a földterületet a degradáció ellen.
4. Nitrogénben gazdag mulcs-anyagot szolgáltatnak szántókon.
5. Ipari és tűzfajjuk értékes.
6. Élősóványeknek kiválóan megfelelnek, fasorokban hasznos szolgálatot tesznek a mezőgazdasági köztes művelésben.
7. Emberi fogyasztásra is alkalmas főzelékféléket és gyümölcsöt teremnek.

A fentiek nagyrészt vonatkoztathatók az akácra is, nem véletlen, hogy napjainkban ezt a nálunk sokat vitatott fajtát akkora nemzetközi érdeklődés övezi.

(Agroforestry Systems 1993. 23. sz. Ref.: Szemerey Tamásné)

hogy mi egyébként nem sok újat tanulhatunk a kanadaiaktól, hiszen a mi erdőgazdálkodásunk több tekintetben is fejlettebb, mint az övék (erről lásd lapunk 1992. évi októberi és novemberi számát). Úgy vélem azonban, igenis lehet a fentiekből tanulni, és célszerű is több mindent átvenni azért, hogy a hazai erdőgazdálkodás a kor követelményeinek megfelelően továbbfejlődjön. Ezek közül néhány fontosabbat a következőkben említék meg.

Mindenekelőtt azt a törekvést érdemes hangsúlyozni, hogy Kanadában *intenzíven próbálják meg a gyakorlatba átültetni a fenntartható fejlődés szemléletét.* A fenntartható fejlődés fogalma nem azonos az erdőgazdálkodásban nálunk már a múlt században polgárjogot nyert „tartamosság” elvével. Míg ugyanis ez utóbbi nyilvánoméreszt vagy kizárólag a faanyag-hozam tartamosságát jelentette, addig a „fenntarthatóság”, a „fenntartandóság” az erdő *valamennyi* értékére vonatkozik. (Érdeemes felfedezni azt, hogy miként definiálja általában értelemben a közismertté vált Bruntland-jelentés a fenntartható fejlődést. „A fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely a jelenlegi igényeket anélkül elégíti ki, hogy csökkentené a jövő generációk képességét saját igényeinek kielégítésére.”)

Másként megfogalmazva ez azt jelenti, hogy Kanadában egyre inkább *elismerik az erdei erőforrások valamennyi értékét*, amelyek közül csak egy, s nem feltétlenül a legfontosabb a faanyag. Az erdők „három funkciója” ezáltal újabb, bővített értelmet kap; e szlogenként gyakran használt kifejezés tehát helyettesítendő azzal, hogy *„az erdőknek sokféle értéke és funkciója van”.* E megközelítés létjogosultságát az is mutatja, hogy a társadalom legkülönbözőbb rétegei és szervezetei más-más értékeket találnak az erdőben és más-más formában, összességében pedig sokféleképpen veszik igénybe az erdők „szolgáltatásait”. Ebből viszont következik az – és ez szintén a fenti modellerdő-program egyik erénye –, hogy az erdők használata és a bennük folytatandó gazdálkodás csakis az *erdőket használó valamennyi fél partneri együttműködése keretében valósítható meg.* Ennek hazánkban természetesen vannak hagyományai, de – a fent

körvonalazott program szellemének megfelelően – nálunk is bőven akad e téren is tennivaló.

Ugyancsak figyelemre méltó része a modellerdő-programnak, hogy *kibővített és felgyorsított erdészeti kutatási programon alapul.* Ennek szükségességét egy szempont kiemelésével érdemes hangsúlyozni. Minél bonyolultabbá válnak az erdők használatának és kezelésének érdekvizsgálatai, annál részletesebb erdőismeretre, annál szerteágazóbb és komplexebb döntési rendszerekre, és annál fejlettebb – és sok esetben komplikáltabb – gazdálkodási módszerekre van szükség. Mindezekre azonban csak intenzívebb kutatás, valamint továbbfejlesztett felsőoktatás és továbbképzés révén lehet szert tenni. Így van ez még akkor is, ha a mai nehéz gazdasági helyzetben látszólag kisebb szerepet és lehetőséget szánnak a kutatásnak és az oktatásnak. A jövő – a közeljövő is! – ezektől függ, ezért fejlesztésük parancsolóan szükséges.

Végezetül érdemes azon elgondolkozni, *vajon lehetne-e, kellene-e nálunk is létesíteni modellerdőket?* Vegyünk-e részt a kanadaiak által javasolt nemzetközi modellerdő-hálózatban? Úgy vélem, ilyen program megvalósítása nálunk sem lenne haszontalan. A fenntartható gazdálkodás – a tág értelemben vett tartamos gazdálkodás – nálunk is még csak gyerekcipőben jár. A fenntarthatóság kritériumainak megfelelő technológiai kifejlesztése legjobb esetben is a kísérletezés legelső fázisában van. A kísérletezésnek nagyobb teret kellene engedni, s az eredményeket mások számára is hozzáférhetővé kell tenni. Erre a modellerdő kiválóan alkalmas volna. E programba lenne integrálható az erdőrezervátum-program is: a rezervátumok védőzónájában kísérleti és bemutató területeket egyaránt ki lehetne jelölni. A modellerdő az erdő és az erdészeti kutatások központjává is válhatna, és mintaképe lehetne az erdő- és vadgazdálkodók, természetvédők, vízügyesek s a lakosság széles rétegei együttműködésének.

Végül pedig, mint referenciaterületek, a modellerdők hazai és nemzetközi szinten is további fejlesztések, alkotó viták helyszíneivé válhatnának.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) erdővédelmi programjához programvezetőt keres.

A programvezető feladata:

- az MME természetvédelmi célkitűzéseinek megfelelően az egyesület erdővédelmi politikájának kialakítása,
- a magyar erdőgazdálkodás folyamatainak elemzése természetvédelmi szempontból, illetve ezzel kapcsolatos információgyűjtés,
- javaslatok megfogalmazása és képviselése a megfelelő fórumokon a természetkímélő erdőgazdálkodás feltételrendszerének kialakítása érdekében,
- az MME erdővédelmi akcióinak szervezése,
- kapcsolattartás az erdész társadalommal.

Pályázati feltételek:

- erdőmérnöki végzettség,
  - természetvédelmi elkötelezettség,
  - jó elemező-, előadó- és kapcsolatteremtő készség,
  - legalább társalgási szintű angol nyelvismeret.
- A pályázók rövid önéletrajz beadásával 1994. július 20-ig jelentkezhetnek. További felvilágosítással Kállay György főtitkár vagy Nagy Szabolcs programigazgató szolgál.

MME, 1121 Budapest, Költő u. 21.
Telefon: (1) 156-2133, (1) 175-8327

„A természet szolgálatában”

GÁCSI ZSOLT

Balotaszállás 96/B erdőrészlet arborétumtelepítésének értékelése, avagy bükköt az Alföldre?

A hetvenes évek elején *Molnár Sándor*, a balotaszállási – akkori – Kossuth Mgt.sz. erdészeti ágazatvezetője belefogott egy arborétum létrehozásába. Ez a telepítés lassan kiértékelhetővé vált, s értékeltem a fajok növekedésseljesítményét termőhelyi minőség és klímaterfűrés függvényében. Fontos ez, hiszen az Alföld viszonylag faja szegény, a *Fomes*-szel fertőzött fenyvesek faja cseréire várnak és a sokat emlegetett klímaváltozás is a fajaválaszték bővítésének igényével lép fel.

Balotaszállás a Duna-Tisza közti homokhát erdőgazdasági tájban található. Földrajzi fekvését tekintve mintegy 10 km-re van Kiskunhalastól délre. Az utóbbi 30 év átlagában az éves csapadék mennyiségét 616 mm-nek találtam. Eloszlását tekintve 34%-ban az átlagnál kevesebb, 63%-ban pedig annál több nedvesség állt a növények rendelkezésére. A tenyészidőszakra jutó csapadék összege kb. 550 mm. Az éves átlaghőmérséklet 10,8°C. A zord – 10°C alatti – napok száma átlagosan 7 nap.

A részletben öt, általam frekvenciánként feltett helyen kiűzött talajszelvénygyűrűt vizsgáltam meg. Valamennyi szelvény homok fizikai talajfőlelőségű, homokos szerkezetű, közepesen tömött, csernozjom jellegű homok. A kénhatás gyengén lúgos. Arra enged következtetni, hogy a talaj nem jellemzően dunai üledék, illetve jó és mély kilúgozódság van. Szikesedést jelentős értékben csak egy szelvényben találtam, ott is mélyen. A legjelentősebb frakció a finom homok, a finom homok-durva homok arány esetleg nagyobb mélységben változik, ahol már nem is olyan lényeges. A mésztartalom kevés, csak egy esetben ér el talajhőmérséklet számító értéket, szerencsére nem felszínközelségben. A tápanyag-ellátottság gyenge-közepes (N,P,K), a termőréteg általában közepes mélységű.

Az erdőrészlet többtízviztástartástól független. Röviddel a telepítésnek megkezdése után az arborétum területén mély fűrésű csökktar kívántak létesíteni. A próbálkozás sikertelen maradt, nem találtak vizet.

A telepítés körülményeiről sajnos nincs megbízható dokumentum. Nem lehet tudni, hogy annak idején pontosan milyen növényeket ültettek el, illetve milyen minőségű és eredetű ültetési anyagot használtak. Termőhelyvizsgálat tudommal nem készült, az alkalmazott fajok listáját nem a termőhely és a szakmai tapasztalatok alapján állították össze. A telepítőt kizárólag kísérletező szándék vezethette, amikor a fentebb leírt jellemzőkkel bíró területen olyan fajfajokat is alkalmazott, mint például a bükk vagy a lucfenyő.

A fajok növekedésének rövid értékelésével csupán viszonyítási alapot kívánok létrehozni. A szemléletesség érdekében a fatér fogatokat az akác ha-onkénti élőfákészletéhez viszonyítva is megadom.

Az erdeifenyő közepes, jó növekedést mutat. 300 m³/ha-os élőfákészlete – 152% – a második legjobb a területen, egyedül az olasz nyáré jobb.

A NNY növekedése jó, a legjobb részen 340 m³ áll ha-onként, ami százalékosan 173%.

A SZNY teljesítőképessége fatér fogatra nézve olyan, mint a gyengébb olasz nyáraké – 121%.

A kódjegyzék által az erdeifenyő mellett javasolt fehér akác sem növedék, sem fatér fogat tekintetében nem nyújt annyit, mint a nyárak, beleértve a szürke nyarat is.

A feketefenyő szintén nem mutat ígéretes képet 230 m³/ha-os élőfákészletével – 117%.

Ha egy munkaterületen belül sokféle faj volt és nem mutatta egy sem a fajra jellemző állományképet, akkor mint magányos fát vizsgáltam az illető egyedet. A felvételek után sorrendet állítottam fel, amely három szempontot vesz figyelembe:

1. az illető fajfaj egyedeiből hány esik jó, közepes és gyenge fatermési osztályba,
2. egészségi állapot,
3. összbenyomás.

Sajnos a helyszínről miután minden fajra kitérni, így csak a fontosabbakra, illetve érdekesebbekre kerül sor hozzávetőleges rangsor szerint haladva.

Legelőkelőbb helyen a **bíbirces nyír** áll. Nem egy eléri a 16 m-es magasságot is, egy kivételével valamennyi jó növekedésű. Életerős, egészséges egyedek. Törzsmínőségűek jó. Az eredményt figyelemre méltó, mivel a nyír nem kedveli a meszes talajokat és az Alföldön általában talajvízhez kötött. Érdemes lenne további vizsgálatokkal kideríteni jó növekedésének okát. Mindenképpen közrejátszik a talaj jó kilúgozottsága.

Az 50 cm mély termőrétegű talajon inkább jó, mint közepes növekedést mutatnak a **magyar kőris**ek. Lombzatuk kissé gyérnek tűnik. Szabad állásban vannak, úgy látszik, jól tűrik a száraz körülményeket. További rendszeres megfigyelésre lenne szükség annak megállapítására, hogy kezdeti jó növekedésük mikor áll le.

Szép növekedést és jó termőhelyterfűrés mutat a **kínai mézesfa** is. Érdemes odafigyelni rá.

Az egyik legmeglepőbb (ref, amit itt találtam, a **bükk**. Még meglepőbb, hogy a legtöbb jó fatermési osztályba tartozik. A legmagasabb egyed 14 m, ami 20 éves korban nem rossz eredmény. Ezek az egyedek a nyárak árnyalásában fejlődtek, az egyetlen szabad állásban álló csak 4 m-re nőtt meg, láthatóan sínylődik. Nyilvánvalóan a többinek is ha-

Évi erdőirtások mértéke a trópusokon

Megdöbentető számsorokat közöl a brit nemzetközösség erdészeti szaklapja a *Commonwealth For. Rev.* 1993. évi 4. száma a trópusi erdők fogysáról. Földrészenként a következő számokkal kell évente szembenéznünk (millió ha-ban kifejezve), (zárójelben a térség összes erdőterületét tüntettem fel szintén millió ha-ban);

Afrika 4,1 (527), Ázsia és Óceánia 3,9 (310), Latin-Amerika + Karibi térség: 7,4 (918).

A számadatokból könnyű kiszámolni, hogy a vizsgált térségben újraerdősítés nélkül milyen gyorsan fognának el az erdők.

(Ref.: Szemerey Tamásné)

sonló lesz a sorsa, mihelyt a már vágásérett nyárust letermelik fölüle. A talaj itt a legjobb, 110 cm mély termőréteggel. Batorság lenne azonban a jelenlegi szép képből messzemenő következtetéseket levonni, hiszen 20 év ennél a fajfajnál még rendkívül rövid idő, és nyilvánvaló, hogy az Alföldön semmi keresnivalója a bükkös klíma páraigényes növényeinek. Mindezek mellett már csak szakmai kíváncsiságból is érdemes tovább figyelni ezekre a fákra.

Közepes fatermési osztályba tartozik a **csörgőfa**. Jól tűri a helyi adottságokat.

Hasonlókat lehet elmondani a **rezgő nyárról** is, felső magassága 16 m. Fatermőképességére a szürke nyár állományjellemzőinél leírtak érvényesek.

Kocsányos tölgyből fiatal és 20 éves egyedek egyaránt fellelhetők a területen. Minden, általam megvizsgált egyed közepes fatermési osztályba esik. A fiatal fácskák is jó kondícióban vannak, nem találtam gubacsot és egyéb rendelkezéseket. A legjobb törzs 7 m-es.

Kuriózumhoz érkezünk, ugyanis van a területen 2 db **síma fenő**. Mind a kettő szép és egészséges, magasságuk 5, illetve 5,5 m. Egyikük állomány alatt, másikuk szabad állásban található. Szükség van még további megfigyelésekre, 20 év itt sem mérhető.

Tömeges újulatot produkál helyenként a nyárok alatt az **alásfa**. Gazdasági jelentősége nincs, de esztétikai célzatú telepítéseknél a fajaj-változatosságát nagyon jól szolgálhatja.

Hasonlókat mondhatok a **nyugati ostorfáról** is.

Az **ezüst juhar** egyik előfordulásánál érdekes dolog látható. A törzsek csokrosak – öt-hat, vagy még több törzs indul egy pontból –, mintha sarj eredetű fákkal állnánk szemben. Szabályos sorokat alkotnak, a tuskót nem találtam meg. A területet kezelő erdész sem tudott felvilágosítást adni, hogy mi is történt itt valójában. Néhány egyed száraz.

A **nagylevelű hárs** közepes fatermési osztályba tartozik, valamivel jobban érzi magát, mint az **ezüst hárs**, melynek levelén sok a gubacs és szemmel láthatóan snyílódik még a nyárok árnyalásában is, nemhogy szabad állásban.

Három **erdéslevelű szilv** találtam a területen, gyenge növekedésűek, az egyik elszáradófélben van.

A bükkhöz hasonlóan meglepő faj a **lucfenő**. A mérések alapján inkább jó, mint közepes teljesítményt nyújt, de természetesen erről szó sincs. A legtöbb rendkívül legyengült

állapotban van. Sok az elszáradt vagy száradófélben lévő, gyakori a gubacsotű kártétele. A jó kezdeti növekedés valószínűleg most van leálulóban.

A **zöld juhar** gyengén növekszik, rosszul tűri a körülményeket. Ezen kívül – mint ismeretes – az amerikai szövőlepkék gazdanövénye, így a környező mezőgazdasági kultúrákra tekintettel alkalmazása nem javasolt.

A két **vörös tölgy** csúcsszáradt, egyértelműen nem ide való.

A **jegenyenyárok** – bár nem annyira, mint a platán – rossz egészségi állapotban vannak. Többségük közepes növekedést mutat, de szinte mindegyiken kisebb-nagyobb mértékben száradás mutatkozik.

A **kínai nyár** sok tagjánál kéregelhalás figyelhető meg, a fák betegek. Közepes növekedésük ellenére nem javasolható ilyen termőhelyre.

A területen álló szinte valamennyi **juharlevelű platán** elpusztult vagy most van kiszáradóban. Hiába ért el szép méreteket – 13, 15 m –, a rendkívül szembeötlő kár miatt nem érdemes vele foglalkozni.

A területen található **fűzfajokról** egyöntetűen elmondható, hogy nagyon megsínylik a vízhiányt. Szinte kivétel nélkül teljesen vagy majdnem teljesen kiszáradtak. Semmi esetre sem ide való.

Végkövetkeztetések, távlati elképzelések

1. Mivel az egyes fajfajok kezdeti növekedése az értékelés szempontjából nem reális, ilyen jellegű telepítési próbálkozások kiértékeléséhez minimum 30 év szükséges. Sok esetben a kezdetben tapasztalt jó növekedés rohamos visszacsúszása várható. Eppen ezért fontos a további megfigyelés, és az ennek zavartalanítását biztosító védelmi intézkedések.

2. Az arborétum csak az első lépés a fajválaszték bővítésére irányuló próbálkozások folyamán. A legtöbb fajfaj nem állományban áll, így legfeljebb csak következtetni lehet ilyen fajta jellemzőikre. Az elsődleges cél jelen esetben a figyelemfelhívás, fajok ajánlása erdőszertű kísérletek beállításához.

3. Néhány fajnál a teljesítményt származási kísérletekkel lehetne fokozni. Hiteles származékok alkalmazásával a most jónak talált egyedek eredménye még növelhető.

Kató Ferenc professzor nyugdíjba vonul

Az 1956-os, nyugatra induló menekülőáradatban volt az erdőszhallgatók között Kató Ferenc. Ő csak Németországig vándorolt, tanulmányait a göttingeni erdészeti fakultás elődjénél fejezte be. Rövid erdővédelmi kitérő után jutott igazi szakterületére, az üzemgazdaságtan műveléséhez. E tárgykörben nemzetközileg jegyzett nevet szerzett, ez tette képessé a professzori kinevezés megszerzésére is.

Mindvégig megmaradt magyarnak, németajkú felesége is szépen beszéli nyelvünket, mindketten évente több hétre jönnek haza a Keszthelyen élő testvérrel közösen birtokolt gyenesdiási szőlőskertbe.

Kató professzor a Göttingen-Sopron közötti kapcsolatok összekötője volt. Nehéz lenne felsorolni azon tanulmányutakat, ösztöndíjakat, ügyes-bajos dolgait azon a tájon intéző kollégáinknak nevét, akiknek mindig készséggel és meleg barátsággal segített. A rendszerváltás óta rendszeresen oktatja Sopronban is a piactudományi körülmények között működő erdőgazdálkodás üzemtani vonatkozásait. Így lett a soproni egyetem tiszteletbeli doktora is. Nyugdíjba vonulásáról a Forst und Holz folyóirat számol be. Reméljük, hogy az aktív élet dolgos évei után a nyugdíjas státusban is megtalálja a maga helyét, ehhez jó egészséget kívánunk a magyar erdészek!

Dr. Szodfridt István

BORDÁCS SÁNDOR

Tölgyfajok örökletes tulajdonságainak vizsgálata és azok hatása a szaporítóanyag-gazdálkodásra

Az utóbbi évtizedekben hekövetkezett környezeti, társadalmi és gazdasági változások több évszázados tézisek és eszmerendszerek átértékelésére készítetik a különböző tudományterületek, így az erdészet szakembereit is. Az erdészeti ágazatra korábban is jellemző hosszú távú és széles körű kitekintést igénylő szemlélettel szemben jelentkező elvárásokban egyre fokozottabban interdiszciplináris vonások jelennek meg. Így:

- az erdei ökoszisztémák biológiai sokféleségének védelme és megőrzése,
- az erdők ökológiai stabilitásának szerepnövekedése,
- az elméleti és alapos tudományterületek rohamos fejlődése, ismeretanyagaik folyamatos bővülése,
- a társadalmi viszonyok átrendeződése és az ezzel összefüggő társadalmi és gazdasági igények változásai egyre jobban befolyásolják az erdészeti ágazat és az irányító erdészeti politika arculatát. A tölgyek – amelyek a hazai erdők legfontosabb fajcsoportját alkotják – szaporítóanyag-gazdálkodásának is ilyen összetett elvárásoknak kell a jövőben megfelelnie.

A tölgyek szaporítóanyag-gazdálkodásának eddig legjobbban feltárt területei a virágzásbiológiai és morfológiai megfigyeléseken alapuló terméskozásai és -védelmi tevékenységek, valamint a csemetetermelés különböző területei. Jelentőségének nem megfelelően kapott teret eddig a genetikai tulajdonságok és az öröklődési mechanizmusok vizsgálata, valamint a társadalmi változásoknak a gazdálkodásra és azon keresztül a biológiai folyamatokra gyakorolt hatásainak elemzése. Mindezek feltétlenül együtt vizsgálandók, amikor a tölgy szaporítóanyag-gazdálkodás időszerű kérdéseit taglaljuk.

Tudományos eredmények és gyakorlati ajánlások

A három fő rész – virágzásbiológia és morfológia, kemotaxonómia és genetika, társadalom és gazdaság – összefüggéseit e fejezetben kívánom összegezni a szakmai, gyakorlati szempontok figyelembevételével.

1. A tölgy magtermelésében a termésvédelem alacsony hatásfokának egyik fő oka, hogy a védekezés – megtizedelt terméskedzdeményekre – kb. 10%-a a virágügyek számának – koncentrált. Hatékonyabb beavatkozást tenne lehetővé, ha a megporzás, megtermékenyítés időszakában az ökológiai faktorok és a fiziológiai folyamatok kölcsönhatásainak megismerésére törekednénk. Az összefüggések birtokában megelőző, prevenciósi tevékenységgel a terméskedzdemények számát növelni lehet.

2. A terméskedzdemények számának növelésével emelni tudjuk az ősi terméshozás lehetőségét. Ehhez a következők nyújthatnak segítséget:

- A kívánatos ökológiai feltételek biztosítása a virágzás és terméskötés időszakában.

- Nőivarjellegű egyedek korai szelekciója a magtermelő állományokban.

- A virágképződés hormonális szabályozásának feltárása és mesterséges virágzásserkentés (csak plantázások esetében).

3. Mind a korán, mind a későn fakadó egyedek között léteznek jó és rossz törzsmínőségű, illetve jól és rosszul termő faegyedek különböző méretű makktermésekkel, ami ezekben a tulajdonságoknak szabad kombinálódására utal. Éppen ezért a gazdálkodóknak törekedni kell a tölgytermesztés valamennyi területén a genetikai soklélesség fenntartására. Így pl. a gyakorlatban sokszor alkalmazott makkméret alapján történő minősítés genetikai szempontból nem megfelelő. Az ilyen szelektív osztályozás a felnövekvő tölgyállományokban a génkészlet beszűkülését okozhatja.

4. A laboratóriumi kísérletek bizonyítják, hogy a tölgyfajok esetében is lehetséges ELFO-(elektroforézis)-módszereket alkalmazni erdészeti alapkutatások során. A fontosabb alkalmazási területek a következők lehetnek:

- populációgenetikai alapkutatások (izoenzimtek),
- kemotaxonómia (polipeptidstruktúra),
- szelekciós nemesítés (genetikai markerek).

5. Az eddigi vizsgálatok azt mutatják, hogy „fajon” belüli taxonok genetikai elkülönítése a tölgyek esetében nem lehetséges. A polipeptidstruktúrában a fajok között minimális eltérések mutatkoznak, esetleg el sem különíthetők. Ugyanakkor introgresszióra utaló jeleket is fel lehet fedezni, ami a tölgyfajok bonyolult hibridizációs folyamatait bizonyítja. Mindezek a nemzetség mikroevolúciós érzékenységére utalnak.

6. A legújabb külföldi kutatási eredmények (kemotaxonómiai és numerikus taxonómiai), amelyekhez illeszkednek saját eredményeim is, azt mutatják, hogy a tölgyekre jelenleg elfogadott szisztematikai rendszerezés sok esetben helytálló. Az esetleges rendszerezési módosítások pedig az erdészeti gyakorlatban is jelentős változásokat hozhatnak.

7. Az erdőgazdálkodás és főleg a szaporítóanyag-gazdálkodás több évszázados tevékenysége a tölgyfajok genetikai degradálódását, szélsőséges esetben mikroevolúciós változásait idézi elő az izolációs és adaptációs folyamatok megzavarásával.

Az utóbbi évek társadalmi, gazdasági változásai tetézik ezeket a zavaró effektusokat. Az erdészeti politikának minden eddiginél jobban figyelembe kell majd venni az erdők ökológiai stabilitását veszélyeztető társadalmi változások következményeit is. Az eredet és származás nyilvántartása és nyomkövetése az egyik lehetőség a folyamat irányítására és ellenőrzésére. Egyben segítséget ad a felvetett problémák tudományos mélységű elemzésében. Az új állományok létesítésekor ez az egyik legfontosabb tényező, amit figyelembe kellene vennünk.

HARÁSZTHY LÁSZLÓ

Erdőgazdálkodás kontra természetvédelem?

Napjainkban, ha ez a két fogalom együtt jelenik meg, sajnos nagyon sokan csak a „két” szakterület vélt vagy valós szembenállására gondolnak. Való igaz, hogy léteznek ellentétek, helyenként kisebb, másutt nagyobb mértékben. Ezek többsége azonban mesterségesen felnagyított.

Jelen írásomban nem kívánok visszamenni a kezdetekig, nem kívánom részletezni, hogy – véleményem szerint – kinek miben van igazja vagy miben téved.

Kizárólag a jövő érdekel, az erdő jövője. Keresem, keresik azokat, akik hajlandók az érdekek egyeztetésére, a közös cselekvésre. Mielőtt azonban rátérnék egy általunk javasolt megoldás alapjainak felvázolására, néhány közelmúltbeli lényeges történet és az azokra adott választ szeretném elemezni.

1. Privatizáció

Az egész erdészársadalom egységesen (?) azon a véleményen volt, van (?), hogy a korábban állami tulajdonban lévő erdőterületeket továbbra is állami tulajdonban kell tartani. Sajnos, mindannyiunknak be kell látnia, hogy ez a megállomás pillanatában sem volt reális, ma pedig erről már beszélni sem érdemes, hiszen ez már tény.

2. Finanszírozás, erdőfenntartás

Az erdő nem fogyár, a társadalom megváltozott igényeinek kiszolgálása korlátozza haszontermelő képességét és fokozza a környezet-termesztvédelem szerepét. Megjegyzem, ez a megállapítás egybecseng a fenntartható-tartamos erdőgazdálkodással. Egy ilyen irányba történő elmozdulás helyett részvénytársasági formában működtetik az erdőgazdaságokat. Erről a formáról pedig köztudomású, hogy nem közalapítvány, amelyik közérdekű funkciót lát el, hanem keményen haszonérdekeltségű gazdálkodásra törekszik.

3. Fafajpolitika

Az erdeink helyén álló ültetvények egy jelentős része olyan helyen található, ahol a termőhelyi adottságok még ma is lehetővé teszik, tennék a természet szerinti erők kialakítását. Ezzel szemben könnyebben megszerzhető és a nagyobb haszon reményében lépten-nyomon az ültetvények térnyerését észleljük, amelyek biológiai értéke közelít a nullához.

4. Együttműködés az erdőért

Sajnálatos módon az erdőt ismerő, féltő és abból élő szakemberek, valamint a társadalom erdőért felelősséget érző rétege között szinte minimális a kapcsolat. Ez a helyzet teszi lehetővé, hogy újabb és újabb területeket jelöljenek ki kárpótlásra, hogy a tartamos erdőgazdálkodás lehetőségét is kizáró törpebirtokok jöjjenek létre stb. Másrészt ez a helyzet teszi lehetetlenné a közös fellépést is.

Tisztelt Magyar Erdészek!

Nem gondolják, hogy az elmúlt fél évszázadban elért eredmények – 600 000 hektár erdő, illetve faültetvény telepítése, nemzetközi sikerek stb. –, illetve a meglévő erdővagyon megőrzése miatt új koncepcióra, új módszerekre és új

szövetségekre van szükség? Remélem, ez ma már az Önök számára sem lehet kérdés!

Bőlcsebb a helyileg esetleg valóban meglévő érdekütlönbségek kezelése és feloldása mellett az egyébként azonos, vagy közel azonos célért harcolóknak összefogniuk! Szeretnék a magam szerény lehetőségei szerint ehhez néhány ötlettel és néhány kritikai észrevétellel hozzájárulni annak ellenére, hogy nem vagyok erdőmérnök. Vallom ugyanis – sokak számára vérlázító módon –, hogy az erdő nem az erdészeké, csakis úgy, mint ahogy a kórház sem az orvosoké.

1. A privatizáció kérdésére

Vajon megtette-e mindenki a tőle telhető az erdő létét veszélyeztető folyamatok megakadályozása végett? Ha nem: miért, ha igen: nem lehet, hogy az eredménytelenség a rossz módszerekben, esetleg a szövetségesek hiányában keresendő?

Nem célozt itt most arról írni, hogy ki mennyit tett ez ügyben, és ki mindenkinek volt lehetősége tenni és mégsem tett semmit. Egy észrevétel azonban ide kívánczik az „Erdészeket a Parlamentbe” című felhívás vagy óhaj kapcsán.

Komolyan gondolták ezt? Tényleg azt hiszik, hogy az erdőkérdést csak az erdészek képesek képviselni a törvényhozáásban? Maradva az előbbi példánál, ezen logikával a környékvényt csak az orvosok lettek volna képesek megszavazni a Parlamentben? Nyilvánvaló, hogy nem. Ha az elmúlt négy év kormányát vagy országgyűlését nézzük, mindenki számára láthatók a visszasságok. A leköszönő kormánynak volt erdőmérnök tagja. Vajon mit tett az erdőért, tett-e annyit, mint az a más szakmabeli képviselő, aki ki tudja hányszor interpellált az erdő – a kormányzat által irányított, rövid távú érdekeket szolgáló – privatizációja ellen.

Mi lehet a megoldás? Szakmai együttműködést kialakítani azzal az ökológus társadalommal, amely tudja és érti az

Az agro-erdőgazdálkodás kiterjesztése Afrikában

Az afrikai fejlődő országok számára ígértes programnak minősül az agro-erdőgazdálkodás, vagyis a mezőgazdaság és erdőgazdálkodás mindkét ágazat számára gyümölcsöző együttes megvalósítása. A gyakorlati alkalmazásnak alapvető gondja a szakoktatás és az ehhez szükséges jól képzett oktatók hiánya. Számos kutatást igénylő kérdés is megoldásra vár. A helyzetet látva az ICRAF (Nemzetközi Agro-erdőgazdálkodási Kutató Központ) kérdőíveket küldött szét 32 afrikai egyetemnek és ezek segítségével igyekszik tájékozódni az oktatás lehetőségeinek kiszélesítéséről. A szükséges pénzalapot az Agro-erdőgazdálkodási Oktatás Afrikai Hálózatának nevére szervezet nyújtana.

(Agroforestry Systems 1993. 23. sz.
Ref.: Alishum Ahmed, etiópiai doktorandusz)

erdő ügyet, és szövetségre lépni azokkal a társadalmi szervezetekkel, amelyek a nyomásgyakorlás terén tehetnek valamit – nem is keveset – az erdőkért. Ez egyben válasz a 4. pontban felvetett kérdésre is.

Tudomásul kell azonban venni azt is, hogy több mint 200 ezer új erdőtulajdonos van. Bizonyos, hogy döntő többségüknek nincs meg a szükséges szakmai ismeretük. Ez pedig önként kínálja az együttműködés lehetőségét. Nem lenne hölcsőbb a sárdobálás helyett együttműködést keresni és kiépíteni? Nem összefogással tehetnénk a legtöbbet az erdőkért?

2. A finanszírozás, erdőfenntartás kérdéskörre

Az állami erdőt kezelő részvénytársaságok a múltban végrehajtott, rosszul előkészített és hibás döntésen alapuló beruházások sora miatt súlyos adósságtérhetet cipelnek. Az éves tőke- és kamattörlesztés – 10-100 millió Ft/rt. – lehetetlenné teszi a talpraállást. Vajon meddig tartható ez az állapot, miközben a társadalom elvárásai a tartamosság irányában egyre erősebben jelentkeznek? Vajon nem az a kívánatos, hogy eltöröljék a 100%-ig állami tulajdonban lévő rt.-knek a kizárólagos vagy többségi állami tulajdonban lévő bankokkal szemben fennálló tartozását?

Vajon megengedhető-e, hogy az éves kamatfizetési kötelezettségüknek az rt.-k úgy tegyenek eleget, hogy az ahhoz szükséges pénzt az erdőből veszik ki ahelyett, hogy a bevételt visszaforgatnák a fenntartásba.

Vajon nem az erdővagyon gyarapítása a közös érdeklünk? Készült-e ilyen értelmű pénzügyi, jogi részleteket feltáró szakmai javaslat? Tudomásom szerint nem. Pedig egy ilyen-fajta rendezés megteremtése az erdőgazdálkodás és a társadalmi elvárások – henne a természetvédelem – érdekeinket közeledéséért. Egy ilyen megoldás feltételeket teremtené az új erdőültetések, illetve a felújítások finanszírozásához, és nem ösztönözné a gazdálkodókat idő előtti fahasználatra, elfogadhatatlan méretű tarvárasokra stb. Az rt.-k által évente a bankoknak fizetett kamat felbőli finanszírozhatók lennének a felújítások és az új erdőtelepítések költségei is. Ezáltal lehetőség nyílna arra is, hogy a termőhelynek megfelelő, de esetleg drágább kivitelű erdőtelepítések erdőtelepítési feltételei pénzügyileg is megteremtődjenek, és ezáltal a fafajpolitikában is közelíthetnénk egy, a mainál jobb és biológiailag is kívánatosabb gyakorlat felé. Nem volt célom, hogy minden részletkérdésre kitérjek, csak néhányat kívántam megemlíteni és ezek alapján érzékelteni, hogy milyen tendenciák vezettek a mai helyzet kialakulásához.

Nem elegendő az új erdőtörvény követelése, a külső akadályozó tényezők – vadlétszám, közgazdasági helyzet, talajvízszint-csökkenés – hangoztatása. Ki kell – kellett volna – dolgozni egy új erdőkonceptiót. Fel kell tártani a megvalósulás közgazdasági és jogi feltételeit. Békejobbot kell nyújtani a nem erdész társadalmi szervezeteknek, és végzetlenül tudomást kell venni a több mint 200 000 új erdőtulajdonosról.

A „Természetért Csoport” nevében kezdeményezzük a fentieket és az előkészítéshez szakmai segítséget kínálunk. A világosan megfogalmazott és közösen vállalható célkitűzések megalkotásában, majd azok megvalósításakor és a „kivitelzésében” is részt fogunk venni.

Mindezek közben pedig remélhetőleg világossá válik, hogy a tartamos erdőgazdálkodás és a természetvédelem célkitűzései mennyire közel hozhatók, és persze az is, hogy a kettő ma még mennyire távol van egymástól.

Pályázati felhívás

Az Erdészeti Tudományos Intézet munkatársait keres kutatói munkakörbe, a Soproni Kísérleti Állomásos tevékenykedő Erdészeti-Gazdaságtani Osztályra.

Pályázati feltételek:

erdőmérnöki oklevél és legalább egy idegen nyelv középszintű ismerete.

Elbírálásnál előnyt jelent:

- szakmai gyakorlat,
- kiegészítő közgazdasági képzés,
- tudományos minősítés.

A pályázathoz kérjük mellékelni a végzettséget igazoló iratok másolatát, valamint egy kézzel írt szakmai önéletrajtot.

Bérezés:

A közalkalmazottak jogállásáról törvényben foglaltak szerint.

A pályázattal kapcsolatban felvilágosítást ad: dr. Illyés Benjamin, tudományos osztályvezető

Telefon: (99) 311-017

A pályázat beküldési ideje:

megjelenéstől számított 15 napon belül.

A pályázatokat Berényi Gyula

személyügyi vezető részére kérjük megküldeni.

Cím: Erdészeti Tudományos Intézet,

1023 Budapest, Frankel Leó u. 42-44.

Lengyelország erdőültetése a 18. században az akkori határai között 48%-ot mutatott. A reá következőben – különösen az osztrák és orosz uralom alatt állott részeken – hatalmas irtás folyt, aminek következtében a második köztársaság már csak 22,2%-ot mutathatott fel és 1945-re ez is 20,7-re csökkent. Az erdőterület ettől kezdve folyamatosan nőtt és 1989-ben 8,7 millió hektárral 27,6%-ot tesz ki. A birtokmegoszlás: 7,2 millió ha állami, 1,5 millió ha magán, legnagyobb részt kisparaszti.

Erősen túlhazsántolt faállományának 78%-a száraz homokon áll, főleg erdeifenyő, s légszennyezéstől erősen szenved, gyakori a Lymantria-kár és a vörösserevség, főként Fomesotl. A gyenge termőhelyen álló, tarvárasos üzemben kezelt elegyeden erdők nem sok jóval kecsgetnek. Immár 40 éve igyekeznek a klasszikus erdőművelésre irányuló irányelveket adni. Az 1984. évben 1990-ig terjedő erdőgazdaság-fejlesztési programot dolgoztak ki, de ezt végrehajtásában a rossz gazdasági helyzet akadályozta, több új erőfeszítést pedig a vad tett tönkre. Az ország földrajzi fekvése, a lakosság növekvő igényei az erdővel szemben azonban további erőfeszítésekre kényszerít. Környezetünkkel összhangban kell élnünk vagy lassan kipusztulunk.

(ÖFZ 1994. 4. Ref.: Jérôme R.)

A „Természetért Csoport”-ot a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, a Somogy Természetvédelmi Szervezet, a REFLEX Környezetvédő Egyesület és a Világ Természetvédelmi Alap Magyarországi Képviselete 1994 áprilisában alapította azzal a céllal, hogy szakmai alapon segítse az Országgyűlés, illetve más döntéshozó szervek munkáját. Tevékenységének egyik kiemelt területe az ERDŐ ÜGY.

TÖRÖK IMRE GYÖRGY

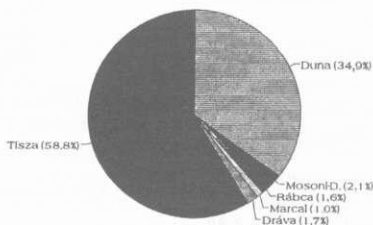
A hullámtéri erdőgazdálkodás és a természetvédelem kapcsolata vízgazdálkodási nézőpontból

II. rész

A magyarországi folyók hullámtereinek jellemzői

A hazai hullámterek területei adatait művelési áganként táblázatos formában dolgoztam fel. Jól látható, hogy a Tisza-völgy folyóinak hullámtere a Duna völgyének kétszerese. A Tisza-völgy hullámtereinek erdőültetési aránya lényegesen alacsonyabb, de az erdők, főleg a gazdasági erdők, folyamatosan hódítanak tért, elsősorban a szántóterületek rovására.

Nyári gátak összesített adatai folyónkénti hossz (km)

Az értékesebb magasabb fekvésű, főleg mezőgazdasági művelésű területek egy részét nyári gátak védik, melyek összes hosszának és a védett területek arányának adatait folyónként diagramon szemléltetem.

Főleg a Tisza menti nyári gátak fenntartása egyre nehezebb, ezek által korlátozottan védett területek művelési módját érdemes lenne a tulajdonosoknak újragondolni.

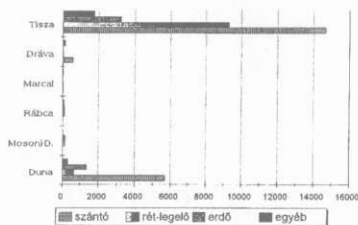
Hullámterek területe és művelési ága folyónként (ha)
DUNA

Folyó	Szántó	Rét-legelő	Erdő	Nádas	Szőlő, kert	Kivett	Halastó	Összesen	Össz. %
Duna	5 551	3 582	23 023	157	83	4 856	–	37 252	72,3
Mosoni-Duna	201	295	656	13	1	165	–	1331	2,6
Rába	458	902	1 852	11	51	70	–	3344	6,5
Rábca	11	193	199	9	1	107	–	520	1,0
Rábca árapasztó	–	7	65	–	–	–	–	72	0,1
Marcal	1	83	29	–	–	2	–	115	0,2
Ipoly	–	230	–	–	–	–	–	230	0,4
Szentendrei Duna	622	192	172	–	–	185	–	1 1171	2,3
Sjó-Nádor	–	38	316	–	–	–	–	354	0,7
Dráva	2 199	776	2341	104	1	346	78	5 845	11,3
Mura	357	361	274	–	–	227	–	1 219	2,4
Zala	–	–	–	–	–	100	–	100	0,2
Duna-völgy	9 400	6659	28 927	294	137	6 058	78	51 553	100
%	18,2	12,9	56,1	0,6	0,3	11,8	0,2	100,0	

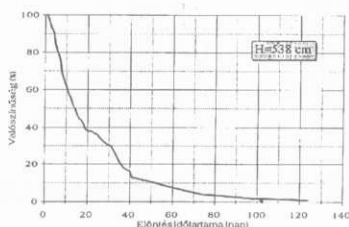
TISZA

Folyó	Szántó	Rét-legelő	Erdő	Nádas	Szőlő, kert	Kivett	Halastó	Összesen	Össz.%
Tisza	21 427	11 349	19 316	95	1 725	22 366	–	76 278	76,1
Szamos	1 070	283	505	–	320	107	–	2 285	2,3
Kraszna	186	81	6	–	–	9	–	282	0,3
Túr	3	76	–	–	3	–	–	82	0,1
Bodrog	302	292	545	–	3	163	–	1 305	1,3
Sajó	308	365	2	–	22	–	–	697	0,7
Hemád	271	694	358	–	6	92	–	1 421	1,4
Zagyva	254	843	222	–	–	206	–	1 525	1,5
Berettyó	103	2 421	247	42	41	151	–	3 005	3,0
Sebes-Kőrös	112	512	139	1	–	45	–	809	0,8
Fekete-Kőrös	2	122	21	–	–	1	–	146	0,1
Fehér-Kőrös	–	22	1	–	–	33	–	56	0,1
Kettős-Kőrös	121	300	452	–	–	5	–	878	0,9
Hármas-Kőrös	1 895	2 765	1 374	16	10	580	–	6 640	6,6
Maros	1 862	533	1 690	2	481	312	–	4 880	4,9
Tisza-völgy	27 916	20 658	24 878	156	2 611	24 070	0	100 289	100,0
%	27,8	20,6	24,8	0,2	2,6	24,0	0,0	100,0	

Nyári gátak összesített adatai
Védett területek (ha)

Hullámtér előntése (Tisza, Mindszent)
50 cm-es előntés tartama

természetvédelmi szempontból való szabályozásával, korlátozásával érhető el.

A hullámterek használhatóságát leginkább a folyók vízjárása és a hullámterei terepadottságok, a talajviszonyok befolyásolják. Példaként bemutatom a Tisza szeptedi vízjárásának sokéves adatsorát.

A legkisebb, legnagyobb és átlagértékek mellett berajzolt +630 cm-es vízállás vonala a hullámterek teljes vízborításának szintjét jelzi az Alsó-Tisza vidéken. A hullámterei terepviszonyokat egy magasabb fekvésű és egy mélyebb fekvésű tiszai szelvényen mutatom be.

A Tiszán és mellékfolyóinak alföldi szakaszain gyakori a széles hullámtér, és jellemző az erőteljesen beágyazódott fűmeder, melynek partjai általában magasabbak, mint a hullámtér védőtöltés melletti sávja.

A hullámtér-elöntés valószínűségi és tartóssági ábráját a Tisza mindszenti szelvényében mutatom be.

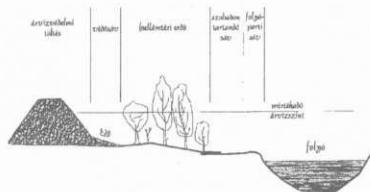
A hullámtérrendezés kizárólag vízügyi szempontból optimális módjának alapelveit egy keskeny és egy széles hullámtéri szelvényen szemléltetem. Ezen típusok általános alkalmazásához a vízügy ma már nem ragaszkodik mereven. Attól való eltérés szelvényről szelvényre terepi egyeztetéskor dönthető el. Általános elv és gyakorlat is, hogy a keskeny hullámtereken a vízügyi előírásokhoz való igazodást sokkal szigorúbban kell venni.

A hullámtereken dinamikusan növekedik az üdülőterületek és a folyóparti strandok látogatottsága.

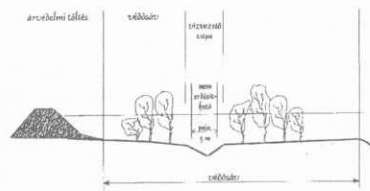
A Csongrád megyei Tisza-szakaszról bemutatott ábrából jól leolvasható az árvizes évek idején megcsappanó látogatottság és az utóbbi száraz évek látogatottságának növekedése.

Az épületek és a látogatottság növekvő trendje egyértelműen jelzi a városi lakosság természetbe kíváncsiságát.

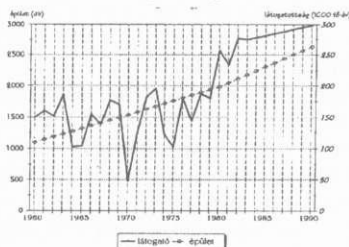
Keskeny hullámtér rendezése

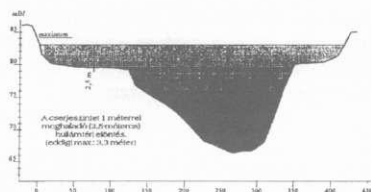
Széles hullámtér rendezése

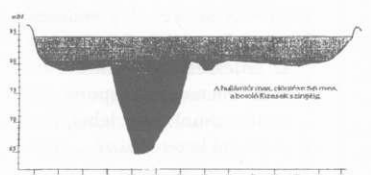
Hullámtéri üdülőépületek száma és a vízparti strandok látogatottsága
Tisza, Csongrád megyei szakasz

Magas ártéri szelvény
Tisza, Szeged
174 fkm

Mély ártéri szelvény
Tisza, Mindszent
218 fkm

A természetvédelmi területek közül a hullámtérben legjelentősebbek a gemenci, a közép-tiszai, a mártélyi, a pusztaszeri, a szatmárhegyi tájvédelmi körzetek. Mellettek kisebb-nagyobb védett területek, madárrezervátumok is vannak, közöttük több a *Raman*-egyezmény jegyzékébe sorolva. A védett területek aránya folyamatosan nő, de igazi eredmény nem annyira a szigorú védelemmel bevezetésével és nemzetiparkki kezeléssel, hanem az erdőművelés, mezőgazdálkodás

„Erdőgazdálkodás és természetvédelem a Somogyi Erdészeti és Faipari Rt. területén” c. konferencia

Az elmúlt év közgyűlésének színhelyén jóval több mint száz erdész, természetvédő, erdész-természetvédő hallgatta dr. Lehmann Antal megnyitó szavait.

Dr. Kevei Balázs adjunktus még fotós szakember számára is csodáltnivaló diavetítéssel tartotta előadását a zselici erdők helyzetéről és szerepéről a hazai erdők rendszerében. (Elgondolkodtató volt meggyőző ismerete a növények birodalmában. Lám-lám, van az erdészeken kívül is szakember, aki alaposan ismeri az erdőt, annak egy részét.)

Pintér Ottó az erdészet és a természetvédelem somogyi kapcsolatának múltjáról és jelenéről szóló előadásában kifejtette, hogy kiszorultak az erdészek a természetvédelem területéről. A kialakuló 3–5 ha-os véghasználatok nehezen jelenthetők az üzemtervekben. Kellő ideje, hogy szakmai féltékenységünket levetkőzzük. Több éves gyakorlattal rendelkező erdészeket lenne jó látni minél többet a természetvédelem területén. S jó lenne az is, ha több toleranciát mutatna a természetvédelem szakmánk iránt.

Dr. Papp Tivadar lendületes, vetített diákkal, táblázatokkal meggyőző ismertetést adott a bükk természetes felújításiáról a mecseki és a zselici erdők térségében.

A vad-kérdés – véleménye szerint – koncepció és fegyver kérdése. Francia felismerésre hivatkozva úgy foglalt állást, hogy a természetes felújítások alkalmazásához az erdészek szakismerete kívánivalót hagy maga után.

Dr. Spingár Ferenc előadásában minden részletre kiterjedő alaposággal elemezte a SEFAG Rt. vadászati, vadgazdálkodási lehetőségeit, figyelembe véve az erdőgazdálkodás és a természetvédelem elsődlegességét. Elmondta, hogy nekik nem vált be az erdész-vadász területgazda összevonásra tett kísérletük. Még a bigott vadászok is megértették, hogy csak ott lehet vadászni, ahol van miből éljen a vad. A megszerzés elkerülhetetlen, de nem módszer az erdőnevelés-kor. Mindezeket figyelembe véve a SEFAG Rt. nyugodtan néz a természetvédelem szakembereinek szemébe.

Pápai Gábor

Az erdővagyon értékéről

olvashattunk a lap áprilisi számában Óvári Ilona tollából. Üdvözlendő ennek napirendre tűzése és a szerző javaslata annak módszerére. Szabadjon ehhez hozzájárulnom a következőkkel:

A szerző a faanyag minőségét a fatermési osztály szerint javasolja figyelembe venni. Ám a minőségről van ennél konkrétabb felmérésünk is, nevezetesen: üzemtervezéskor egytől kilencig terjedő mérőszámmal jelezzük a faanyag minőségét, felhasználhatóságát. Nagy hibája viszont tervezésünknek, hogy e minőséget jelző adatot nem jelenítjük meg az üzemtervben. Pedig semmi nem indokolja, hogy ezt „eltitkoljuk” a terv használói előtt.

Azért tartom hasznosnak ennek az adatnak a felhasználását, mert a termőhelyi osztály gyakran nem „egyenesen arányos” a faanyag minőségével, értékével, lásd a jó termőhelyen álló, de fagyléces cseresek, a kéreghántott lucfenyvesek stb.

Ezzel tehát pontosabbá tehetjük régóta várt értékelésünket.

Reményfy László

Erdőgazdasági rendezésben

a német Rajna-Pfalz tartományban tartották első ízben a rohamosan terjedő mountain-bike versenyt. Megrendezését az a felismerés indokolta, hogy az erdészeti szempontból annyira ellenszenves sportág elől elzárkózunk nem lehet, és elviselhető keretek közé szorítása csak ezen az úton lehetséges. Az erdészet üzemi sportegyesülete kapcsolatba lépett a kaiserslauteni kerékpáros sportkörrel és együttesen keresik az e téren jelentkező igények elviselhető kielégítésének módszerét.

(AFZ 1994. 7. Ref.: Jérôme R.)

Alig ismert fafajaink V.

Magyar kőris

(*Fraxinus angustifolia* ssp. *pannonica*)

Erdész elődeink már századunk elején „éreztek” különbséget a magas és magyar kőris között, úgy mint hegyvidéki és lapályi, illetve fekete rügű és barna rügű kőris között, azonban a gyakorlatban való megkülönböztetésük mind a mai napig nem történt meg. A botanikusok a magyar kőris botanikai leírását és besorolását csak az ötvenes évek végén adták meg (Soó Rezső és Simon Tibor), s ekkor készültek a növénytársulástani indíttatású termőhelyi elemzések is (Kárpáti István). A későbbiekben – az erdészek körében – Haracsi Lajos szlavón kőrisként próbálta megismertetni és népszerűsíteni ezt a fajt, sajnos kevés eredménnyel. Az erdőtervekben leginkább magas kőrisként szerepeltetik, s az ellenőrizhetetlen csemetekereskedelmünkben se nagyon találunk megnevezve magyar kőris tételt. Pedig a két faj fölcserélése a gazdálkodásra kiható súlyos következményekkel jár.

A két kőris habitusa, termete hasonló, messziről nehéz őket elkülöníteni. A magyar kőris kérge hamarabb parasodik, s nemcsak hosszanti, hanem kereszt irányú repedései is vannak. A magas kőris hajtása zöldesszürke és fénytelen, míg a magyar kőrisé sötétzöld és fénylő. A korábban elkülönítésre használt rügyszín fontos, de nem elegendő bélyeg! A magas kőris rügye nagyobb, fekete, a magyar kőrisé kisebb, sötétbarna. A magyar kőrisnél gyakorta fordul elő a hármas örvös rügűállás is. Lényeges eltérés van a leveleknél is, az előbbi fajnál 9–13, rendszerint 11 levélkét találunk, melyek lekerekített vállúak, sűrűn fűr-

sztel szélűek, az utóbbi fajnál viszont a levélkék száma 7–9, melyek ék vállúak, keskenyek, ritkán fűrészelt szélűek, s fogaik elállóak, szálas csúcsúak. Különbség van a két faj vegetációs ritmusában is, a magyar kőris korábban fakad, és később, rendszerint zölden hullatja le lombját. A magyar kőris őszi lombszínözödése sárga vagy ibolyás-vörös. A nehezebben megfigyelhető virágzatoknál is egzakt különbségek adódnak, a magas kőris virágai bugában, a magyar kőrisé fürtben nyílnak. A termésbeli különbségek nehezebben felismerhetők, a magyar kőris termései valamivel nagyobbak, ék vállúak, rendszerint felső harmadban a legszeleesebbek.

Alapvető eltérések mutatkoznak a fajok ökológiai viselkedésében és ezzel erdőművelési sajátosságaiában. A magyar kőris elsősorban sík vidéki faj, jól tűri az elárasztást és a magasabb talajvizet. A kötöttebb talajokon érzi jól

magát, de tőzeges talajokon is megtaláljuk. A talaj kötöttségével járó levegőtleneséget és annak időszakos kiszáradását is jól elviseli.

Kimondottan fényigényes faj, ebben megegyezik a magas kőrissel.

A magyar kőris nálunk az ártéri tölgy – kőris – szil ligeterdők jellemző faja, ebben a társulásban a magas kőris csak a Duna felső folyásánál él. A Tisza és mellékfolyói, a Duna középső és alsó szakasza, valamint itteni mellékfolyói mentén csak magyar kőrist találunk! Másik fontos erdőtársulása azok az égeres láperdők a Duna-Tisza közén és Belső-Somogyban, ahol jelenléte a láperdők szukcessziójában szárazodó stádiumot jelöl. A Dráva-síkon gyertyános-kocsányos tölgyesben is gyakori. Bizonytalan információink vannak a dél-dunántúli dombvidéki előfordulásairól. Itt főként üdőbb lomberdőkben (bükkösök, gyertyános-tölgyesek) bukkanhat fel, de valószínűsíthetően a magas kőrissel hibrid alakokat képez. A hibridizációra gyakorlatilag példát a Szigetközben is. Ezen alakok tanulmányozása a jövő feladata.

A két kőris faanyagának minőségéről is megoszlanak a gyakorlati vélemények, ennek tisztázása szintén sürgető. A legfontosabb viszont az lenne, hogy az erdőtervezések folyamán a valós fafaj kerüljön a leírólapra, s csemetetermesztőink figyeljenek arra, hogy honnan származik a mag, a csemetét hol akarják elültetni. A mostanság előtérbe kerülő felületesség, elnagyolás kárát a jövő nemzedékei fogják érezni!

Dr. Bartha Dénes

DR. BÁN ISTVÁN

Az erdő- és vadgazdálkodás szakmai szabályozási rendszerének fejlesztési lehetőségei

A közelmúltbeli erdőrendezés sajátossága, hogy az erdő- és vadgazdálkodás tervezésében fatőmeghozam-, illetve vadhasznosítás-centrikus, és túlsúlyban a helyi lehetőségek figyelembevételére alapozott volt. Az erdő életközössége az ember élete szempontjából igen sokféle rendeltetést tölt be, amelyek közül az utóbbi időben különösen előtérbe került a közjólét- és környezetvédelem. Jelentős változás állt be az ország gazdaságpolitikai életében, amelynek következményeként tulajdonviszonyi változások játszódnak le. A magántulajdon jelentősen előtérbe, amely bár mellőzi a nagy területű munkálatok némely előnyét, viszont a tulajdonos gondossága nagymértékben javítja egyes tevékenységek minőségét és növeli az ésszerű hasznosítás arányát. Ezen jelenségek hatásaként célszerű az erdő- és vadgazdálkodás tervezését az ösztönzési érdekre alapozott, az egyes funkciók összességét figyelembe vévő és a tulajdonjogi mozgásra kevésbé érzékeny, átfogó szabályozással felváltani. Ennek egyik célszerű szakmai megnyilvánulása a különböző szintű szabályozási rendszer.

Ágazati erdő- és vadgazdálkodási szabályozási rendszer

A nemzetközi érdekegyeztetés és az ösztönzési érdekek érvényesítése végett szükség van a magyar erdő- és vadgazdálkodás szabályozási rendszerének folyamatos, évenkénti áttekintésére.

Elő kell segíteni az ország erdőállagának megőrzését, a káros napi és hosszú távú mechanizmusok kiküszöbölését. Ki kell terjedjen az erdő- és vadállomány összességének régi és jelenlegi állapotára és az elérendő vagy fenntartandó rendeltetéshez szükséges tevékenységek ismertetésére.

Tartalmazni kell:

Az aktuális erdő- és vadállomány főbb jellemzőit, a múltbeli állapot elemzéséből következő feladatokat.

Az erdőterület és a vadgazdálkodásra alkalmas terület változásának főbb jellemzőit.

Az erdő- és vadállományt lényegesen befolyásoló természetes és mesterséges környezetváltozást, például az urbanizálódás, településfejlesztés, iparfejlesztés, árványok, vízrendezés.

Az ágazati szabályozási rendszernek ismertetni kell az erdő- és vadállomány minden olyan elérendő vagy fenntartandó rendeltetéshez szükséges tevékenységet, amely az ország lakosságának jogos igényét hivatott kielégíteni. Ennek érde-

kében tartalmaznia kell a szabályozás főbb jellemzőit.

Pontosítani kell az erdő- és vadállomány jövőbeli fatőmeg-, illetve egyéb termékek termelési, környezetvédelmi, közjóléti, sportvadászati és egyéb rendeltetés ellátásának követelményrendszerét. Meg kell határozni az egyes rendeltetések érvényesítési arányát és területi megfeleltetését. Összszemzeti érdekből egyes esetekben rendelteteskorlátozásokat kell bevezetni.

Ki kell dolgozni az ágazati szabályozási rendszer főbb jellemzőit és adatait tartalmazó mellékleteket. Meg kell adni az elérendő erdő- és vadállomány-állapot főbb jellemzőit (kiegészítve erdőérték, termőhely és vadélettér-javítással, erdőterületi trendjével stb.).

Ismertetni kell a fatőmeg és egyéb erdei termék, illetve melléktermék termelési eljárásainak összességét (hozamszabályozás, fajajpolitika, erdőfeltárás, csődleges faipar és piaci jövő stb.).

Közölni kell a környezetvédelmi tevékenység főbb módszereit (település-, természet-, táj- stb. védelem, természetirításközpont és értékek megőrzése stb.).

A mellékletnek tartalmaznia kell a közjóléti rendeltetést elcsúszó eljárások összességét (egészségügyi, sport, esztétikai, egyéb szociális és közjóléti igények kielégítési stratégiájának ismertetése).

Lényeges a vadgazdálkodási módszerek összességének ismertetése (a vad-

lomány mennyiségi, fajajösszetételei, minőségi változtatásának és a vadállományhasznosításának, illetve a társágazatok igénykielégítésének módja).

Fel kell tüntetni egyéb rendelkezések megoldásának módját (természetjárás, idegenforgalom stb.).

Az ágazati erdő- és vadgazdálkodási rendszer elkövetkezendő 30 éve

Az ágazati erdő- és vadgazdálkodási szabályozási rendszer előkészítését külön célra létrehozott szakértői testület bevonásával és az országos erdőállomány-, illetve vadállomány-adattár alapján elkészített előzetes szakmai anyagok felhasználásával az FM Erdőrendezési Szolgálat feladatait célszerű tenni. Ajánlatos, hogy a tárcaközi egyeztetést az FM Erdészeti Hivatala végezze el. Az egyeztetett végleges szakanyagot célszerű a miniszternek jóváhagyni. Megjelenési formája többféle lehet. Az egyik lehetőség a terveysítási rendszerben használt statisztikai táblázati forma, amely éppen a hozzákapcsolódó áttét kellemetlen tapasztalatok miatt nem szerencsés. Célravezetőbb a közvetett megoldások alkalmazása. Az elkészített ágazati keretszámok ismeretében olyan szakmai előírások kimunkálása lehetséges, amelyek kötelező érvényű betartásával a kívánt ösztönzési eredményt kapjuk. Ilyen erdőgazdálkodási előírások le-

Változott a vadászok szemlélete az utóbbi időkben – Ausztriában. Legalábbis ezt állapítja meg az ottani erdészeti egyesület az 1990. évben közzétett „Új irányt kell vevény a vadászat” című felhívásának eredményre irányuló mostani vizsgálata során. Jelentős törvényes rendelkezések születtek, a hatóság megértést tanúsít, a vadászok fokozódó tárgyilagossággal ítélik meg újabban a csülkösvad okozta erdőkárokat és keresnek maguk is megoldást azok csökkentésére.

Míndez azonban még korántsem jelenti a kitűzött cél elérését, további erőfeszítések is szükségesek az erdőgazdaság részéről:

– A nem, vagy csupán elviselelhető mértékben károsodó területeket világosan el kell határolni a vad által veszélyeztetettéktől és ennek megfelelően kell változtatni a vadászati intézkedéseket.

– Az elviselelhetőséget az erdő állapotán kell lemérni – a termőhelynek megfelelő faállomány felújítása minden lényeges óvintézkedés nélkül kell, hogy megoldható legyen.

– A lélvési tervet kevesebb megkötéssel és inkább az erdő többirányú hasznosításához szabva kell összeállítani és a teljesítést hatásosan ellenőrizni.

– Jobban kell érvényesíteni a tulajdonos érdekét.

– Fokozni kell a vadászok közötti felvilágosító tevékenységet.

– Az erdőgazdálkodásban erősíteni kell a természeteshez való közelséget.

(ÖFZ 1993. 4. Ref.: Jérôme R.)

Írtás vagy létszámapasztás?

Reményfi László reagálásához

Kíváncsi lennék, hogy a vadállomány (nagyvad) mikor éri el már azt a létszámot és mikor apad le annyira, hogy nem irritálja az erdészeket, illetve az erdészek egyes rétegét? A vad-, vadászellenes cikkek közül azt szűröm le, hogy bizony pusztulnia kell, hiszen a legutolsó szarvas is rügyet, a vaddisznó makkot fog enni. És ez bizony főbenjáró. Mint mátrai erdész-vadász, immár húsz éve, megérhettem az ún. „vadbőség” és szomorúan látom a mostani vadlétszámcsökkenést. A felerősödött erdész-mezőgazda-vadász ellentét, az utóbbi évek bizonytalansága hatására bizony mindenki alaposan belenyúlt a vadállományba. A többletkölvés jelenthette a növekvő költségekkel szemben is bizonyos kompenzációt. A máig el nem dőlt tulajdon- és bérleti viszonyok végző pánikszerű kilövészekre ösztönöztek sokakat a ki tudja meddig vadászhatunk még alapon. A felszaporodott orrvadászatról már nem is beszélék.

Azt se felejtjük el, hogy a Mátrában az 1989-es tél a vellejáró, több helyen méteres hő elvitte a muflonállományt legalább 60-70%-át, és ez mostanra sem tudott regenerálódni. A hiúz is valóban megjelent, én is látam személyesen, de mégsem írtotam ki, pedig puska is volt nálam, és valószínűleg ő sem közpóztán él.

Más dolog, hogy a hiúz, farkas vagy akár a medve jelenléte ősi állapot feltételez, ami sajnos már a múlté, és megláténe mi vadászok örülnék legjobban. Érdekes, hogy a ragadozók védelmét elvárnák a vadászoktól, miközben az erdeim már régóta mesterségesen képződmények, mesterségesen felújított, fajaszegény, sok esetben monokultúrák, amúban valóban egyre kisebb a nagyvad élettere. Az esetleges bővőhelyek, a nagyobb vadlatról értékű fiatalosok pedig bekerítve.

Megnyugtathatom Reményfi Laci bácsit, hogy az idő neki, és a vele hasonló véleményen lévőknek dolgozik. Hiszen a civilizáció előrehaladása, a területek felaprózódása, az erdők teljes feltárása, az ezzel együtt járó zavarás és az egyre racionálisabbá váló erdőgazdálkodás úgyis beszűkíti a vad életterét. Következésképpen a létszámát is. A természetből egyre messzebb kerülő emberek vadász-vadászat ellenessége pedig velünk, az ősi szenvedély megszűlőitjaival is előbb-utóbb leteti a puskát.

Inczedy György

hemen például a fajajonként és természethelyecsoportonként előírt vágásérettségi kor alsó és felső korlátok (sem előbb letermelni, sem túltartani!), értékelőírások vagy munkálatok állománytípusonkénti és természethelyeigenletes elosztása. Alkalmazható előírásoktól való eltérés következményeként nagymérvű anyagi elvonás és differenciált adórendszert, amely az ösztönzési érdekekből kedvezőlen tevékenységet aránytalanul nagymértékben sújtja, a kedvezőt pedig adókedvezményben részesíti. Így a vadgazdálkodásban egyes területek ösztönzési érdektől eltérő kihasználtsága és a meghatározott fenntartható ösztönzési érdektől eltérő kihasználtsága és a meghatározott fenntartható vadlétszám) és hasznosítástól való eltérés, illetve nagymérvű károkozás esetén anyagi elvonással és bérleti szerződés felbontásával sújtható az elkövető.

Körzeti erdő- és vadgazdálkodási szabályozási rendszer

Az ágazati erdő- és vadgazdálkodási szabályozási rendszer ismeretében célszerű elkészíteni a természet és egyéb helyi adottságok szempontjából hasonló erdő- és vadállomány-körzetekből az ún. körzeti erdő- és vadgazdálkodási szabályozási rendszert. Tartalma és felépítése megegyezik az ágazatiéval. Vonatkozási alapja a körzetrekelte felbontott ország adott körzete, és érvényességi ideje 10 év. A körzeti erdő- és vadgazdálkodási rendszert az FM Erdőrendezési Szolgálat területileg illetékes irodáinak célszerű elkészíteni, bevonva az általa összehívott helyi szakértői bizottságok és felhasználva a körzeti erdő- és vadállomány adatai alapján készített előzetes szakanyagokat. A helyi egyeztetések után elkészített végleges anyagot az FM Erdészeti Hivatalnak célszerű jóváhagyni.

A körzeti erdő- és vadgazdálkodási szakanyagok – figyelembe véve az ágazati jellemzőket – már konkrét előírásokat kell tartalmaznia. Célszerű a mostani erdőterv és vadgazdálkodási üzemterv megfelelő alkalmas munkarészeit átvenni és kiegészíteni a környezetvédelmi, közjóléti és egyéb előírásokkal.

Erdő- és vadgazdálkodási tervek

Megfelel a néhai üzemterveknek, illetve a jelenlegi erdőtervek és vadgazdálkodási üzemtervek fogalmának. Lényeges különbség, hogy az erdő életközösségének különböző rendeltetéseit nem egymástól elszakítva, hanem a körzeti munkarészek alapján együttesen, egymás kapcsolatában venné figyelembe az erdészeti és vadászati gazdálkodónként különböző rendeltetések szerint is megjelenítendő az egyes tervek.

Gazdálkodó alatt a terület tulajdonát, bérletét, használatát értjük. Az erdő élet-

közösségének különböző rendeltetése miatt ugyanannak a területnek több bőrlő és használója is lehet. A terület tulajdonosától függetlenül, minden erdőgazdálkodónak érvényes erdőtervvel, a vadgazdálkodónak pedig érvényes vadgazdálkodási tervekkel kell rendelkeznie.

Az erdőterv alapjaiban kellene hogy egyezzen a jelenlegi erdőtervvel, kiegészítve a vadgazdálkodási, környezetvédelmi, közjóléti és egyéb rendeltetések szempontjából lényeges állapotjelzőkkel, korlátozásokkal, elvégzendő munkákkal és egyéb előírásokkal. Egyéb tekintetben valamennyi hagyományos területfórásnál figyelembe venné a többi rendeltetés szempontjait is. Az erdőterv állapotleíró és tervezése ezáltal bővülne környezetvédelmi, közjóléti, vadgazdálkodási és egyéb munkarészzel.

A vadgazdálkodási tervek nagy általánosságban a most is érvényben lévő vadgazdálkodási üzemtervhez kellene hasonlítani. A körzeti erdő- és vadgazdálkodási stratégia amúgy is tartalmazza a körzeti élőhelyének állapotjellemzőit, ezért egyrészt szűkebb az élőhely leírása, másrészt viszont bővebb az erdőgazdálkodás, környezetvédelem, közjóléti és egyéb rendeltetés érdekében elvégzendő tevékenység terével. Valamennyi többi hagyományos tervek előírásának figyelembe kell vennie az előző érteket.

Erdő- és vadgazdálkodási tervek főszóközű szakirányú képesítéssel rendelkező szakember készítetne, a hozzá szükséges körzeti erdő- és vadgazdálkodási szabályozási rendszert, illetve előzetes szakanyagokat csak az ERSz területileg illetékes irodája szolgáltatathatna részére. Az erdő- és vadgazdálkodási tervek felülvizsgálatát az ERSz területileg illetékes irodájának vezetője végezhetné, és az ERSz főigazgatója lehetne a jóváhagyó.

Jelenleg átmeneti megoldásként az új erdőtulajdonosok erdőtervkövetelmét kérhetnek erdeikről a területileg illetékes ERSz Erdőtervezési Irodájától, amely a legfontosabb jellemzőket tartalmazza.

Az erdő- és vadgazdálkodás szakmai szabályozórendszerének érvényesítése csakis a hatósági munka szigorú, következetes érvényesítésével oldható meg. Ebben az esetben a tulajdonviszonyoktól függetlenül az ösztönzési érdek nyújtandó, figyelembe véve a helyi adottságok információttöbbletéből eredő tendenciaindítást, a magasabb szintű lehetőségek keretei által nyújtott lehetőségekben belül. Ezzel megoldható az ösztönzési és a helyi tulajdonosi érdekek közlése. Az új Erdő- és Vadgazdálkodási Törvényben is célszerű kimondani, hogy az ösztönzési érdek az első, és emellett törekedni kell a tulajdonos igényeinek kielégítésére is. (Érkezett 1990., először átdolgozva 1992. június, másodszor átdolgozva 1994. március.)

ERDŐKERÜLŐBEN

Országos Szakmai Tanulmányi Verseny a Kiss Ferenc Kupáért VÉGEREDMÉNYEK

Sorrend	Név	Iskola	Felismerés	Írásbeli	Lövészet	Fekészlét megh.	Motorfűrés	Határozono- sítás	Gyémánt jel.	Számav. válasz	Végösszeg
1	Sátori Zoltán	Sopron	99	153	92	98	100	45	55	127	769
2	Torma Zsolt	Sopron	98	159	93	98	93	34	70	80	715
3	László Péter	Sopron	94	124	53	98	95	53	80	117	714
4	Sáhnán Szabolcs	Szeged	96	141	65	98	88	100	0	75	663
5	Tomor László	Sopron	98	128	57	98	96	50	55	61	643
6	Gábor Zsombor	Szeged	88	134	85	50	81	95	0	77	610
7	Skálfár József	Barcs	89	112	84	70	58	65	80	50	608
8	Szűcs Zoltán	Szeged	83	151	60	93	81	85	0	38	591
9	Csücs Péter	Szeged	72	137	76	80	80	95	0	37	577
10	Ocsovai Zoltán	Mátrafüred	87	123	66	100	67	90	5	37	570
11	Lipák László	Mátrafüred	85	109	54	88	79	95	5	50	565
12	Szabó László	Barcs	88	141	75	78	48	58	45	0	533
13	Rimán András	Mátrafüred	72	110	74	90	95	90	0	0	531
14	Matáncsi János	Barcs	82	113	84	0	70	45	65	20	479
15	Tasnádi Attila	Mátrafüred	80	95	25	0	54	55	100	15	454
16	Süvő Szabolcs	Barcs	90	132	41	0	49	48	0	40	420

KISS FERENC NAPI DIÁKELŐADÁSOK*

BIOLOGIA	VADGAZDASÁGTAN	ERDŐHASZNÁLAT	TÁRSADALOMTUDOMÁNY	SZÁMÍTÁSTECHNIKA
Csöke Kornél II/B. Több célú biológiai szennyvíztisztítás	2 László Tibor II/A. Trambulines vadkacsa	Blier Károly Á. V/A. A vadgazdálkodás jogi szabályai	Csöke Zoltán II/B. A Tisza szabályozása	Stomfal Zoltán III/A. Erdészeti verseny – iskolánk emblémája számítógépen
2 Szűcs László II/A. Mimikrizó állatok az esőerdőben	Mester András II/B. Az erdei szalonka életmódja, vonulása, vadászata	1 Kiss Gábor V/A. – Mátrai Zoltán V/A. Az erdészeti forrasai, tervezése, pénzügyi elszámolása	2 Kánya Benec II/B. Az esők igacsa	2 Agoston Dániel II/B. IBM PC hardver
Matuszka Roland I/A. Az allergén gyomok elterjedése és hatása Szegeden	Bagdi Róbert III/A. Az élő fegyver	Szűcs Péter V/A. Az erdészeti jog története	1 Kiss Levente IV/B. Pereceky György II/B. Japán helyzete a II. világháborúban	Szecsődi György I/A. – Geiger Csaba I/A. Számítógépes vírusok, vírusirtó programok
1 Ács Pál II/A. Éger lapérdő alsó szintjének gerinctelen faunája Tiszalipáron	1 Fehér Gábor III/A. A fánacnevelés problémái Tiszalipáron	Bedő Zsolt V/A. – Csala Flórián V/A. A csemét putrison erdő kialakulása	Csányi Anorás IV/B. A Holocaust	Csofosics László IV/B. – Csongrád Péter IV/B. Windows 3.1-es (magyar nyelvű) ismertetése
Góg Tibor III/A. – Száz Tibor III/A. A növény- és állatvilág változatos megjelenése Tiszalipári környéken	Sáhnán Szabolcs V/B. Vadászati üzemterv	Ácsai Gábor V/A. A fahasználat tervezése	Palatinusz István II/B. És aztán SEMMI?	1 Perceky György IV/B. Windows alkalmazások – Winword szövegszerkesztő
Szűcs László I/A. Kipufogógázok hatása a magvak csírázására	Genáhl Krisztián I/A. A szarvas vándorlásának megfigyelése a Gemenci Erdő- és Vadgazdálkodási rádiótelemetria segítségével	2 Frank Iván Krisztián V/B. A munkajog		Széli Szilárd IV/A. Számítógépes adatátvitel telefonvonalon keresztül
Ács Pál II/A. – Németh László II/A. Az esőerdők irtása és ennek következményei	Pásztor Zoltán IV/A. Az ősgazdálkodás			Virágh Pál IV/B. – Kodácsi Péter IV/B. Norton Commander 4.0 ismertetése
				Csáki Imre I/A. – Guba Zoltán I/A. A News kiadványszerkesztő
ERDÉSZETI ÁLTALÁNOS	TERMÉSZETTUDOMÁNY	DENDROLOGIA	MŰSZAKI	NYELVI
Varga Miklós III/B. Munkavédtem az erdészeti tevékenységet folytatóknál	1 Góg Tibor III/A. – Pál Viktor III/A. Mesterséges intelligenciák	1 Maszlag Attila II/A. – Serei Tamás II/A. Az atlaszcedrus honosítása	Dani Imre – Vörös Gábor IV/A. Az utasszállítói repülőgépek fejlődése	2 Márta József III/A. – Fekete Antal III/A. Fafajbemutató németül
1 Tóth Tamás IV/B. – Rácz Péter IV/B. Az erdőállomány-gazdálkodásunk szemléltetése számítógépen	2 Stomfal Zoltán III/A. A lézerek titkai	Ángyos Péter II/B. Mocsár ciprus	Kavalecz Zoltán IV/A. – Pósnán Zoltán IV/A. A harci repülőgépek fejlődése	1 Genáhl Krisztián I/A. és az I/A. osztály németcsoportja – Der Drama von Klasse IV. Interessante Waldkuestunden in der Schule
2 Lajos János IV/B. Az új erdőtulajdonosok gondoljai	Kiss Márk II/B. „A semmiből egy új más világot teremtettem”	Szabó Csaba II/A. A királylőrinc és a fakatedió hibride	Ignác Sándor IV/A. A motorfűrés	Bagdi R. – Bánán L. – Ráfai I. III/A. A cserlőgy. őriszárny, szürkényár fajok bemutatása német nyelven
Bánci Attila II/B. Az erdészeti kisvasutak	Rápi Zsolt III/B. A. E.	Mikola Sándor III/A. – Papp Tibor III/A. A mammutfenyő	Rácz Péter IV/A. A Mercédész	Garzó Ferenc IV/B. – Horváth Roland IV/B. Balaton
Gál Zoltán II/A. Vízhányó	Matuszka Roland II/A. Hang-, fény, cbbánás	2 Bádi György IV/B. A bükk	1 Bárány Gábor IV/A. – 2 Barna Péter IV/A. A helikopter	
Kiss Tibor III/A. – Góg Tibor III/A. Hullámter-hossznosztás fajokkal	Juhász László II/A. Fényjelenségek	Pereceky László III/A. – Guth Ottó III/A. A vadgesztenye ismertetése		

* 1 Legtartalmasabb előadás, 2 legjobb előadó kategóriáikon belül.

Madarak és Fák Napja Ásotthalmán

Nagyszerű madarak és fák napját tartott az ásotthalmi Bedő Albert Erdőgazdasági Szakmunkásképző Intézet.

A megnyitói ünnepségen Borsos Csaba, Göncz Gábor és Buzder István tanulók olvasták fel dolgozatukat. A környezetvédelmi témákról szóló frásokból idézzük a Seattle indián törzsfőnök üzenetét:

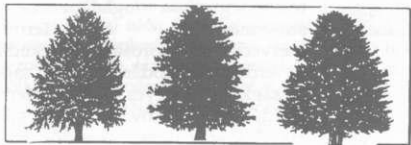
„...Részai vagyunk a földnek és ő a mi részünk. Az illatozó virágok nővéreink, a szarvas, a ló, a sas a mi fivéreink. A sziklataréjok, a levegő haramija, a póni testmelege és az ember mind ugyanannak a családnak a tagjai... A folyók a mi testvéreink, szomjunkat oltják. A folyók vizszik a kenukat, táplálják gyermekeinket. Ha eladjuk a földet, emlékezned kell rá és meg kell tanítanod gyermekeidnek is, hogy a folyók testvéreink és a tied is. Ezért ugyanolyan gyengédséggel kell a folyókkal bánnod, ahogy a testvéredet szereted... Mi az ember állatok nélkül? Ha minden állat elpusztul, az ember meghal a lélek magányosságától. Mert bármilyen történjék az állatokkal, hamarosan az emberrel is megtörténik. A dolgok összefüggnek... Mondd el gyermekeidnek, hogy a föld a mi törzsrünk életével gazdag. Tanítsd gyermekeidet, ahogyan mi tanítjuk gyermekeinket, hogy a föld a mi anyánk. Bármilyen történik a földdel, a föld fiaival történik. Ha a földre köpsz, magadat köpöd le. A föld nem az emberé, az ember a földé. Minden dolog összefügg, ahogyan a vér összeköti a család tagjait. Az élet szövődékét nem az ember szötte, csak egy szála annak. Bármint tesz a hálóval, saját magával teszi...

...a földünket szeresd úgy, ahogyan mi szeretjük. Gondozd úgy, ahogyan mi gondoztuk. Minden erdődel, teljes lelkeiddel, egész szíveddel őrizd meg őt gyermekeidnek és szeresd őt, ahogy Isten szeret valamennyiünket.”

Megemlékeztek *Teodorovits Ferencről*, aki az iskolát a századfordulón 30 évig igazgatta.

Fröhlich András megnyitóját után egész délelőtt folyt a tanulók között az ügyességi verseny. Volt motorfűrészes-szerelés, elméleti ismeretek, fegyverismeret, védett növény kirakós játékok, szakácsverseny az osztályok között, tombola, melyet a „FAKOPÁNC” iskolai diáklap vásárlói között sorsoltak ki. Szemmel láthatólag jól érezte magát diák, tanár, s a meghívottak. A szerkesztő is.

ERDŐK NAPJA

Neves, vagy jeles Napunk?! Ha kinyitnánk – mondjuk – a Kincses Kalendáriumot és türelmesen végigbogarásznánk az év 365 napját, számos olyat találnánk, amelyek valamivel összefüggésbe hozható, vagy valamiről híres. Lehet, hogy az olvasónak éppen a születésnapja, a neve napja, talán egy más fontos esemény emléke jelenti a nevezetes napot. Ünnepek, évfordulók, az egész emberiségre nézve jó, vagy rosszhoz hozható dátumok kapnak megkülönböztető jelzést: piros vagy egyéb számmal nyomtatott is lehet az ilyen nap! Nagyon valószínű, hogy minden embernek van valamilyen okból kedves vagy szomorú napja. Egyéni életünk más-más emléke alapján talán ez így helyes. De vannak egész más megjelölések is. Olyanok, amelyek nem egy emberhez, egy eseményhez kötődnek. Gondoljunk csak arra, hogy épp az elmúlt időben milyen gondolatra hívta fel figyelmünket a rádió, televízió, a saj-

tó. Iskolánkban is volt ilyen. Március 22-én a „Víz napja”, április 22-én a „Föld napja”. Kitiintelt címet adtunk annak a 24 órának! Adtunk? Ki adta? Miért? Talán itt most részletesen erről nem kell szólnunk, hiszen iskolánkban is volt velük kapcsolatos esemény. Előadást hallottunk, sőt két tanulónk pályázattal vett részt a Szegeden rendezett ünnepségen. Dicséretes dolog. Tehát van tudomásunk róla. Ezekben az esetekben nem is annyira a dátum, mint inkább az elnevezés a fontos. Gondoljunk csak egy másik példára. Ma szinte mindenki tudja, hogy május első vasárnapja az Anyák napja. Ez a vasárnap eshet 1-től 7-ig is. Az idei éppen 1-jén volt. Egybeesett a munka ünneppel jó megemlékezéssel. De az előzőben az volt a lényeg, hogy az állandóan ismétlődő – csillagászati értelemben vett – monoton rendben egyszer álljunk meg. Gondoljunk akkor – kiemelten, ünnepélyesen – az édesanyákra. Hi-

szén minden embernek van, vagy volt szülőanyja. A megemlékezés talán pótolhatja az elfelejtett mindennapi figyelmességet, tiszteletet, szeretetet. A megjelölés a naptárban tehát azt akarja elérni, hogy igen fontos dolgokról ne feledkezzünk el. Így van ez a Víz-zel, a Föld-del és még sok-sok egyéb mással is: többek között az ERDŐ-vel is.

A víz, a levegő, a föld, a rajta, vagy benne lévő élővilág az újszülöttnek szinte természetes. Úgy ismerkedik meg vele, hogy nem is gondol annak saját életére gyakorolt jelentős, szinte mindent jelentő szerepére. Az emberiség szaporodásával egyre fontosabbá vált az élő környezet és annak védelme. Ezért is kerültek ezek a megkülönböztetett napok hírverésre. Fel kell ébresztenie mindenkit arra a veszélyre, hogy mi várható akkor, ha nem jól használjuk környezetünk adta lehetőségeit.

A mi szakmánk az ERDŐ-höz köt. (Persze még sok máshoz is. Az erdő sem választható el a földtől, víztől.)

Minden évben megemlékezünk nemcsak arról a csodálatos életközösségről, hanem a vele szorosan összefüggő egyéb eseményről is. Iskolánkban ilyenkor szót ejtünk a kiváló erdészekről, oktatókról és tanulókról is. Sajátos módon ünnepejük meg. Mi állítjuk össze a forgatókönyvet, magunknak akarjuk emlékeztetéssé tenni ezt a napot, de azzal a nem titkolt szándékkal, hogy az ERDŐ-t tiszteljük. Iskolánk névadója, Bedő Albert legendás mondatát már sokszor idéztük. Most sem felesleges: „Tiszteljük az erdőt, mert azok a mi jólétünk előmozdítói!”

Ma már senki sem vitatja ennek igazát. Ünnepi hangulatunkat új örömök is növelik. Ettől az évtől iskolánkban újra van saját kezelési Tanulmányi Erdeje. Valamennyien hitet tehetünk arra, hogy a lehető legnagyobb gondossággal végezzük benne munkánkat. Márciusban szinte valamennyi tanulónk már részt vett az idei erdőszítésben. Öröm volt az is, hogy megértette mindenki: az ott és akkor végzett munka hosszú évekre előre szól. Talán egyesek már nem élvezik az ott elültetett csemeték közvetlen hasznát, de gondoljanak arra, hogy a most élő erdőt is mások ültették. Mindannyiunk hasznára. Ezt a folyamatosságot kell megérteni és megőrizni. Nem csak a pillanatnyi érdekünket kell látnunk. Gondoljunk egy kicsit az unokákra is. Mit hagyunk nekik örökségül?

Köszöntjük ma az erdőt, annak minden élő és élettelen összességével, a benne és érte dolgozó értelmes emberrel együtt. Tiszteljük és használjuk okosan az ERDŐ-t. Szeressük és védjük. Magunknak és másoknak, az egész emberiségnek teszünk jót.

Údv ma minden erdésznek és nem erdésznek egyaránt!

Fröhlich András
igazgató

A FÖLD NAPJÁRÓL

1970. április 22-én 25 millió amerikai emelte fel a szavát a természetért. Denis Mayes ekkor szervezte meg az első Föld Napját. Már az akkori tömegek is jelezték, hogy itt egy rendkívül széles tömeget érintő probléma megoldására keresik a választ. Időközben természeti környezetünk rendkívüli mértékben tovább romlott. Ezért 1990. április 22-én Denis Mayes másodsorú is megszervezte a Föld Napját. Ekkor már 120 ország több száz millió embere csatlakozott a mozgalomhoz. Ekkor a főszerző így nyilatkozott: „Legjobb tudásaink szerint élet és halál kérdésében a következő évtizedet mondja ki a döntő szót. Egyetlen nap tehát nem elég. A Föld Napja a környezet évtizedeként indítja el az 1990-es éveket.”

Mindannyian tudunk a globális környezeti válságról. TV-képernyőink szembe-sítenek vele, politikusaink hangoztatják és az iskolában is tanulunk róla. Minden-napi valóságunk részévé vált. Majdnem biztos, hogy a környezeti válságproblémák közül ismert számunkra az üvegházhatás, a Föld özontrógenek fogyasztósa és a trópusi esőerdők szédítő tempójú pusztulása. Felmerülhet a kérdés bárki-ben, hogy mit tehetünk mi ebben a kis országban csekért a Föld szintű problémákért. A Föld Napja mozgalom jelszava: Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan!

Persze nemcsak globális, hanem helyi problémák is tömegével vannak. megdöbbentő, hogy Közép-Európában mintegy hatvanezer négyzetkilométernyi erdő pusztult el légszennyezés következtében. Hazánkban elsősorban Budapesten, de más nagyobb vidéki városban is tragikusan jelzik az egyre növekvő számban rákban meghalt és krónikusan köhögő gyerekek a gépjárművek által előidézett környezeti károkat. E mellett pillanatnyilag elenyésző problémának tűnhet a lassan az egész országot elborító szeméthalmok rohamos növekedése, amik mellett mindenki szemérmesen elmegy. Elgondolkodtat, hogy ha az elviselhetetlenség szennyezük Földünk levegőjét, vizét és talaját, valamint kiirtjuk természeti környezetünket, akkor vajon az ember hogyan tud majd létezni?

Ha pedig mégis tud, mert létrejön egy szakfander-társadalom, lesz-e értelme az életnek?

Ne feledjük: a Föld nem a miénk, csupán unokáinktól kaptuk kölcsön!

Tisztelt Szerkesztőség!

1994. a kerékpározás és a család éve is. A Csili Művelődési Központ ezen célokat a természetvédelem ügyével kiegészítve **augusztus 18–20 között Országos Kerékpáros Találkozót** szervez a Vértesben fekvő erdei táborában.

A tábor első napján ügyességi versenyeket rendezünk, camping, BMX, MTB és egyéb kategóriákban. A találkozót második napján MTB teljesítménytúrát tartunk 25, 50, és Super 100 km-es távokon a Vértesben.

A befejező napon kerékpáros felvonulás (túra) lesz a táborból a Pilisen át a Hajógyári szigeten lévő Diákszigetre. A találkozón több kiegészítő kulturális és környezetvédelmi rendezvényeket is szervezünk. A részletes programtervezet mellékelten megküldöm.

Arra kérjük a Tisztelt Szerkesztőségét, hogy az egészséges életmód, termé-

szeti környezetünk megbecsülését elősegítő rendezvényünket Önök is támogassák, az újságban megjelenő rövid felhívással, cikkkel segítsék a program eredményes szervezését.

Segítségüket előre is köszönve, válaszukat várva, tisztelettel üdvözlöm:

Várhalmi András
igazgató

*

A kérésnek eleget teszünk, azzal a megjegyzéssel, hogy az erdészek nem örülnek annak, hogy az utóbbi években megsaporodtak az erdőkben a kerékkal túrázók. Mi is kérjük a szervezők segítségét abban a felvilágosító munkában, mellyel a szakemberek az erdei utakról letérő BMX és MTB kerékpárosok által tett károsításokra hívják fel a figyelmet.

A Szerkesztő

Helyesbítés

Áprilisi lapszámunk borítójának hátsó, külső oldalán tévesen szerepel elhunytként Pápa Zoltán neve. A név helyesen *Pápa Mihály*. A közlemény 6. sorában az 1933. évszám helyesen 1953., majd a rákövetkező sorban 1967. helyett 1963. a helyes. Ezek szerint a közlő sem „Ifj.”.

Svédország erdeiben a korábbi égetéses irtást, rendszertelen használatot az 1903-ban hozott első erdőtüntvényük szüntette meg, és bennük a 20. században korszerű erdőgazdálkodás valósult meg. Ma a növedék 70%-át vágják (ennek 30%-át előhasználatként) mintegy 200 ezer hektárnyi kiterjedésben, ami az erdő összterületének 1%-át jelenti, és az erdőt maradéktalanul felújítják.

A svéd erdők 50%-a, kerekén 300 ezer fő magánosé, 25%-a fafeldolgozó vállalatoké, a többi állami, egyházi és közösségi tulajdon. A svéd fa meglehetősen drága, s ez a termelékenység nagymértékű növelésére kényszerít. Az 1955. évben még 3000 munkanapba került egymillió köbméternyi fatömeg kitermelése, ma már csak 150 nap kell ehhez. A véghasználat 100%-ban gépesített, az előhasználat 90%-ban.

Amíg a hatvanas, hetvenes években a nagy gépek, sablonos technológiák kifejlesztése volt napirenden, az újabb évtizedekben az ökológiai követelmények kielégítésére irányul a svéd erdőgazdálkodás figyelmé. Könnyebb, kíméletesebben működő gépek beállítása, jobb igazodás a termőhelyhez, a pótolhatatlan élőhelyek, növények és állatok megtartása foglalkoztatja a szakembereket. A természetvédelem szorosan illeszkedik az erdőgazdálkodásba. Svéd sajátosságként az egyes tájakra jellemző idős erdőket továbbra is megőrzik. A jövőre nézve az erdőgazdaságot illetően olyan, a teljességet átfogó szemléletet kell általánossá tenni, amelyben elismerést nyer a termelésnek magának is környezetalakító jellege.

(ÖFZ 1994. 4. Ref.: Jérôme R.)

□

Kaurifenyő (Agathis australis) Új-Zéland leghíresebb faja. Fialat korban rendkívül lassan nő, 50 év körül kezd felvenni jellemző alakját. Nagy kiterjedésű koronáját 50-70 cm törzsátmérővel fejleszti ki egészen 3000 m²-ig. Magassága eléri a 30 m-t, átrncrője 300 cm-t. Egyik példánya 2100 év becsült korban 51,2 m magas, 17,2 m törzskerületű és 245 m³ fatömeget tartalmaz.

(ÖFZ 1994. 4. Ref.: Jérôme R.)

Könyvjutalmat nyertek

az Erdészeti Lapok által kiírt pályázaton Kiss Balázs, Krecskovszki Mihály, Pósa Péter, Schmeizer Zoltán, Szalai László és Tánus Viktor, valamennyien a Roth Gyula Erdészeti és Faipari Szakközépiskola V/B osztályának tanulói. Gratulálunk!

A helyes megfejtés:

agancsár – bika
aszufa – rózse
állab – állomány
állmány – állomány
államvaspálya – vasút
áska – lótetű
bik – bükk
borovicska – boróka
borulás – záródás
csemédék – csemeték
cseplyés – bokros
cserebűly – cserebogár
csershántó üzem – cserző
üzem
csereőze – cserje
csupkás tölgy – kocsányos
tölgy
csupkátlan tölgy – kocsányta-
lan tölgy
czerving fa – cukor juhar
dobkór – felfújódás
egylet – egyesület
erdész – erdész
eredés – újulat
értés – erdőfűtés
ertvény – csemetés

éleny – oxigén
fafehére – szíjács
farakhely – faraktár
farkasbub – csillagfürt
fenyőszurkoncz – fenyőormá-
nyos
fenyőtekercs – fenyőilonca
fenyőtörny – fenyőhánccszű
fenyőzöhér – fenyődarázs
fodorjuhar – mezeijuhar
fonóvessző üzem – fűztelep
forda – vágáskor
főlertendő – erdőfűtendő
fűstös bodza – fekete bodza
ganéjozás – trágyázás
gányol – kerítést fon
geszt – fa
görbedék – folyó kanyarulat
gubacs – gubacs
gubonc – gubacs
guzs-fenyő – vörösfenyő
gúszik – összeszik
gyalogfenyő – boróka
gyepibodza – fűrtös bodza
gyöngyök a fa – rügyezik
gyurgyánfa – gyertyán
gyümölcsenyerdő – gyü-
mölcsös

hamusbetyár – szénégető
hámzás – hántás
hernyászt – hernyóktól fákat
tisztít
hidlal – hidat készít
ihar – juhar
iharos – juhar erdő
jaborfa – juharfa
kárilátó – kárbecsülő
kikelet – tavasz
kopács – cserje
közkróris – magaskróris
körtvély – vadkörte
kriminaliter – bűnözőképpen
lefalámolás – a lomb lerágása
lepe – lepke
malogya – tölgy
mégzágfenyő – eukaliptusz
mézjuhar – eüzstjuhar
mocsla – kenderázató
muzsdaj – kocsányos tölgy
nődögél – nő
nyári fenyő – vörös fenyő
nyölés – növés
papistüvegfa – kecskerágó
pécz – határjel
porgolát – vetést őrző, védő
sövény
purha – rohdadt
rara silva – ritka erdő
ráfajzás – keresztezés
rengőnyár – rezgőnyár
sarjangozik – sarjad
semlyék – ingovány
serdény – sűrűség
sóbor – hántás

sodrony ergettyű – kötélpálya
sül – sündiszó
stráglya – ketrec
szakócza – szekerce
szalul – hornoly
száztolligát – százasorosát
széke – fabel
szirnyol – vesszőt köt
szitács – szitakötő
szivács – szíjács
szurkosperenye – feketefenyő
szőrösödő tölgy – molyhos
tölgy
takarító vágás – végvágás
talajvéd – talajvédelmi
talióra vág – letarol
tarlasztás – véghasználat
terepes fa – ágasfa
tetélen – nincsen csúcsa
ternyőfenyő – tiszafa
ujbólitás – felújítás
vaczkor – vadkörte
verőzés – napfényvel szárí-
tás, kiszáradás
vigályvágás – ritkítóvágás
virgás – nyárfavessző
zarat – záródás
zsendül – érik
zsembéko! – határjelet állít

1300-ban használt szavak:

Sylfa – szilfa
Thulfa – tölgyfa
Kusthulfa – vadkörtefa
Ikir bukur – iker bokor

Hajdú István

Paksi Jánosra, az erdészeti kutatás-
ügy hosszú idején át foglalkoztatott
kecskeméti gépkocsivezetőjéről emlé-
keznek e sorok. Alacsony termettel ál-
dotta meg a természet, pontossága, kö-
telességtudása, szorgalma révén mégis
nagyannak tartottuk. A „célszerű szögény
embörök” világából érkezett, kertész-
kedő szüleinek annyi gyereke volt, mint a
rosta lika, vagy még annál is eggyel
több. Így adódott, hogy Jánost meztlá-
bas, gatyás kölyök korában már dolog-
ra fogták. Még is tanulta egy életre:
csak szorgalmas munkával juthat előre.

Ha reggel ötre beszéltük meg vele az
indulást, már fél öt tájt ott pöfögött jár-
gányával az ablakom alatt, és a levitte-
lett öreg csotrogányt addig javitgatta,
bütykölte, hogy mindig járóképces ma-
radt, soha nem kellett mászaki hiba mi-
att a megbeszél programot módosítá-
ni. Szerény anyagiakért dolgozott ná-
lunk, de szívesen fáradozott, mert az
ERTI-nél nem „Hallja kend, János” volt
a megszólítás, hanem megbecsüléssel
munkájának kijáró tisztelettel beszéltek
vele. Erre nagyon érzékeny volt. Gya-
korta emlegette, hogy korábbi egyik
munkahelyén – egy erdészetről – nem
egyszer kellett hajnali háromkor kiáll-

Rekviem egy gépkocsivezetőért

nia rangos vadászvendég utaztatására.
A hajnali kelést zokszó nélkül említette,
ez megszokott volt, vagyis az, hogy lá-
tásokat kezdődött a munkaidő, az vi-
szont sokáig égette, hogy a vasmunkás-
ból magas posztra emelkedett vendég
nem vette emberszámba. Amikor a reg-
gelizés ideje érkezett, kivette az elemó-
zásis tarisznyából az 5-6 szalámis zsem-
léit, és jóízűen falatozgatva nem jutott
eszébe, hogy a korai indulás és az állan-
dó volánforgatás miatt korgó gyomrú
sóforék is felajánljon egyet belőlük.
Helyette azt szabta kötelességnek,
hogy a kocsis hátsó traktusában utazó
vadászembek időnkénti megállással se-
gítsen és – megkövetem – megpisiltes-
se.

Két szenvedélye volt. A focimeccs
volt az egyik. Nem lehetett olyan
meccs, ahova szabad idejében ki ne
ment volna, s ha szabad idő volt, maga
is fiatalokat megszégyenítő lelkesedé-
ssel kergette a labdát, pedig akkor már
50 év állt a háta mögött. A másik szen-
vedélye a kertészkedés. Élete álma tel-

jesült, amikor a Kecskeméttől néhány
kilométerre fekvő Katona-telepen hob-
bikerthez jutott. Elvadult, gyomtól bo-
rtított, tarackal átjárt parcella volt ez.
De János, őseitől örökölt szívóssággal,
nekilátott, a taracknak irmagját is ki-
szedte és a következő évben meg is le-
hetett nézni a kertjét, gondos ápoltsá-
gával messziről felhívta magára a fi-
gyelmet.

Az alattomos betegség, egy izomsor-
vadás, már évekel ezelőtt kiütötte a
munkából, a pisálkoló élet mostanig
tartott. Április 19-én utazott utóljára, ez
a gépkocsit már nem ő vezette. Utas
volt. Fekete gépkocsin. A temetőbe ve-
zető útvonal egyenes Bolle-nyársora
állt neki díszőrséget és tisztelgett az
örök nyugvóhelyére utazónak.

Fájdalmasan kiüresült szívvel em-
lékszünk rá, a foci pályák köszöntésével
búcsúzunk: Szép volt János! Köszönjük
áldozatos munkáját, szorgalmas segít-
ségét, emberi helytállását! Nyu-
godj békében!

Dr. Szodfridt István

Fakitermelés – saját zsebre

A fakitermelés saját zsebre egyaránt jó üzlet volt a közelmúlt közösségi és a jelen egyéni vállalkozóinak.

Nógrád megyei születésű agrárgépészmérnök vagyok. Nagypapám egy kis faluban volt gazdálkodó 1945-ig. Ekkor kuláklísta kerülvé máról holnapra mindenétől megszabadították. Nemcsak ingóságai (teljes gazdasági felszerelése, állatállománya, betakarított terményei) kerültek elkobzásra és kötelező beadásra, hanem korszerű gazdasági épületei is széthontásra ítéltettek, majd legvégül lakóházát is államosították. Eddig ez egy sablonos élettörténet.

Miután az öregúrnak megélhetési forrása egyedül gazdálkodási tevékenysége volt és 67 esztendőskorára nem kereshetett máshol állást, a hosszas utánjárás 6,5 kh gyümölcsösének visszajuttatását eredményezte az idős házaspárnak. A lakóház körüli gyümölcsösben 180 db, 1929-ben telepített nemesfűt díofaállomány volt. 1961-ben, 83 évesen átadta gyümölcsösét a szomszéd községből irányított tsz-nek, miután egyetemista unokája nem szakíthatta meg tanulmányait a fővárosban. Nagyanyám 1954 tavaszán, nagypapám 1966 őszén hunyt el. Az 1967-es tsz-törvény alapján a tsz a gyümölcsöst elvételre jogon megváltotta, és 1969-től (4230 Ft összegben) 5 évi részletlesztés formájában kiegyenlítette. Az akkor 40 éves, egészséges díofaállomány még 1969-ben kitermelésre került. (É tényleg záraddal ellátott két tanús feljegyzéssel bizonyíthatom.) Kollektív vállalkozói tevékenység saját zsebre.

Az 1991-es első és második kárpótlási törvény lehetőséget adott a kárpótlási jegyek földtulajdonra fordítására. Az így újrászerezett szántó-, gyeperdőterületek erdőparcellái most az élelmes egyéni vállalkozóknak biztosítanak gyors, illegális meggazdagodást az új tulajdonos és az állam rovására és zsebére. Erdemes fakitermelő és szállítóeszközök gyorsan beinvesztálni és az értékesebb derékvastagságú gyümölcs- és lombosfa-fajtákat egyidejűleg kilopni az új tulajdonostól. Ki törődik népgazdasági és magántulajdoni érdekekkel, a vákuumidőt hasznosítani kell az egyéni tolasodásra, ahogy azt a közös gazdálkodás időszaka is biztosította az ügyeskedő egyeseknek.

A vizsalcitált kis magánerdők még a falusi erdőközösségek kialakítása előtt (meg kell ugyanis várni a földhivatalok telekönyvezését) idegen fűrészgépek tolvaj munkájának esnek áldozatul. Konkrétum:

Családommal 1993. március 19-én (hétvégén) reggel kimentem a helyi polgármester kocsján és társaságában, hogy kint a helyszínen számba vegyük a licitált erdőrészekék faállományát és az erdőközösségekbe tömörülést. Legnagyobb megdöbbenésünkre a gyepterület és erdő szélén álló 3 db 100 éves határfa-tölgyet kivágva, feldarabolva és szállításra elkészítve, avarral álcázva találtuk. A földdel behintett tuskócsonkok 1 m-es átmérőt érnek el és a rönkök teljesen egészségesek. Néhány száz méterrel odébb tetten értük az orv fávágot és segítőársait. Először a szomszéd község erdőszéke engedélyére hívalkoztak, majd

miután megnevezését kértük, állítak ezen állításuktól és azt hangoztatták, hogy e nehéz munkájuk termékét mindenképpen hazaszállítják. A polgármester figyelmeztette őket tettük büntetőjogi következményeire, és a sajnálatosan kivágott faóriások otthagására szólította fel őket. Aznap a déli órákban a polgármester ismét tetten érte az illetőket (vagy nyolc személyt), amint teherkocsikon szállítják a nedves réten, a súlyos tehertől megsülyyedett járműveken a farönköket. Az újabb felszólításra hangos, fenyegető szikozódás volt a válasz. A harmadik helyszínen a tolvaj portája volt, ahová szépen begörgenték a rakományt. A polgármester úr a kivágás színhelyéről, a szállításról és berakodási helyéről fényképbizonylatokat juttatott a kezembe a rendőrségi bejelentés dokumentálására, videokazetta formájában. A legszomorúbb a tényben az, hogy a tolvajban egykori falusi iskolatársamra ismertem, akit az elmúlt szabadosságú évtizedek így átneveltek. A fuvarozók nem óslakos, profi szállítványozó családok, akik feltehetően hasonló megrendelésekből élnek. Az árverésiken a tsz-től visszakapott erdőszakaszokon ez a minden nap megismétlődő helyzet. Mert ha csak tüzelőre lenne szükség, ott fekszik pillanatnyilag mindenütt a sok kidőlt és fel nem dolgozott száraz fa tüzelőanyag. Hogy e fenti közlés nem fantomkép, annak bizonyítására nevesítetek. A község: Legénd, az elkövető: Csonka József gazdálkodó.

Tunkel Tamás

okl. mg. mkk

Legénd, 1994. március 19-én

Köszönet érte, hogy a lap oly részletesen megismertette a bernecebaráti erdőszéket. De az ismertetés újabb kérdéseket is felvet.

Például, miért az 1972. évi üzletmervi adatok szerepelnek az ismertetőben? Azóta nem volt ott tervezés?

A tudósításból kitűnik, hogy az erdőszék területe nagyrészt üzemi vadászterület. Miért tehát az a panasz, hogy „...a vad lehetlenné teszi ... a makk hasznosítását”? Nincs elég puskagolyó talán?

A fatömeg terén az a sommás megállapítás: az üzletmerven szereplő fatömeg nincs meg. Vajon hová lett? Meg sem volt talán? Ennyire rossz a tervezés? Hosszú üzletmervi pályafutásom alatt mindig arra kértem az efféle sommás bírálatokat, ugyan szóljanak már addig, amíg az erdő lábán áll, ha a saját mérésük kevesebb fatömeget mutat. Nekünk, ter-

vezőknek is nagy tanulság lenne, ha az erdő levágása előtt szembesülhetnének a hibákkal. Ilyen esettel alig volt „szerecsém” találkozni, fatolvajjal viszont annál többel, zöld kalapossal és „nem zöld” kalapossal egyaránt.

Előre is hálaán köszönöm, ha a kérdésekben is tájékoztatást kaphatunk.

Reményfy László

Helyesbítés

A májusi szám 130. oldalán az első bekezdésbe a termelőszövetkezeti erdők területe helyesen 42 996 ha. Az 5-ös számjegy tévesen került a 4-es és 2-es közé.

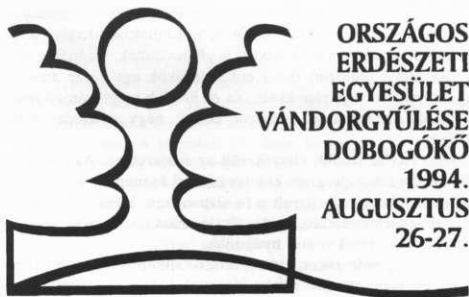

Schmidt Gábor: Rügyatlasz

EXCIT Bt. Budapest, pp. 140.

Napjainkban több, e lapban is referált, dendrológiával foglalkozó mű jelent meg. Míg az eddigiek valamely külföldi könyvnek hazai viszonyokra nem alkalmazott fordításai voltak, addig a mostani magyar szerző terméke. Dr. Schmidt Gábor, a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Dösznövénytermesztési és Dendrológiai Tanszékének vezetője régóta várt, hiánypótló művet adott most közre. A *Rügyatlasz* megjelentetésének időszzerűségét és szükségességét mi sem támasztja alá jobban, mint az, hogy utoljára *Bokor Rezső* tollából 1932-ben látott napvilágot hasonló témával foglalkozó könyv. Az atlasz három fő részből áll, az elsőben a morfológiai alapfogalmak magyarázata, a másodikban nemzetséghatározó, a harmadikban a fajok (fajták) jellemzése található. Több mint 540 féle fát és cserjét mutat be gyakorlatias leírásokkal, s fénymásolás útján készített ábrákkal. A magyar erdőkben honos és honosított fa- és cserjefajokon kívül megtalálunk minden kertészeti jelentőségű más fajt is, ha lehet, a kultúrvaltozatokkal együtt bemutatva. A *Rügyatlasz* teljességre törekszik, minden bizonnyal maradandó alkotás lesz, amelyet erdész, kertész, növénybarát és természetjáró haszonnal fogathat.

Dr. Bartha Dénes

ORSZÁGOS
ERDÉSZETI
EGYESÜLET
VÁNDORGYŰLÉSE
DOBOGÓKÓ
1994.
AUGUSZTUS
26-27.

KIT ÉRDEKEL?

Biztos, hogy sokunkat Dr. Csöre Pált, a mű szerzőjét több évtizedes szakmai tudása és gyakorlati tapasztalata segítette, hogy ezt a honfoglalás előtti időktől napjainkig ívelő anyagot összeállítsa.

A különböző korszakok folyton változó vadállománya, az idő haladtával meg-megújuló vadászati módok, az egyre korszerűsödő vadászfegyverek, a vadgazdálkodás, vadaskertek és a vadászati kultúra, valamint ezek kölcsönös egymásra hatása alkotják a könyv gerincét. A könyv tervezett terjedelme kb. 260 oldal, kb. 70 fekete-fehér ábrával és 8 színes fényképpel.

Tervezett ára: 1.500,- Ft

Megjelenik: 1994. második félévében.

1882 Budapest, Pf.:26.

M E G R E N D E L É S

Postaköltséget és csomagolási költséget a kiadó nem számol föl!

Megrendelem **A magyar vadászat története** című

könyvet . . . . . pld-ban.

Tudomásul veszem, hogy a megrendelt könyve(ke)t utárvétellel kapom.

A megrendelő neve: .....

Pontos címe (irányítószám):

.....

Dátum: .....

alírással (bélyegző)

ROVATVEZETŐ: WISNOVSZKY KÁROLY

EL NEM MONDOTT KÖSZÖNET ÉS JAVASLAT

Szolnok és a NEFAG Rt. Erdészeti Egylet Házban az Országos Erdészeti Egyesület helyi csoportja tartotta meg a fásítási hónap megyei megnyitóját, valamint a helyi csoport tisztújító közgyűlését. A helyi csoport eddigi vezetőségének, különösen *Török László* nyugalmazott erdőgazdász vezérigazgatónak, a helyi csoport elnökének ezúttal mondunk köszönetet az egyesület érdekében tett hatékony, eredményes munkájáért, a tagság, valamint a magam nevében is, mivel a közgyűlés alkalmával nem volt rá lehetőség.

A megnyitó előadás témájának fő előadója az FM Erdészeti Hivatalának főtanácsosa, *dr. Balázs István* volt. Tájékoztatta a szakembereket a jelenlegi, illetve a megalkotott erdőbirtokossági törvényről. A közel másfél órás előadása teljesen lekötötte a jelenlevő mintegy 70-80 hallgatóságot. Nagy érdeklődéssel hallgattuk *Sós Gyulának*, a debreceni erdőfelügyelőség igazgatójának az előadását is Szolnok megye erdőstül területének tulajdonviszonyáról, mely szerint állami tulajdonban 11 ezer, míg magántulajdonban 21 ezer hektár erdőterület van. Hogy mennyire lekötötte a hallgatóságot az előadások tartalma, bizonyítja az a tény, hogy nagyon sok hozzászólás volt a témákhoz.

Szóba került, hogy a volt, illetve az új tulajdonosok még most is túlhatalmat hajtanak, illetve hajtottak végre. A hatóság nem avatkozik bele, mert nem volt rá törvény stb. A tulajdonosok úgy magyarázzák, hogy a birtokba vételkor senki sem világosította fel őket, hogy a fakitermeléshez az erdőfelügyelőségtől kell engedélyt kérni. Szándékosan nem szóltam hozzá, mert hosszú lett volna, és nem akartam senki előtt elvinni a hozzászólás lehetőségét. Kezdem volna azzal, hogy hol van az az idő, mikor az erdőnek oly nagy értéke volt. Miért? A tüzelőért? Most úgy mondják, hogy energia. Már a tanyán is gázrezsó van, de meddig? Egy alkalommal fácánvadászokat rendeztem angoloknak. Tolmácson keresztül mondta az egyik angol vadász, hogy a magyaroknak sok szép erdejük van, így nem csoda, hogy sok nyugati kölcsönt kapnak, mert az biztos fedezet a kölcsönre. Nagyon kell az erdő, mivel a világ szilárd (szén) és folyékony energiaforrása kimerülően van. Ha továbbra is így használják el a meglévő energiát, úgy 80-100 éven belül válságban lesz a világ energiaellátása. Bár folyamatosan kutatják az energiatermelés lehetőségeit, egyelőre az erdő látszik állandó energiaszolgáltatóként.

Tudjuk, hogy az erdőgazdálkodást 1935. január 1-től tervszerűen, törvény előírása alapján új közt folytatni, illetve vezetni, hogy az a jövedelmet folyamatosan fedezze. Ennek elősegítése lenne az, hogy minden évben megrendezésre kerül a fásítási hónap – igaz, hogy az nem erdősítés, de fontos és tudatos cselekedet az egyes belső részekre (parkok, fasorok) megfelelő facsemeték ültetése, és a fák iránti szeretet megbecsülése. De hogy ezt végre lehessen hajtani, a megfelelő facsemeték előzőleg elő kell állítani, és persze az erdészet kötelezése.

A tájékoztatóban hallottuk, hogy a mostani földrendezéssel mennyire tagolt lesz az erdő, illetve hogy az erdőtulajdonosok nem akarnak társulathoz tömörülni. Ez megdöbbenő, mind termelni akar, a felújításhoz meg pénz igényelnek. Remélhető, hogy ez az erdőgazdálkodás nem következik be, mert idejében helyes intézkedések történnek. Visszatérve az erdőgazdálkodáshoz, tudjuk, hogy táj, kitérő, talaj stb. határozza meg az eredményes erdősítést a megfelelő fajfaj megválasztásában. A közelmúltban volt egy fajfajdivat-hullám: a nyárfélek és a cser visszaszorítása. Ezek mind

szakmai érdekességek. Ha az előbb említett angol vadászal folytatott társalgást vesszük figyelembe, úgy nagyon el kell gondolkodnunk, hogy tulajdonképpen melyik fajfaj volna az, amit majdan (amit jósolnak) energiahiány pótlására lehetne felhasználni.

Balázs Endre

Osvát István 1910–1994

Meghalt *Osvát István*, akinek fontos szerepe volt az erdészet történetének egy viszonylag rövid, de annál fontosabb szakaszában: illő, hogy családja mellett mi, erdészek is végső búcsút vegyünk tőle.

Az 1946. évi földreform során – az erdők államosításakor – létrehozta az állami erdők szervezetét, a MALLERD-et, mely *iff. Tildy Zoltán* elnök és *Bartai Ervin* ügyvezető igazgató vezetésével egy év alatt szakmailag kiválóan működő szervezetű fejlődött.

1947-től koalíciós kormányzatban belüli politikai és a gazdasági élet minden frontján igyekeztek a pártok pozícióikat erősíteni; ekkor került Osvát István a MALLERD Személyzeti Főosztálya élére. Jó szándékú, idealista alaptermésű, emberszerető vezető volt; a számára idegen területen hamar meglátta, hogy a MALLERD dolgozói, az erdőmérnökök, erdészek kiválóan képzett, a szakmájukat szerető, nem szívesen politizáló emberek, ezért legfontosabb feladatának tartotta, hogy ezt a jól dolgozó szervezetet a lehető legkisebb zökkenőkkel segítse át – az egyébként elkerülhetetlen – változásokon.

Az volt a terve, hogy a vezető pozíciókban lévő idősebb kollégákat részben nyugdíjba, részben kisebb, de nyugalmasabb, veszélytelenebb pozícióba segítse, míg vezetésbe juttassa azokat a fiatal erdőmérnököket, akik vállalkoztak – annak minden kockázatával – arra, hogy részt vegyenek az ország alapvető társadalmi, gazdasági átalakulásában az erdészet területén.

Elgondolását Osvát István következetesen véghez is vitte. Maga mellé állította a szakemberek javát és jó érzéket mutatott tanácsaik elfogadására. Szorosan kapcsolódott a szakma életébe. Az egyesületi lap szerkesztőbizottsági munkájában 1949 elejétől a következő év márciusával bezárólag tevékenyen vett részt. Erről a lapban négy nagy jelentőségű saját írása is tanúskodik. Az első új formában, új tartalommal indítja útjára a lapot. A következő lenyűgöző alaposággal fejtegeti az országos tervgazdálkodásnak erdészeti jelentőségét; majd az ezután tervszerű munkaerő-gazdálkodást sürgeti, nemcsak általánosságban, de a szükséges feltételek konkrét számbavételével is. Az év végén áttekinthette az új úton elért eredményeket, és irányt mutatott a vélt cél eléréséhez.

A teljhatalomra jutó MDP azonban megbízhatatlannak tartotta az egész erdészetet, a szervezetet feloszlatták, vezetőit elbocsátották, áthelyezték, és megbízatásból vették munkádkérdéseket tettek a vezető pozíciókba. Osvát Istvánt is elbocsátották, kizárták a pártból. Az általa felhozott fiatal erdőmérnökök egy része azonban megmaradt fontos pozíciókban, és ez később meghatározó jelentőségűnek bizonyult az erdészet elmúlt négy évtizedes történetében.

Osvát István később visszakért az erdészethez. Az ERDÉRT vállalatnál a faház-program kidolgozásával és megvalósításával jelentős mértékben hozzájárult a fa alapanyagú, könnyűszerkezetes épületek elterjesztéséhez, a fa alkalmazásának kiszélesítéséhez. 1972. január 1-jével vonult nyugdíjba.

Szerette az erdészeket, vidám, örökké alkotni, cselekedni vágyó természetű most nyugovóra tért; vegyünk erdész búcsút tőle.

Dr. Madas András

Az Erdők a Közjóért Szakosztály május 5–6-án tartotta kihe-lyezett ülését Kecskemét-Ópusztaszer-Bugac térségében. Vendég-

lító a KEFAG, a szakmai program vezetője dr. Göbbös Antal volt 32 fő részvételével.

A program érintette Kecskemét szabadidő központját: a korábban létrehozott fásításokat és parkokat, az arborétumot. Felkerestük a nyíri erdészháznál a negyvennyolcas Kossuth és Petőfi szemlélyével kapcsolatos múzeumot, majd a bugaci ősbörökásban és a múzeum tárgyaiban gyönyörködöttünk.

Hogy ne csak szakmai programban legyen részünk, a Kodály-intézetben szép hangversenyt élvezhettünk a hallgatók előadásában, valamint a tőzromán szakkör munkáival ismerkedhettünk meg.

Az estét ízetes falatokkal, jó hangulatú beszélgetéssel zártuk. Másnap Ópusztaszeren az emlékhely új létesítményeivel ismertett meg bennünket Csete György építész, aki ezen a napon a szakosztály vendége volt. Megismerkedtünk az elkészült kiállítási épületekkel és a templommal, majd megnéztük a falumúzeum egy-egy epítőtét, hogy emlékeinket felfrissítsük.

A Bugaci Bucka szállóban zártuk a napot, és értékeljük a szakosztály tanulmányútját.

Közös megegyezéssel felhívjuk a kollégák figyelmét, és kérjük segítségüket abban, hogy a meglévő, erdészettel kapcsolatos, vagy természet-ember erők kapcsolatát bemutató állandó kiállításokról készítsünk összefoglalót és azt a későbbiekben idegtergalmi céllal terjesszük.

A kihelyezett ülés meghívott előadója Csete György építőművész volt.

Baranyi Katalin
szófitkár

Az OEE Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei csoportja és az MTA Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Tudományos Testülete 1994. május 6-án Erdészeti kerekasztal megbeszélést rendezett Nyíregyházán, neves külföldi és hazai szakemberek részvételével.

Bevetető előadásként Kovács Gábor, a FEFAG vállalati biztos a „Az Észak-Alföld erdőgazdálkodásának lehetőségei és korlátai”-ról szól, melyben többek között megállapította, hogy az emberi tevékenység következtében megváltozott viszonyok alapvetően megváltoztatták az erdők természeti viszonyait, melyre a lehullott esapadék csökkenő trendje is nagy hatással volt. Ilyen körülmények között aligha valószínű meg az a mostanában egyre gyakrabban hangoztatott ökológusi vélemény, hogy célunk a 2100 évvel ezelőtti erdőállapot helyreállítása. A megvalósítható, türelmes értékegyeztetést igénylő megoldás: okosru vizsgáldalkodás és az ehhez kapcsolódó racionális földhasznosítás. Ez utóbbiban helye van a biológiai sokféleséget első számú prioritásnak tekintő erdőkezelésnek.

A következő előadó Prof. J. P. Parkman, a woverhamptoni egyetem tanára „A többévlő angol erdők kezelése”-ről beszélt. A példaként bemutatott erdőben párhuzamosan folyik a fatermesztés, tudományos kutatás és a szabadidős tevékenység. Az erdőben folytatott mindenfajta magán és állami tevékenységet az Erdészeti Hatóság szabályoz. A közjóléti feladatok finanszírozását elsősorban az igénybevevők által fizetett parkoló és táborhelyi díjakból fedezik, de az ilyen tevékenységet folytatok adókedvezményt is kaphatnak, kiegészítve némi állami támogatással. Ezután dr. David Harding professzor „Erdővédelmi problémák az angol erdőben” című előadásában sok olyan károsítóról és következményeiről beszélt, melyek a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei erdőben is károsítanak, csak jóval nagyobb mértékben. Ezt erősítette meg „A Szatmár-Beregi természetserű erdőek egészségi állapota” c. előadásában dr. Szontágh Pál, a mezőgazdasági tudományok (erdészeti) doktora is, aki újszerűen világította meg a Karláncolat kialakulásának ökológiai okait. Ezt követően dr. Dévai György, a Kossuth Lajos Tudományegyetem ökológiai tanszékének tanára és Szilágyi Gábor, a Hortobágyi Nemzeti Park munkatársa „A Beregi-sík lap-

jainak jelentősége és rekonstrukciója” c. előadása hangzott el, amit befejezőként Gencsi Zoltán erdőmérnök, HNP munkatárs, „A Szatmár-Beregi-sík védett természeti értékei” c. diavetítéssel kísért színes előadása zárta. Az előadókhoz számos kérdés, és elhangzoltakhoz több kiegészítés történt a jelenlévők részéről.

A fórumot és vitát dr. Kereskes Mátty egyetemi tanár, az MTA Tudományos Testületének elnöke vezette.

Tudósító: Oláh Tibor

Az Erdőhasználati Szakosztály 1994. március 10-én Sopronban az Erdészeti és Faipari Egyetemen tartotta vezetőségválasztó ülését.

Az eddigi vezetőség (dr. Andor József szakosztályelnök és Ormos Balázs szakosztálytitkár) a választási ciklus lejártával visszalatta mandátumát.

Az új szakosztályelnök Ormos Balázs a TAEK Rt. vezérigazgatója, az új szakosztálytitkár Gólya János, az ERTI kutatója lett.

A szakosztály dr. Andor Józsefet - eddigi érdemei elismeréséül - örökös tiszteletbeli elnökévé választotta.

Ezután javaslatokat tettek a jelenlévők az OEE elnökségi és választmányi tagjainak személyére, amit megvitatás után az egyesület vezetősége felé továbbítottunk.

„Magánerdők fakitermelési technológiái” címmel Gólya János tartott előadást a magánerdőkben várhatóan alkalmazásra kerülő fakitermelési technológiákról, a szóba jöhető gépekről, eszközökről, műveletekről és a feltartásról. Foglalkozott a munkaerőképzettség és a magánerdők gazdaságossága kérdéseivel is. A vitában hozzászóltak: dr. Andor József, Varga József, Gulács Imre és Ormos Balázs.

A szakosztály további rendezvényei 1994-ben:
- Magánerdőgazdálkodás Ausztriában. Az Esterházy József-igazgatóság lakompaki erdőhivatalának meglátogatása május 17-én.

- A magánerdőgazdálkodás aktuális problémái. Közös rendezvény az Erdőművelési Szakosztállyal.

- Az állami és magánerdők határára. Kétnapos rendezvény az Őrségben.

E havi számunk szerzői

Arnódi Robert	szám. techn. erdőmérnök	Debrecen
Balzsay Endre	EFF	Szolnok
Bartha Dénes	EFF	Sopron
Bán István	FMERSZ	Budapest
Branka Györgyi	OMSZ	Létkörfiz.Int.
Fröhlich András	igazgató	Ásotthalom
Führer Erdő	ERTI	Budapest
Gácsi Zsolt	emh.	Sopron
Haraszthy László	WVF	Budapest
Helmuth Stingl	erdőmérnök	Ausztria
Herbert Kohlröss	erdőmérnök	Ausztria
Horváth László	OMSZ	Létkörfiz.Int.
Inczedy György	erdész	Recsk
Jérôme René	erdőmérnök	Budapest
Juhász Lajos	erdőmérnök	Haláp
Madás András	erdőmérnök	Budapest
Balzsay Endre	erdőmérnök	Szolnok
Keményfy László	erdőmérnök	Eger
Ruzsa János	erdőmérnök	Eger
Somogyi Zoltán	ERTI	Budapest
Ifj. Szemerédi Miklós	erdőmérnök	Debrecen
Szodfridt István	EFF	Sopron
Török Imre György	VIZIG	Szeged
Tunkel Tamás	mérnök	Budapest
Varga Béla	erdőmérnök	Eger

Az Erdőhasználati Szakosztály 1994. május 17-én – a magán-erdőgazdálkodás ausztriai jellegzetességeivel történő ismerkedés céljából – tanulmányutat szervezett az Esterházy József-igazgatóság lakompaki erdőhivatalának területére.

A tanulmányút keretében tájékoztatást kaptunk *Perlaky Ferenc*, *Nemesóthy Miklós* és munkatársaik révén az erdőhivatal szervezeti felépítéséről, a fakitermelésről, a faértékesítésről és a vadgazdálkodásról.

A soproni hegység déli oldalán lévő Felső-erdőn nagyvad által károsított állományok, valamint fakitermelés és közelítés megtekintése szerepelt a programban.

A József-igazgatóság ezt követően ebéden látta vendégül a 30 résztvevőt, ami élénk, részletekbe menő baráti vitával zárult.

Gólya János

PFEIFFER GYULA EMLÉKTÁBLA a Gellért-hegyi sziklatemplomban

Pfeiffer Gyula erdőmérnökről – Kaán Károly közvetlen utódjáról és a két világháború közötti idők kimagasló egyéniségéről – az ERDÉSZETTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK 1991. évi II. füzetében közölt tanulmányban olvashatunk bővebbet. Kiegészítésre szorul azonban a közlemény az azóta tudomásunkra jutottakkal.

Müller Géza ny. erdészetvezető közlése szerint a tanulmány 68. oldalának alján *Szepesi Artur* tévesen szerepel miskolci erdőigazgatóként, mert akkor még mint hékészsabai erdőfelügyelő vett részt a munkában.

A tanulmány megjelenése után előtalált közlés szerint kiegészítésre szorul a 69. oldal utolsó előtti bekezdésének utolsó előtti sora azzal, hogy Pfeiffert a miniszter 1930. október 31-ével megbízta az Erdészeti Főosztály államtitkári felügyeletével. Így illette őt az „államtitkár” megszólítás (EL 1930. 551. p.).

P. Máthé T. Péter rendfőnöki megbízott idén, január 14-i hozzá-
zánk intézett levelében Pfeiffer nem egészen tisztázott elhalálozási
körülményeihez ad újabb adatokat: „Az akkori időben ott élő rend-
társam szerint az ostrom kezdetén, karácsony tájban *Besnyő Gyula*,
akkori házfőnök meghívta »Gyula bácsit«, jöjjön be a Sziklába,
mert azt bombabiztosnak ítélték. Többen is bemenekültek akkor
oda. Sajnos »Gyula bácsi« és felesége nem fogadták el a felkínált
óvóhelyet, maradtak a lakásukban. A Déli Pályaudvar bombázása
alkalmával a közeli Maros utcára szóródott bombaszőnyeg elso-
dorta lakásukat. Valóban, az első verzió szerint itt estek áldozatul.
Ismerőseink azonban úgy tudták, hogy átéltek a bombázást és ké-
sőbb, menekülés közben, a Budai-hegyekben estek a háború áldo-
zatául.”

Bármelyik változatot is fogadjuk el, mindenképp szakmánk hő-
si halottjai. Nyughelyük ismeretlen, felette síremlék nem áll, hogy
adott körülményeknek és képességeknek maradéktalan kihasználá-
sára buzdítsa az utódokat. Ez vezette egyesületünk elnökségét,
hogy élete fő művében – a sziklatemplomban – állítson közösen az
Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesülettel emléktáb-
lát.

A külső-oltár mögött frissen elhelyezett tábla egyházi megáldá-
sára a magyarországi Pálos Rend Pfeiffer által kezdeményezett és
szervezett első hazatértenek 60. jubileuma adott méltó alkalmat.
Máthé atya fényes papi segédlettel celebrált ünnepi szentmisén ál-
dotta meg. Evangéliumi szentbeszédében elismeréssel illette Pfeif-
fer elévülhetetlen érdemét, vezető szerepét a templom és kolostor
létesítésében, a rend elsőzbeni hazatérteiben. Halálával emlékezett
meg a bányászok, erdészek, kohászok buzgó összefogásáról.

Wagner Károly és *Kaán Károly* farkasréti síremlékei után újabb
stáció szakmánk keresztútján – figyelmeztetésül eszméik megvaló-
sításának kötelezettségére.

Jérôme René

A Földművelésügyi Minisztérium NYILVÁNOS PÁLYÁZATOT

hirdet a

SZIGETKÖZ

termőföld védelmére, a talajerózió megakadályozására,
a természet- és tájvédelem szempontjainak megfelelő mező-, erdőgazdálkodás feltételeire irányuló

KONCEPCIÓ KIDOLGOZÁSÁRA.

Pályázni lehet: tétiszserűen kidolgozott koncepcióval. *A pályázat benyújtásának határideje:* 1994. június 30.

Elbírálásának határideje: 1994. július 15. *Elbírálása:* zártkörű.

A nyertes pályázóval az FM szerződést köt a koncepció kidolgozására.

A pályázat elkészítéséhez szükséges tartalmi követelmények, szakmai szempontok és a rendelkezésre álló vizsgálati eredmények, tervek, tanulmányok jegyzéke a

Földművelésügyi Minisztérium Térségi-gazdasági Főosztályán
(1052 Budapest, Kossuth L. tér 11. III. emelet 365. szoba. Telefon: 132-8947)
szerezhető be.

Felvilágosítást ad: dr. Kocsondi Csabáné, min. főtanácsos.

A pályázat 6 példányban postán vagy személyesen ugyanott nyújtható be.

A pályázatokat az erre a célra alakult bizottság bírálja el. A bizottság a benyújtott pályázatban ismertetett tétiszserű koncepció, annak megvalósíthatósága és a pályázó szakmai alkalmassága alapján dönt.

A pályázat eredményét az FM a hivatalos lapjában teszi közzé.

A bírálat eredményéről minden pályázó értesítést kap.